

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และ
วัฒนธรรม เรื่อง แหล่งท่องเที่ยวเมืองพิบูลมังสาหาร
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

นางเกษมศรี สมสาร

หนังสือเล่มนี้เป็นสมบัติของห้องสมุดถือว่าเป็นวิชาที่
โปรดอย่าฉีกหรือตัดภาพและบทความ ขอขอบคุณมาก

สำนักวิทยบริการฯ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

พ.ศ. 2553

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

หนังสือบริจาค

**The Development of Local Curriculum in Social Studies, Religion, and
Culture Strand on the Topic of Tourist Visiting Places of
Phibunmangsaan Prathom Suksa 6 Level**

Mrs. Kasamsee Somsa

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Master of
Education Degree in Curriculum and Instructional Development
Graduate School, Ubon Ratchathani Rajabhat University**

2010

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา
ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง แหล่งท่องเที่ยวเมืองพิบูลมังสาหาร
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ผู้วิจัย

นางเกษมศรี สมสาร

สาขาวิชา

การพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน

ประธานกรรมการที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สนอง แก้วเกิด

กรรมการที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุศักดิ์ เกตุสิริ

คณะกรรมการสอบ

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิฑู ประสมปลื้ม)

ประธานกรรมการ

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สนอง แก้วเกิด)

กรรมการ

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุศักดิ์ เกตุสิริ)

กรรมการ

.....
(ดร.วิสุทธิ์ ราตรี)

กรรมการ

คณะกรรมการบริหารหลักสูตรบัณฑิตศึกษาประจำสาขา ได้ตรวจและรับรองว่าวิทยานิพนธ์
เล่มนี้เป็นไปตามมาตรฐานของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี และให้นำเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน

.....
(รองศาสตราจารย์พิชัย เสงี่ยมจิตต์)

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ประจำสาขาวิชาการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน
วันที่..... ๑.....เดือน..... มิถุนายน..... พ.ศ. ๒๕๕๓.....

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ธีรวุฒิ เอกะกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
วันที่..... ๑.....เดือน..... มิถุนายน..... พ.ศ. ๒๕๕๓

บทคัดย่อ

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา
ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง แหล่งท่องเที่ยวเมืองพินุลมังสาหาร
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6, 200 หน้า. พ.ศ. 2553.

ผู้วิจัย

นางเกษมศรี สมสาร

ปริญญา

ครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชา

การพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน

ประธานกรรมการที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สนอง แก้วเกิด

กรรมการที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุศักดิ์ เกตุศิริ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง แหล่งท่องเที่ยวเมืองพินุลมังสาหาร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ 80/80 และเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังของนักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง แหล่งท่องเที่ยวเมืองพินุลมังสาหาร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 โรงเรียนพินุลมังสาหาร(วิภาควิทยากร) กลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 1 (พินุลกุดชุมภู) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ได้จากการสุ่มอย่างง่าย จำนวน 53 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบสอบถามสำรวจความต้องการเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่น หลักสูตรท้องถิ่น แผนการจัดการเรียนรู้ และแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง แหล่งท่องเที่ยวเมืองพินุลมังสาหาร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แบบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ ซึ่งมีค่าความยากง่าย (P) อยู่ระหว่าง .25- .78 ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง .22- .80 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .89

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การหาประสิทธิภาพของหลักสูตรท้องถิ่น และการทดสอบค่า t

ผลการวิจัยพบว่า

1. หลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง แหล่งท่องเที่ยวเมืองพิบูลมังสาหาร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพ 86.05/85.11 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ที่ตั้งไว้

2. คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการสอนโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง แหล่งท่องเที่ยวเมืองพิบูลมังสาหาร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สูงกว่าก่อนใช้หลักสูตรท้องถิ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ABSTRACT

The Title	The Development of Local Curriculum in Social Studies, Religion, and Culture Strand on the Topic of Tourist Visiting Places of Phibunmangsahan Prathom Suksa 6 Level
The Author	Mrs. Kasamsee Somsa
Degree	Master of Education
Program	Curriculum and Instructional Development
Chairman, Thesis Adviser	Asst. Prof. Snong Kaewkird
Thesis Adviser	Asst. Prof. Anusak Ketusiri, Ph.D.

The purposes of this study were to develop local curriculum in social studies, religion, and culture strand on the topic of tourist visiting places of Phibunmangsahan, Prathom Suksa 6 level based on 80/80 criteria, and to compare the pupils' achievement before and after using the curriculum.

The sample used in the research consisted of 53 Prathom Suksa 6 pupils, studying at Phibunmangsahan (Vipakvitayakan) School, under the jurisdiction of Ubon Ratchathani Educational Service Area Office 3, in the second semester of the academic year 2008. The instruments were questionnaire about local curriculum needs, local curriculum, and achievement test. The test difficulty indices ranged from .25 to .78, the discrimination indices ranged from .22 to .80, and the reliability value was .89. The collected data were analyzed by using percentage, mean, standard deviation, and t-test.

The research findings were as follows :

1. The developed curriculum was efficiency since the criteria were found at 86.05/85.11 which were above the standardized criteria of 80/80.

2. The pupils' learning achievement after using the curriculum was significantly higher than that before using it at the .01 level.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ด้วยความอนุเคราะห์ของบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายแห่งซึ่งไม่อาจนำมากล่าวได้ทั้งหมด ผู้มีพระคุณท่านแรกคือผู้วิจัยใคร่ขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และท่านที่สอง คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ให้ความช่วยเหลือเอาใจใส่ตรวจและให้ข้อเสนอแนะ ปรับปรุงแก้ไขงานวิจัยเพื่อให้ถูกต้องสมบูรณ์ที่สุดและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยด้วยดีตลอดมา

ผู้วิจัยใคร่ขอกราบขอบพระคุณ นายชาญยุทธ หาญชนะ ผู้อำนวยการโรงเรียนพิบูลมังสาหาร (วิภาคย์วิทยากร) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษอุบลราชธานี เขต 3 นายบุญสนอง พลมาตย์ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษอุบลราชธานี เขต 3 นายพิพิธ เสริมศรี รองผู้อำนวยการโรงเรียนพิบูลมังสาหาร (วิภาคย์วิทยากร) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษอุบลราชธานี เขต 3 นางจรูญพร ภาเรือง ครูเชี่ยวชาญ โรงเรียนพิบูลมังสาหาร (วิภาคย์วิทยากร) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษอุบลราชธานี เขต 3 และนายสุปิ่น สมสาร ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนพิบูลมังสาหาร (วิภาคย์วิทยากร) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษอุบลราชธานี เขต 3 ที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์ตรวจสอบคู่มือ ชุดการสอนและแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ตลอดจนให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยในครั้งนี้เป็นอย่างดี

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียน ที่อนุเคราะห์สถานที่ และอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูล ขอขอบคุณ คุณครูทุกท่าน เพื่อนร่วมงานทุกคนที่เป็นกำลังใจในการทำงาน และขอขอบใจนักเรียนทุกคนที่ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูล

คุณค่าและประโยชน์ที่เกิดจากการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอบใจให้แก่ บุพการี ครูอาจารย์ ที่กรุณาประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัย ด้วยความรักความเมตตาเอาใจใส่ด้วยดีเสมอมา

เกษมศรี สมสาร

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฉ
สารบัญภาพ.....	ฉ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	9
ความสำคัญของการวิจัย.....	9
ขอบเขตของการวิจัย.....	10
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	11
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	15
2 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	17
การพัฒนาหลักสูตร.....	18
การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น.....	38
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม.....	57
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	68
สมมุติฐานการวิจัย.....	75
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	76
การดำเนินงานขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับสร้างหลักสูตร.....	78
การดำเนินงานขั้นตอนที่ 2 การสร้างหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้.....	81

บทที่	ญ หน้า
การดำเนินงานขั้นที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร	76
การดำเนินงานขั้นที่ 4 การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร	94
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	95
5 สรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะ.....	104
สรุปผลการวิจัย	105
อภิปรายผลการวิจัย.....	105
ข้อเสนอแนะ.....	107
บรรณานุกรม.....	109
ภาคผนวก.....	116
ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญ.....	117
ภาคผนวก ข ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	119
ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	131
ประวัติผู้วิจัย.....	133

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
3.1	กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง แหล่งท่องเที่ยวเมืองพินุลมั่งสาหาร	80
3.2	กำหนดการเรียนการสอนตามหลักสูตร	91
4.1	แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสำรวจความต้องการพัฒนาหลักสูตร.....	96
4.2	แสดงจำนวน ร้อยละ และลำดับความต้องการการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น	97
4.3	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนคำตอบแบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบของหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ โดยผู้เชี่ยวชาญ	99
4.4	แสดงค่าดัชนีความสอดคล้องของการสร้างหลักสูตรและการประเมินหลักสูตร โดยผู้เชี่ยวชาญ	100
4.5	แสดงการเปรียบเทียบคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนการทดลองใช้หลักสูตรระหว่างการทดลองใช้หลักสูตร และหลังการทดลองใช้หลักสูตร	102
4.6	ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องแหล่งท่องเที่ยวเมืองพินุลมั่งสาหาร กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6..	103

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1.1	การพัฒนาหลักสูตรของ Taba..... 13
1.2	กรอบแนวคิดในการวิจัย..... 14
2.1	การพัฒนาหลักสูตรของ Tyler 31
2.2	การพัฒนาหลักสูตรของ Taba..... 33
2.3	การพัฒนาหลักสูตรของ Saylor and Alexander..... 35
2.4	รูปแบบการสร้างหรือพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของ Fox 36
2.5	การพัฒนาหลักสูตรของสังค์ อุทรานันท์..... 37
2.6	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างหลักสูตรแกนกลางกับหลักสูตรระดับท้องถิ่น..... 42
3.1	การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง แหล่งท่องเที่ยวเมืองพิบูลมังสาหาร กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนพิบูลมังสาหาร (วิภาคย์วิทยากร) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อุบลราชธานี เขต 3 77
3.2	การสร้างโครงร่างหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง แหล่งท่องเที่ยวเมืองพิบูลมังสาหาร สำหรับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6โรงเรียนพิบูลมังสาหาร(วิภาคย์วิทยากร) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 3..... 83

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สืบเนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้ระบุว่าในการจัดการศึกษาของรัฐนั้นต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปี โดยต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ อีกทั้งมีเจตนาที่จะให้การศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาคน คู่ครองสิทธิ สร้างความเสมอภาคให้โอกาสทุกคนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง และทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ดังนั้นแนวคิดในการจัดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงมุ่งพัฒนาคนให้สมบูรณ์ มีความสมดุลทั้งทางจิตใจ ร่างกายสติปัญญาและสังคม สามารถพึ่งตนเอง ร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์พัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อมจากแนวคิดดังกล่าว จะเห็นว่าหลักสูตรได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนให้มีชีวิตที่สมบูรณ์ มีความสมดุลที่เป็นองค์รวมเน้นความ สัมพันธ์ด้านจิตใจ ร่างกาย ปัญญาและสังคมที่ประสานกันทุกด้านสามารถพึ่งตนเองในด้านการคิดการปฏิบัติและตัดสินใจด้วยตนเอง ทำงานเป็นกลุ่ม ร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ สามารถพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อมได้ รวมทั้งมุ่งให้ผู้เรียนสามารถใช้ความรู้ที่ได้จากการศึกษามาสร้างประโยชน์ให้แก่ส่วนร่วมทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน สังคม ประเทศชาติและโลกมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นหัวใจสำคัญในการจัดการศึกษาของโรงเรียน การเลือกใช้วิธีการสอนให้เหมาะสมกับบทเรียนจึงถือเป็นสิ่งสำคัญสำหรับครูผู้สอนที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริงและยั่งยืน แนวการจัดการศึกษาตามมาตรา 22 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ระบุว่าการจัดการศึกษาปัจจุบัน ยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด กระบวนการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ และในมาตรา 24 ระบุให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้

เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติจริง นอกจากนี้พระราชบัญญัติการศึกษาได้กำหนดให้มีการจัดหลักสูตรขั้นพื้นฐานเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองดีของชาติ การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อและให้สถานศึกษาจัดทำสาระของหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวข้องกับปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว สังคม ชุมชนและประเทศชาติ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติดังกล่าว กำหนดให้มีการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี

ด้วยวิสัยทัศน์ของรัฐที่เชื่อมั่นในนโยบายการศึกษาในการสร้างคน สร้างงาน เพื่อช่วย กอบกู้วิกฤตเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เป็นการสร้างชาติให้มั่นคงยั่งยืน เชื่อมั่นในนโยบาย การศึกษาในการสร้างชาติ ปรับโครงสร้างระบบการศึกษา ยึดหลักบริหารการจัดการที่เน้น คุณภาพ ประสิทธิภาพความเสมอภาค ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาและเชื่อมั่นในนโยบาย การศึกษาเพื่อสร้างคน บูรณาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมในการปฏิรูปการเรียนรู้ และ เชื่อมั่นในนโยบายการศึกษาสร้างงาน สร้างเยาวชนให้มีความรู้คู่การทำงาน กระทรวงศึกษาธิการ โดยอาศัยอำนาจตามความในบทเฉพาะกาล มาตรา 74 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จึงเห็นสมควรกำหนดให้มีหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยยึด หลักการความมีเอกภาพด้านนโยบายและมีความหลากหลายในการปฏิบัติ กล่าวคือ เป็นหลักสูตร แกนกลางที่มีโครงสร้างหลักสูตรยืดหยุ่น กำหนดจุดหมาย ซึ่งถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ใน ภาพรวม 12 ปี สาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้แต่ละกลุ่มสาระ และมาตรฐานการเรียนรู้ ช่วงชั้นเป็นช่วงชั้นละ 3 ปี จัดเฉพาะส่วนที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองดีของชาติ การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อให้ สถานศึกษาจัดทำสาระในรายละเอียดเป็นรายปี หรือรายภาคให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาในชุมชน สังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ รวมถึงจัดให้สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด และความสนใจ ของผู้เรียนแต่ละกลุ่มเป้าหมายด้วย

การจัดการศึกษาจึงมุ่งเน้นความสำคัญทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อพัฒนาคนให้มีความสมดุล โดยยึดหลัก ผู้เรียนสำคัญที่สุด ทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถ พัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ให้ความสำคัญต่อความรู้เกี่ยวกับตนเอง ความสัมพันธ์ของ ตนเองกับสังคม ได้แก่ครอบครัว ชุมชน ชาติ สังคมโลก รวมทั้งความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์

ความเป็นมาของสังคม และระบอบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ความรู้และทักษะทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เรื่องการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลป วัฒนธรรมการกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา ความรู้และทักษะด้านคณิตศาสตร์และด้านภาษา เน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ การดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข

เพื่อตอบสนองจุดมุ่งหมายดังกล่าว สถานศึกษาจึงต้องจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้ป้องกันและแก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่องผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน ปลูกฝังคุณธรรม และค่านิยมที่ดีงาม คุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ อำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน และจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ และสามารถเทียบโอน ผลการเรียนรู้ และประสบการณ์ ได้ทุกระบบการศึกษา

อนึ่ง เพื่อให้การใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานบรรลุจุดหมายที่กำหนดไว้ สถานศึกษาต้องมีการประสานความสัมพันธ์ และร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชน ให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาเป็นไปอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการยังจำเป็นต้องสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ทั้งในสถานศึกษา และนอกสถานศึกษาให้ครอบคลุมหลักสูตรและกว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อพัฒนาไปสู่ความเป็นสากล ทั้งนี้กระทรวงศึกษาธิการจะได้จัดทำเอกสารประกอบหลักสูตร เช่น คู่มือการใช้หลักสูตร แนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา คู่มือครู เอกสารประกอบหลักสูตรกลุ่มสาระต่าง ๆ แนวทางการวัดและประเมินผล การจัดระบบแนะแนวในสถานศึกษา การวิจัยในสถานศึกษา และการใช้กระบวนการวิจัยในการพัฒนาการเรียนรู้ ตลอดจนเอกสารประชาสัมพันธ์หลักสูตร ให้ประชาชนทั่วไป ผู้ปกครอง และผู้เรียนมีความเข้าใจและรับทราบบทบาทของตัวเองในการพัฒนาตนเองและสังคม

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้เรียนที่เป็นผลผลิตของหลักสูตร พร้อมมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นทุกช่วงชั้นไว้ มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานคือข้อกำหนด ที่ประเทศคาดหวังว่าจะให้เยาวชนของชาติมีคุณสมบัติ คุณลักษณะ และมีความสามารถตามที่เห็นว่ามีสำคัญและมีคุณค่า รวมทั้งคุณภาพที่พึงประสงค์ทางการศึกษา เป็นมาตรฐานที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่งเป็นเป้าหมายที่สถานศึกษาจะต้องบริหารจัดการให้ผู้เรียนมีคุณภาพ ตามมาตรฐานหลักสูตรที่กำหนดไว้ พร้อมทั้งใช้เป็นหลักในการเทียบสำหรับการส่งเสริม และกำกับ การตรวจสอบ การประเมินผล และการประกันคุณภาพทางการศึกษา สถานศึกษาทุกแห่ง จะต้องดำเนินการพัฒนาหลักสูตรระดับสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น โดยมีมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหลักสูตรแกนกลาง

ผลจากความเจริญทางวิทยาการและเทคโนโลยีของโลกปัจจุบัน ทำให้ประชากรใน ส่วนต่างๆ ของโลก มีการเคลื่อนไหวหลอหลอมให้เป็นประชากร โลก และรวมเป็นสังคมเดียวกัน การที่สังคมโลกจะดำรงอยู่ได้อย่างสันติสุข ประชากรจะต้องเป็นพลเมืองดีทั้งในระดับโลกและระดับประเทศย่อยลงมาถึงสังคมเล็กที่สุด สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม มีความสำคัญใน ด้านพัฒนาคุณลักษณะต่างๆ ของผู้เรียนให้เป็นพลเมืองดี มีเหตุผลด้วยกุศลจิต คิดสร้างสรรค์มั่น ในคุณธรรม นำความรู้เพื่อการดำเนินชีวิตที่มีความสุข โดยใช้เทคนิค วิทยาการจากวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์มาปรับใช้ในการดำรงชีวิตให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมทั้ง ทางธรรมชาติและสังคมได้อย่างมีความสุข

สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ต้องเรียนตลอด 12 ปี การศึกษาดังแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ ประกอบมาจากหลายแขนงวิชา จึงมีลักษณะเป็นสหวิทยาการ โดยนำวิทยาการจากแขนงวิชา ต่างๆ ในสาขาสังคมศาสตร์มาหลอมรวมเข้าด้วยกัน ได้แก่ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ นิติศาสตร์ จริยธรรม ประชากรศึกษา สิ่งแวดล้อม รัฐศาสตร์ สังคมวิทยา ปรัชญา และศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จึงเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ ออกแบบมาเพื่อส่งเสริมศักยภาพการเป็นพลเมืองดี ให้แก่ผู้เรียน โดยมีเป้าหมายของการพัฒนา ความเป็นพลเมืองดีซึ่งถือเป็นความรับผิดชอบของทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

ดังนั้นสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมจึงมีความจำเป็นที่จะต้อง พัฒนาผู้เรียนให้เกิดความเจริญงอกงามในด้านต่างๆ คือ

1. ด้านความรู้ จะให้ความรู้แก่ผู้เรียนในเนื้อหาสาระ ความคิดรวบยอดและหลักการสำคัญของวิชาต่างๆ ในสังคมศาสตร์ ได้แก่ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ รัฐศาสตร์ จริยธรรม สังคมวิทยา เศรษฐศาสตร์ กฎหมาย ประชากรศึกษา สิ่งแวดล้อมศึกษา ปรัชญา และศาสนาตามขอบเขตที่กำหนดไว้ในแต่ละระดับชั้น ในลักษณะบูรณาการ

2. ด้านทักษะกระบวนการ ผู้เรียนจะได้รับการพัฒนาให้เกิดทักษะและกระบวนการต่างๆ เช่น ทักษะทางวิชาการ และทักษะทางสังคม เป็นต้น

3. ด้านเจตคติและค่านิยม กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมจะช่วยพัฒนาเจตคติ และค่านิยมเกี่ยวกับประชาธิปไตยและความเป็นมนุษย์ เช่น รู้จักตนเองพึ่งตนเอง ซื่อสัตย์ สุจริต มีวินัย มีความกตัญญู รักเกียรติภูมิแห่งตน มีนิสัยในการเป็นผู้ผลิตที่ดีมีความพอดีในการบริโภค เห็นคุณค่าของการทำงาน รู้จักคิดวิเคราะห์ รู้จักการทำงานเป็นกลุ่ม เคารพสิทธิของผู้อื่น และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนร่วม มีความผูกพันกับกลุ่มรักท้องถิ่น รักประเทศชาติ เห็นคุณค่าอนุรักษ์และพัฒนาศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมศรัทธาในหลักธรรมของศาสนา และการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

กิจกรรมการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการทำงานเป็นกลุ่ม สามารถนำความรู้ทักษะ ค่านิยมและเจตคติที่ได้รับการอบรมบ่มนิสัยมาใช้ในการแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของผู้เรียนได้ มองในภาพรวมแล้วจะพบว่า ความสำคัญของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมนั้น นอกจากจะช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติและสังคมวัฒนธรรมแล้วยังมีทักษะและกระบวนการต่างๆ ที่จะสามารถนำมาใช้ประกอบในการตัดสินใจได้อย่างรอบคอบในการดำเนินชีวิต และการมีส่วนร่วมในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาในฐานะพลเมืองดี ตลอดจนการนำความรู้ทางจริยธรรมหลักธรรมทางศาสนา มาพัฒนาตนเองและสังคม ทำให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข ดังนั้นกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จึงเชื่อมโยงสิ่งต่างๆ ในหลักสูตรเข้าด้วยกัน เป็นศาสตร์บูรณาการวิชาความรู้จากที่ต่างๆ วิธีการและแนวคิดของนักวิทยาศาสตร์ กระบวนการของนักคณิตศาสตร์ ความคิดสร้างสรรค์ของศิลปินนักดนตรีประสพการณ์ของนักศิลปะ และทักษะการถ่ายทอดภาษาออกมา เหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งที่ต้องปฏิบัติในการเรียนการสอน กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมทั้งสิ้น

การเชื่อมโยงกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่เป็นไปได้ในหลักสูตรและการเรียนการสอน สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ได้แก่ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเชื่อมโยงได้ดีกับการเรียนภาษา ผู้ที่เรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ต้องใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้เป็นอย่างดี ใช้ภาษาในการให้เหตุผลและแก้ปัญหา ปกป้องรักษาวัฒนธรรมให้คงไว้ การพัฒนาทักษะทางภาษาในการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ทางสังคม ศาสนา และวัฒนธรรม ได้แก่ การอ่าน การเขียน พูด ฟังวรรณกรรมต่างๆ จะช่วยเปิดโลกทัศน์ ให้ผู้เรียนได้เข้าใจ โลกด้วยการศึกษาวรรณกรรมเหล่านี้ในเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม วรรณกรรมจากสิ่งพิมพ์ที่ปรากฏอยู่ในชีวิตประจำวันของผู้เรียนมีมากมาย ที่จะพัฒนาทักษะทาง ภาษาได้ มิใช่แต่เฉพาะจากหนังสือเรียนทั้งนี้เพื่อขยายประสบการณ์ทางสังคมที่เป็นจริงของผู้เรียน ให้กว้างขวางขึ้น สื่อเทคโนโลยีต่างๆ และคอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมืออีกทางหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียน พัฒนาภาษาเพื่อการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เชื่อมโยงได้ดีกับการเรียน ศิลปะ ทำให้ผู้เรียนได้เข้าใจมุมมองต่างๆ เกี่ยวกับโลก งานศิลปะสะท้อนให้เห็นความเป็นจริงของ สังคม การเมือง เศรษฐกิจในยุคสมัยต่างๆ ได้ ศิลปะ สะท้อนความคิดจิตวิญญาณความหวังของ มนุษยชาติ ศิลปะเป็นเสมือนบันทึกลึกซึ้งว่ามนุษย์เรามีชีวิต มีความคิดอย่างไร ด้วยการ นำเสนอมุมมองที่เป็นเอกลักษณ์ของผู้สร้างงานศิลปะนั้น ศิลปะจึงช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โลก กว้างที่เขาค้นพบอยู่ การศึกษาสังคมจากงานศิลปะยังทำให้ผู้เรียน ได้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์อีกด้วย

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเชื่อมโยงได้ดีกับการเรียน คณิตศาสตร์เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้เรียนได้ตรวจสอบ และแก้ปัญหาต่างๆ ผู้เรียนได้ใช้แนวคิด ทางคณิตศาสตร์ในการจัดระบบวิเคราะห์ และนำเสนอข้อมูลต่างๆ ที่สัมพันธ์กับเหตุการณ์หรือ ประเด็นปัญหาในสังคมได้ ทั้งยังเชื่อมโยงให้ผู้เรียนได้นำวิธีการแก้ปัญหามาใช้เพื่อประเมิน ความสัมพันธ์ของเหตุการณ์ในอดีตกับเงื่อนไขในปัจจุบันและผลที่เกิดขึ้นในอนาคตด้วย

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเชื่อมโยงได้ดีกับการเรียน วิทยาศาสตร์ วิธีการทางวิทยาศาสตร์ช่วยให้ผู้เรียนได้สำรวจองค์ประกอบทางการเมือง เศรษฐกิจ ลักษณะทางกายภาพ และวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องและที่ปรากฏอยู่ในสังคมที่อาศัยอยู่ การเรียน วิทยาศาสตร์เชื่อมโยงกันอย่างใกล้ชิดเกี่ยวกับการศึกษาโลกทั้งทางกายภาพและทางสังคมการ ตรวจสอบผลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การนำแนวคิดทางวิทยาศาสตร์มาใช้และผลที่เกิดขึ้น

ทั้งสองวิชาสามารถเชื่อมโยงให้ผู้เรียนเห็นปัญหาที่เกิดขึ้นจริงและมองเห็นการปฏิบัติเพื่อกิจกรรมทางสังคมได้

กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเชื่อมโยงได้กับการเรียน สุขศึกษาและพลศึกษา ช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาเจตคติ ค่านิยม จริยธรรม และวิธีการต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการแก้ปัญหา และการตัดสินใจในเรื่องราวต่างๆ ได้ ผู้เรียนสามารถใช้ทักษะและการปฏิบัติตนทางสุขศึกษาและพลศึกษามาดำรงชีวิตเพื่อพัฒนาร่างกาย อารมณ์ และจิตใจให้มีคุณภาพได้จึงเป็นการเชื่อมโยงระหว่างคุณค่าทางร่างกายและสติปัญญาเพื่อการส่งเสริมการดำเนินชีวิตที่ดีต่อคุณภาพ

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเชื่อมโยงได้กับการเรียนงานอาชีพ และเทคโนโลยี การเรียนการงานอาชีพและเทคโนโลยีมุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ในงานที่เป็นพื้นฐานของวิชาอาชีพ มีทักษะในการทำงาน มีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ มีจริยธรรมคุณธรรมในการทำงานและสามารถนำความรู้และทักษะไปใช้ในการดำเนินชีวิตซึ่งเชื่อมโยงสัมพันธ์กับการเรียนกลุ่มสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมที่เน้นการดำเนินชีวิตในสังคมบนพื้นฐานของสัมมาอาชีพที่ประกอบด้วยคุณธรรมจริยธรรมและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยถือว่าการพัฒนาความเป็นพลเมืองดีส่วนหนึ่งต้องประกอบอาชีพที่สุจริต และเป็นประโยชน์ต่อตนและสังคมส่วนรวมด้วย

สรุปได้ว่ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมจึงเป็นสหวิทยา ที่หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเปิดกว้างให้สถานศึกษาสามารถจัดหลักสูตรสถานศึกษาให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ไม่เน้นแต่การเรียนเนื้อหา ความรู้อย่างเดียว แต่ต้องฝึกให้ผู้เรียนเป็นนักวิเคราะห์เพื่อแก้ปัญหา นำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์ต่างๆ ได้ จัดโอกาสให้ผู้เรียนได้สำรวจความเป็นไปในสังคม ท้องถิ่นและในโลก พิจารณาได้ว่ามนุษย์พูดเขียน ประเมิน คำนวณ วิเคราะห์ สร้างจินตนาการ ต่อบุคคลและพากเพียรพยายามในเรื่องต่างๆ กันอย่างไร สังคมศึกษาเชื่อมโยงกิจกรรมที่มนุษย์ทำ โดยเน้นทั้งเรื่องวรรณกรรม ศิลปะ เทคโนโลยี วิทยาศาสตร์ ท้องถิ่นของตนเอง ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ทั้งในอดีตปัจจุบัน และที่จะเกิดขึ้นในอนาคตเข้าด้วยกัน

พิบูลมังสาหารเป็นอำเภอติดชายแดนและเป็นจุดศูนย์กลางที่สามารถผ่านไปสู่อินโดจีน โดยเส้นทาง “ช่องเม็ก” เป็นจุดผ่านแดนซึ่งสามารถติดต่อกับลาวเวียคนาม จีน และเขมรได้

ในขณะที่ประเทศดังกล่าวกำลังพัฒนาเส้นทางคมนาคมสะพาน เพื่อรองรับ โครงการพัฒนาลุ่มแม่น้ำโขง และจะสำเร็จตามโครงการในระยะอันใกล้

นอกจากนี้ศูนย์รวมธุรกิจการค้า เป็นศูนย์กลางของอำเภอรอบข้าง มีสะพานข้ามแม่น้ำมูล เป็นเส้นทางเชื่อมต่อกับอำเภอที่อยู่ทางทิศเหนือ มีสถาบันการเงินครบถ้วน มีห้างร้าน ธุรกิจการค้าเครื่องยนต์ และอิเล็กทรอนิกส์ ประกอบกับมีส่วนราชการด้านศุลกากร ด้านตรวจคนเข้าเมือง ที่เอื้อต่อการค้ากับต่างประเทศ ทำให้พิบูลมังสาหารกลายเป็นจุดศูนย์กลางธุรกิจที่คล่องตัวสะดวก และครบถ้วน มีแม่น้ำสาขาหลายสายไหลลงแม่น้ำมูล มีอ่างเก็บน้ำสร้างจากเขื่อนสิรินธร และมีพื้นที่ตั้งอยู่เหนือเขื่อนปากมูล จึงเป็นแหล่งลัดวันน้ำธรรมชาติที่มากมายหลายชนิด นอกจากนี้ยังได้รับการบริการคลองส่งน้ำชลประทานลำโดมน้อย ในซีกทางฝั่งขวาแม่น้ำมูล และโครงการสูบน้ำด้วยกระแสไฟฟ้าทางซีกซ้ายแม่น้ำมูล จึงทำให้เกือบทุกพื้นที่เหมาะแก่การทำเกษตร ทำนา เลี้ยง จนอาจกล่าวได้ว่าเป็นแหล่งที่อุดมสมบูรณ์อย่างยิ่ง ที่สำคัญพิบูลมังสาหารมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สวยงาม ในพื้นที่อำเภอพิบูลมังสาหาร เช่น แก่งสะพือ โบสถ์วัดภูเขาก้าว พระพือ และทับหลังที่วัดสระแก้ว ซากปราสาทหินทรายที่โรงเรียนบ้านสะพือได้ การผลิตข้าวเหนียวหอมที่บ้านโพธิ์ศรี การผลิตหม้อ และกลองเพลที่บ้านทรายมูล ทัศนียภาพสองฝั่งแม่น้ำมูลและยังสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางน้ำได้อีก

จากความสำคัญของเมืองพิบูลมังสาหารดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่องแหล่งท่องเที่ยวเมืองพิบูลมังสาหาร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยโครงสร้างของหลักสูตรได้ปรับปรุงยืดหยุ่น ให้สามารถใช้ได้ในช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โดยกำหนดหัวข้อ คือ แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่เมืองพิบูลมังสาหาร ที่มีความงามและความสำคัญตามธรรมชาติ เช่น แก่งสะพือ แก่งไก่อ๊ะ แก่งลำดวน ภูหล่น รวมทั้งสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญทางศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม เช่น วัดภูเขาก้าว วัดสระแก้ว วัดคอนชาตุ หรือแหล่งผลิตสินค้าหัตถกรรมที่มีชื่อเสียงของเมืองพิบูลมังสาหาร คือ หม้อบ้านทรายมูลที่มีชื่อเสียงในการผลิตหม้อ กลอง ระฆัง ทุกขนาดตั้งแต่ขนาดเล็ก ไปจนถึงขนาดใหญ่ มีความสวยงามและมีรูปแบบการผลิตที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง บ้านโพธิ์ศรีมีชื่อเสียงในการทำข้าวเหนียวที่มีรสชาติหอมหวาน อร่อย รวมทั้งประเพณีที่สืบทอดกันมายาวนานที่เป็นที่รู้จักทั้งในหมู่นักท่องเที่ยวและประชาชนทั่วไปคือ ประเพณีสงกรานต์แก่งสะพือ ที่จะจัดในช่วงสงกรานต์ทุกปี ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนตระหนักในคุณค่าของท้องถิ่นที่ตนเองอาศัยอยู่ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาหลักสูตรที่จะช่วยให้ผู้เรียน มีความตระหนักเห็นคุณค่า และหวงแหน

แหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่น นอกจากนี้ยังเป็นการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการใช้หลักสูตรนี้ และคาดหวังว่า หลักสูตรท้องถิ่น เรื่องแหล่งท่องเที่ยวเมืองพิบูลมังสาหารจะเป็นหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นคุณค่ารักท้องถิ่นของตน มีความภาคภูมิใจในวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่น ดำรงชีวิตในสภาพปัจจุบันแบบเศรษฐกิจพอเพียง มีชีวิตที่สงบสุข ช่วยกันรักษาขนบธรรมเนียม ประเพณีที่ดั้งเดิมของท้องถิ่นไว้ให้ลูกหลาน รุ่นต่อไปได้สืบทอดสิ่งที่ดั้งเดิมเหล่านี้ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง แหล่งท่องเที่ยวเมืองพิบูลมังสาหาร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังของนักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง แหล่งท่องเที่ยวเมืองพิบูลมังสาหาร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ความสำคัญของการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง แหล่งท่องเที่ยวเมืองพิบูลมังสาหาร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 1 (พิบูลดุดชมพู่) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร เขต 3 ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มีความสำคัญ คือ

1. ได้หลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง แหล่งท่องเที่ยวเมืองพิบูลมังสาหาร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่พัฒนาแล้ว มีความสอดคล้องกับความสนใจ และพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน และสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น

2. เป็นแนวทางในการนำสถานที่สำคัญของท้องถิ่น และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน

3. เป็นการสืบสานวัฒนธรรมและอนุรักษ์สถานที่สำคัญในท้องถิ่น โดยให้ผู้เรียนเห็นคุณค่า มีจิตสำนึกร่วมกันในการอนุรักษ์ฟื้นฟู และรู้จักประยุกต์ให้เกิดคุณค่าทางการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของเมืองพิบูลมังสาหาร

4. ผลของการพัฒนาหลักสูตรครั้งนี้ จะใช้เป็นข้อเสนอแนะสำหรับครูผู้สอนผู้บริหารสถานศึกษา และผู้เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในเรื่องอื่น และวิชาอื่น ๆ ต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการสำรวจข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร ได้แก่ โรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 1 (พิบูลดงชุมภู) อำเภอพิบูลมังสาหาร จำนวน 8 โรงเรียน มีผู้ที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จาก 8 โรงเรียน จำนวน 420 คน ผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จาก 8 โรงเรียน จำนวน 420 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จาก 8 โรงเรียน จำนวน 8 คน ครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จาก 8 โรงเรียน จำนวน 21 คน รวมจำนวนประชากรที่ใช้ในการสำรวจข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับความต้องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น จำนวน 869 คน
2. ประชากรที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 กลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 1 (พิบูลดงชุมภู) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 จำนวน 420 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสำรวจข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร ได้แก่ โรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 1 (พิบูลดงชุมภู) อำเภอพิบูลมังสาหาร จำนวน 8 โรงเรียน มีผู้ที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 53 คน ผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 53 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน

ครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 12 คน ได้จากการคำนวณโดยใช้สูตรของ Yamanee รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสำรวจข้อมูลพื้นฐาน เกี่ยวกับความต้องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น จำนวน 121 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 โรงเรียนพิบูลมังสาหาร(วิภาคย์วิทยากร) กลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 1 (พิบูลกุดชมภู) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ได้จากการสุ่มอย่างง่าย จำนวน 53 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น

หลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง แหล่งท่องเที่ยวเมืองพิบูลมังสาหาร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ตัวแปรตาม

ประสิทธิภาพหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง แหล่งท่องเที่ยวเมืองพิบูลมังสาหาร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ 80/80

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นนี้ ได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยเริ่มจากการสำรวจความต้องการหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของบุคคล องค์กรในชุมชน และสภาพแวดล้อมในท้องถิ่น จากนั้นนำมาวิเคราะห์เพื่อพัฒนาหลักสูตร โดยศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนา แล้วจึงกำหนดแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องแหล่งท่องเที่ยวเมืองพิบูลมังสาหาร สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยยึดแนวคิดในการพัฒนาของ Taba (1962 : 12) ซึ่งได้เสนอขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรไว้ 8 ขั้นตอน ดังนี้

1. สำรวจสภาพปัญหาความต้องการและความจำเป็นต่างๆ ของสังคมรวมทั้งศึกษาถึงพัฒนาการของผู้เรียน กระบวนการเรียนรู้ ธรรมชาติของความรู้ เพื่อนำมากำหนดเป็นจุดมุ่งหมาย

2. กำหนดวัตถุประสงค์ โดยใช้ข้อมูลจากการวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียน และสังคม ซึ่งควรเป็นสิ่งที่สามารถนำไปปฏิบัติจริงและสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการเลือก และจัดเนื้อหาและประสบการณ์เรียน

3. คัดเลือกเนื้อหาวิชาความรู้ที่จะนำมาใช้ในการเรียนการสอนโดยคำนึงถึง ความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้เป็นสำคัญ

4. จัดลำดับเนื้อหาวิชาที่คัดเลือกมา โดยพิจารณาถึงความเหมาะสมในการที่จะให้ ผู้เรียนได้รับความรู้ก่อนหรือหลังเรียน อาจลำดับความยากง่าย ความกว้างแคบ หรือการเป็น พื้นฐานต่างกัน

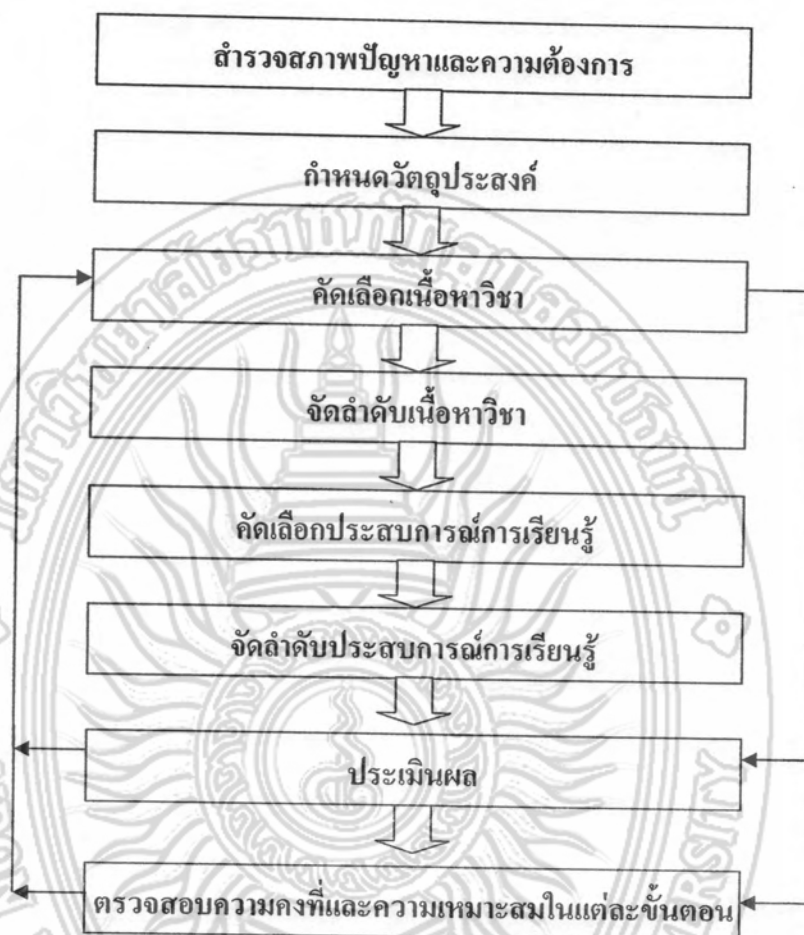
5. คัดเลือกประสบการณ์การเรียน เพื่อเสริมเนื้อหาวิชาและกระบวนการเรียนรู้ ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ประสบการณ์นี้จะสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

6. จัดลำดับขั้นตอนประสบการณ์เรียงลำดับก่อนหลังเพื่อให้กระบวนการเรียนการสอนบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

7. ประเมินผล เป็นการประเมินผลประสิทธิภาพของหลักสูตรว่าเนื้อหาหรือ ประสบการณ์ได้ทำให้เกิดการเรียนรู้ตามที่ได้ตั้งจุดมุ่งหมายหรือไม่

8. ตรวจสอบความคงที่และความเหมาะสมในแต่ละขั้นตอน โดยการตั้งคำถามเพื่อ ตรวจสอบเนื้อหาที่จัดขึ้นสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายหรือไม่ ประสบการณ์เรียนช่วยให้ผู้เรียนมี สัมฤทธิ์ผลตามจุดมุ่งหมายที่ควรจะเป็นหรือไม่

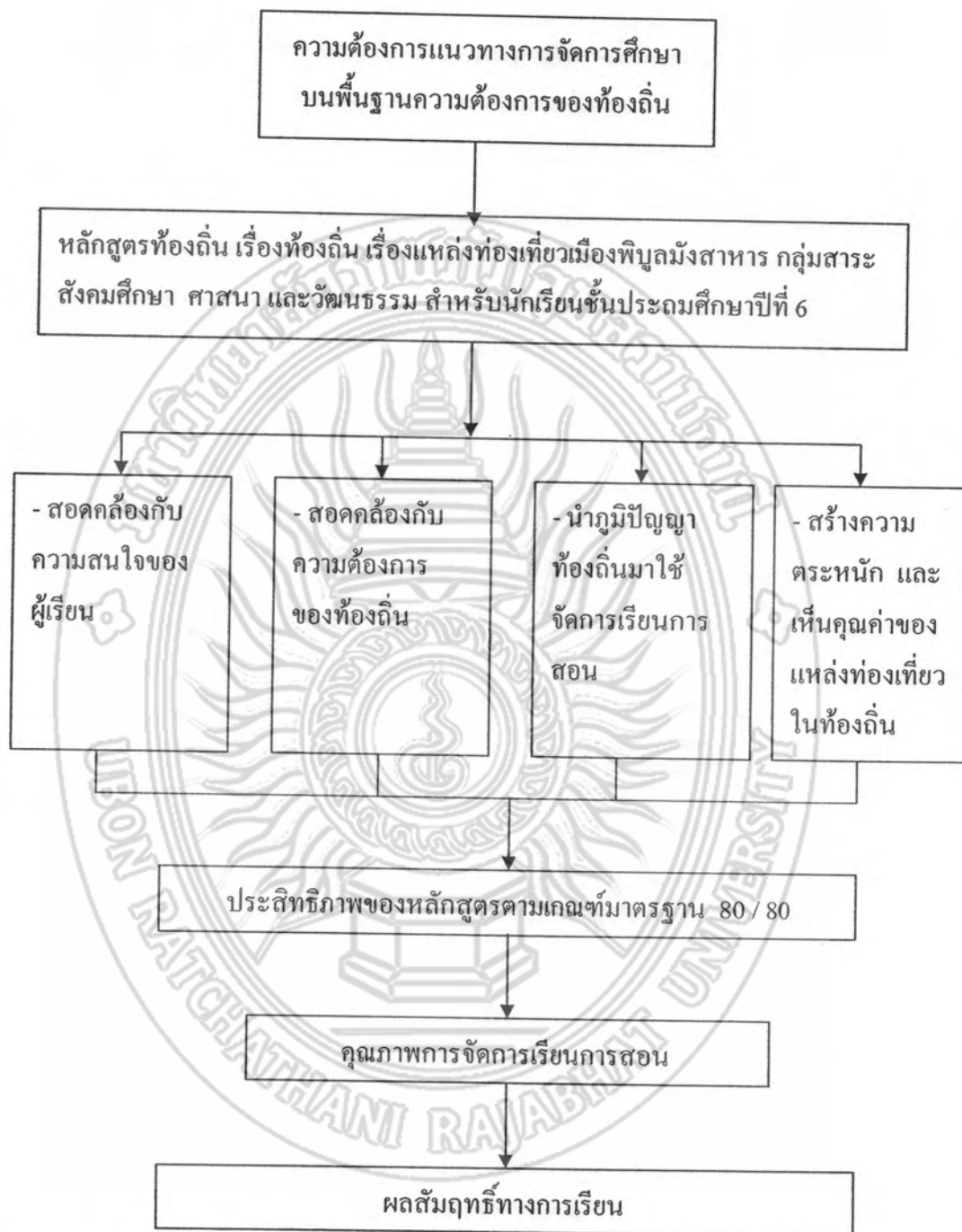
จากกรอบแนวคิดการวิจัยดังกล่าวแสดงเป็นแผนภาพของ Taba ได้ดังนี้

ภาพที่ 1.1 การพัฒนาหลักสูตรของ Tabata

ที่มา : ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ 2539 : 20

จากกรอบแนวคิดการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง แหล่งท่องเที่ยวเมืองพิบูลมังสาหาร สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1.2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **หลักสูตร** หมายถึง ประสบการณ์ทั้งหมด ที่โรงเรียนจัดให้แก่ผู้เรียนได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองไปในทางที่ตนเองปรารถนา หลักสูตรที่ดีควรตอบสนองความต้องการ ความสนใจของผู้เรียนไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ (วิชัช วงษ์ใหญ่ 2533 : 5)
2. **หลักสูตรแกนกลาง** หมายถึง หลักสูตรที่ส่วนกลางโดยกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ เป็นผู้สร้างขึ้น เพื่อมุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย ในที่นี้คือ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ
3. **หลักสูตรสถานศึกษา** หมายถึง หลักสูตรที่สถานศึกษาจัดเพิ่มเติมจากหลักสูตรแกนกลางให้มีความสอดคล้อง เหมาะสมกับความต้องการของท้องถิ่น สำหรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในสาระเพิ่มเติม เรื่อง แหล่งท่องเที่ยวเมืองพิบูลมังสาหาร
4. **หลักสูตรท้องถิ่น** หมายถึง หลักสูตรที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นสำหรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในสาระเพิ่มเติม เรื่อง แหล่งท่องเที่ยวเมืองพิบูลมังสาหาร
5. **นักเรียน** หมายถึง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 กลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 1 (พิบูลภูคชฆฏ) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 3
6. **ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน** หมายถึง คะแนนที่ได้จากการประเมินผลการเรียนก่อนเรียน ระหว่างเรียนและหลังเรียน
7. **แหล่งท่องเที่ยวเมืองพิบูลมังสาหาร** หมายถึง สถานที่ที่มนุษย์สร้างขึ้นหรือเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ในเมืองพิบูลมังสาหาร ที่นักท่องเที่ยวนิยมไปเที่ยว
8. **หลักสูตรที่มีคุณภาพ** หมายถึง หลักสูตรที่ผ่านการประเมินตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนด เป็น 2 ระยะ ดังต่อไปนี้
 - 8.1 ระยะที่ 1 การประเมินก่อนการทดลองใช้หลักสูตร เป็นการประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของหลักสูตร โดยใช้ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ เกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดว่า

มีคุณภาพ คือ ความคิดเห็นในระดับเหมาะสมมากขึ้นไป และดัชนีความสอดคล้อง (I.O.C.) มีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป

8.2 ระยะเวลาที่ 2 การประเมินหลังจากทดลองใช้หลักสูตรเป็นการประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตร ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะปฏิบัติของนักเรียนที่ทดลองใช้หลักสูตรที่กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โดยเปรียบเทียบความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการทดลองใช้หลักสูตรเป็นเกณฑ์ในการประเมิน มาตรฐานที่กำหนดว่าหลักสูตรมีคุณภาพ คือ

หลักสูตรมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด 80/80 โดย เกณฑ์มาตรฐาน ที่กำหนด 80/80 หมายถึง

80 ตัวแรก หมายถึง ค่าเฉลี่ย ของคะแนนที่นักเรียนตอบถูกจากแบบทดสอบระหว่างการเรียนได้โดยรวมทั้งหมด โดยคิดร้อยละ 80 ของคะแนนเต็ม

80 ตัวหลัง หมายถึง ค่าเฉลี่ย ของคะแนนที่นักเรียนตอบถูกจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังจบการเรียนการสอนครบทุกหน่วยตามหลักสูตร โดยคิดจากร้อยละ 80 ของคะแนนเต็ม

9. เครือข่ายสถานศึกษา หมายถึง โรงเรียนที่อยู่ในกลุ่มสถานศึกษาที่ 1 (พิบูลสงคราม) จำนวน 8 โรงเรียน ที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 จัดแบ่งพื้นที่ตามที่ตั้งของโรงเรียนที่อยู่ในเขตที่ตั้งใกล้เคียงกัน ตามสัดส่วนจำนวนนักเรียน ได้แก่

9.1 โรงเรียนพิบูลมังสาหาร(วิภาคย์วิทยากร)

9.2 โรงเรียนบ้านแก่งเจริญ

9.3 โรงเรียนบ้านหิดลาดแสนตอ

9.4 โรงเรียนบ้านยอดดอนฮี

9.5 โรงเรียนบ้านโชคอำนวย

9.6 โรงเรียนบ้านโนนม่วง

9.7 โรงเรียนบ้านคำเม็กห้วยไผ่

9.8 โรงเรียนบ้านกุคชมภู

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. การพัฒนาหลักสูตร
 - 1.1 ความหมายของหลักสูตร
 - 1.2 ส่วนประกอบของหลักสูตร
 - 1.3 ลักษณะของหลักสูตรที่ดี
 - 1.4 ความหมายของ การพัฒนาหลักสูตร
 - 1.5 รูปแบบของการพัฒนาหลักสูตร
2. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
 - 2.1 ความหมายของหลักสูตรท้องถิ่น
 - 2.2 ความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
 - 2.3 ลักษณะของหลักสูตรท้องถิ่น
 - 2.4 ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - 2.5 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
 - 2.6 การประเมินหลักสูตร
 - 2.7 บทบาทของผู้เกี่ยวข้องกับหลักสูตร
 - 2.8 การหาประสิทธิภาพของหลักสูตร
3. กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
 - 3.1 ความสำคัญ ธรรมชาติ และลักษณะเฉพาะ
 - 3.2 การเชื่อมโยงกลุ่มสาระการเรียนรู้
 - 3.3 วิสัยทัศน์ของกลุ่มสาระการเรียนรู้
 - 3.4 เป้าหมาย / ความคาดหวังของกลุ่มสาระการเรียนรู้
 - 3.5 คุณภาพของผู้เรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- 4.1 งานวิจัยในประเทศ
- 4.2 งานวิจัยต่างประเทศ
5. สมมติฐานการวิจัย

1. การพัฒนาหลักสูตร

1.1 ความหมายของหลักสูตร

หลักสูตร (Curriculum) การให้ความหมายของหลักสูตรให้ความหมายของหลักสูตรที่คล้ายกันและแตกต่างกันหลายประการ ตามข้อกำหนดของผู้นิยามความหมายของนักการศึกษาและนักพัฒนาหลักสูตร เช่น

พิชัย เสงี่ยมจิตต์ (ม.ป.ป. : 6) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรว่า หมายถึง มวลประสบการณ์ทั้งหลายที่โรงเรียนจัดขึ้นทั้งในและนอกห้องเรียน เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาตามความมุ่งหมายที่กำหนดไว้

ภิญโญ สาร (2516 : 270) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรว่า หมายถึง บรรดาประสบการณ์ทั้งปวงที่โรงเรียนจัดให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองในทิศทางที่โรงเรียนพึงปรารถนา

กรมวิชาการ (2521 : 1) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรว่า คือ ข้อกำหนดที่ไว้ด้วยจุดหมาย โครงสร้าง แนวทาง วิธีการและเนื้อหาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

สวัสดี ประทุมราชและคนอื่นๆ (2521 : 1) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรว่า หลักสูตร คือ แผนหรือแนวทางการจัดที่ศึกษาระบบทั้งในระบบและนอกระบบ โรงเรียนที่ชี้แนะให้ผู้บริหารการศึกษา ครูอาจารย์ ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาได้จัดการศึกษาได้จัดประสบการณ์ทั้งหมดตามหลักสูตรกำหนดเพื่อให้เยาวชนหรือพลเมืองของประเทศได้พัฒนาตนเองทั้งในด้านความรู้ ทักษะและคุณสมบัติอันพึงประสงค์ตามความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาของชาติ

สุมิตร คุณากร (2523 : 3) ให้ความหมายของหลักสูตรว่า หลักสูตร หมายถึง โครงการที่ประมวลความรู้และประสบการณ์ทั้งหลายที่โรงเรียนจัดให้กับนักเรียน ไม่ว่าจะป็นภายในหรือภายนอกโรงเรียน เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาไปตามความมุ่งหมายที่กำหนด

บุญเลิศ แสนศักดิ์ (2525 : 1) ได้สรุปความหมายของหลักสูตรจากความคิดเห็นของนักการศึกษาหลายท่านไว้ว่า หลักสูตรคือมวลประสบการณ์ของเด็กที่โรงเรียนเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดประสบการณ์ดังกล่าว แสดงให้เห็นเจตนาารมณ์ของผู้ใหญ่ในชุมชน รัฐและประเทศที่มุ่งให้เด็กเจริญงอกงามมากที่สุด มีลักษณะที่เพียบพร้อมที่สุด ภายใต้อิทธิพลแห่งวัฒนธรรมที่ตนดำรงชีวิตอยู่

วิชัย วงศ์ใหญ่ (2525 : 3) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ 4 ประการ คือ

1. รายการที่ทางโรงเรียนกำหนดสอนและรวมทั้งวัสดุหลักสูตรอื่นๆ
2. รายวิชาที่สอนให้กับเด็ก
3. รายวิชาที่ทางโรงเรียนเปิดสอน
4. การวางแผนประสบการณ์เรียนรู้ ซึ่งทางโรงเรียนจัดเสนอแนะขึ้นไว้

ชมพันธ์ กุญชร ณ อยุธยา (2530 : 1) ได้กล่าวถึงความหมายของหลักสูตรไว้ 4 ประการ คือ

1. หลักสูตร หมายถึง ประสบการณ์ทุกอย่างที่นักเรียนพึงได้รับโดยไม่จำกัดว่าเมื่อไหร่ และอย่างไร
2. หลักสูตร หมายถึง ประสบการณ์ทุกอย่างที่นักเรียนพึงได้รับภายใต้การแนะแนวของโรงเรียน
3. หลักสูตร หมายถึง รายวิชาทั้งหมดที่โรงเรียนจัดให้ผู้เรียน
4. หลักสูตร หมายถึง เอกสารที่กำหนดโครงการให้การศึกษาแก่ผู้เรียน

อนุศักดิ์ เกตุศิริ (2531 : 3) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรว่า หลักสูตรหมายถึงแผนการจัดการศึกษาให้กับผู้เรียนตามจุดมุ่งหมายที่ต้องการ โดยกำหนด จุดหมาย เนื้อหา และแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน รวมถึงวิธีการประเมินผลไว้อย่างชัดเจน

สังัด อุทรานันท์ (2532 : 6) : ซึ่งได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตรหมายถึง ลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ดังต่อไปนี้

1. หลักสูตร คือ สิ่งที่สร้างขึ้นในลักษณะของรายวิชาซึ่งประกอบไปด้วยเนื้อหาสาระที่จัดเรียงลำดับความยากง่าย หรือเป็นขั้นตอนอย่างดีแล้ว
2. หลักสูตร คือ สิ่งที่ประกอบไปด้วยประสบการณ์ทางการเรียน ซึ่งได้วางแผนไว้ล่วงหน้า เพื่อมุ่งหวังให้เด็กได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่ต้องการ

3. หลักสูตร คือ สิ่งที่โรงเรียน ผู้ปกครองหรือสังคมคาดหวัง หรือมุ่งหวังที่จะให้ผู้เรียนได้รับหรือมีคุณสมบัติในสิ่งนั้น

4. หลักสูตร คือ สิ่งที่สร้างขึ้นสำหรับให้ประสบการณ์ทางการศึกษาแก่เด็กในโรงเรียน

5. หลักสูตร คือ เครื่องมือที่นำผู้เรียนไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายของการศึกษา

6. หลักสูตร คือ สิ่งแวดล้อมต่างๆ ทางการเรียนและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน

7. หลักสูตร คือ กระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครู นักเรียน และสิ่งแวดล้อมทางการเรียน

8. หลักสูตร คือ แผน หรือแนวทาง หรือโครงการ หรือข้อกำหนดในการจัดการศึกษาของโรงเรียน

9. หลักสูตร คือ เอกสาร (หนังสือหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรอื่นๆ เช่น แผนการสอน คู่มือครู แบบเรียน เป็นต้น)

10. หลักสูตร คือ วิชาความรู้สาขาหนึ่งที่ว่าด้วยทฤษฎี หลักการและแนวปฏิบัติในการพัฒนาหลักสูตร

ธำรง บัวศรี (2542 : 7) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรว่า หมายถึง แผนซึ่งได้ออกแบบจัดทำขึ้นเพื่อแสดงถึงจุดหมาย การจัดเนื้อหาสาระ กิจกรรมและมวลดประสบการณ์ในแต่ละโปรแกรมการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการในด้านต่างๆ ตามจุดหมายที่กำหนดไว้

ชูศรี สุวรรณโชติ (2542 : 41-42) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรว่าหลักสูตร คือ มวลดประสบการณ์ทุกชนิดที่ครูสร้างสรรค์ให้กับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคมอย่างมีความสุขและเจริญอกงาม สรุปเป็นข้อๆ ได้ดังนี้

1. หลักสูตร คือ ประสบการณ์ทุกชนิดที่ครูให้กับผู้เรียน
2. หลักสูตร คือ รายวิชาและเนื้อหาที่สร้างขึ้นให้กับผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้
3. หลักสูตร คือ ประมวลกิจกรรมต่างๆ ที่ครูจัดให้กับผู้เรียน
4. หลักสูตร คือ ปฏิกริยาสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียนและสิ่งแวดล้อมในการเรียน
5. หลักสูตร คือ ความคาดหวังที่ครูกำหนดไว้ให้ผู้เรียนบรรลุถึงจุดหมาย

ปลายทาง

6. หลักสูตร คือ เครื่องกำหนดชี้แนวทางในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ใน
อนาคต

รุจิร ภูสาระ (2545 : 1) ให้ความหมายของคำว่า “หลักสูตร” มาจากภาษาละตินว่า
“Racecourse” แต่เมื่อนำมาใช้ในทางการศึกษา คำว่า “หลักสูตร” มีความหมายได้หลายอย่าง แต่
เดิมมีความหมายว่า เป็นรายการกระบวนวิชา ต่อมาคำนี้ขยายความออกไปมากขึ้น นักพัฒนา
หลักสูตรที่มีความเชี่ยวชาญจะสามารถอธิบายความหมายได้กว้างขวางกว่านักพัฒนาหลักสูตรที่มี
แนวคิดดั้งเดิม ซึ่งมักจะให้ความหมายของหลักสูตรแคบๆ ความหมายของหลักสูตรจากคนๆ เดียว
อาจมีมากมาย ตัวอย่างเช่น

1. หลักสูตรคือแผนการเรียน
2. หลักสูตรประกอบด้วยเป้าหมาย และจุดประสงค์เฉพาะที่จะนำเสนอและ
จัดการเนื้อหา ซึ่งจะรวมถึงแบบของการเรียนการสอนตามจุดประสงค์ และท้ายที่สุดจะต้องมีการ
ประเมินผลสัมฤทธิ์ของการเรียน ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดของ อุดม เขยกิจวงศ์ (2545 : 2)
ซึ่งให้ความหมายของหลักสูตรว่าเป็นทั้งรูปธรรมและนามธรรม ดังนี้

1. หลักสูตร คือ จุดหมายที่ผู้เรียนพึงบรรลุ
2. หลักสูตร คือ ประสบการณ์ทั้งปวงของผู้เรียนที่จัด โดยโรงเรียน
3. หลักสูตร คือ กิจกรรมทางการศึกษาที่จัดให้กับผู้เรียน
4. หลักสูตร คือ รายวิชาหรือเนื้อหาวิชาที่เรียน
5. หลักสูตร คือ แผนสำหรับจัดโอกาสสำหรับการเรียนรู้ หรือประสบการณ์
ที่คาดหวังแก่ผู้เรียน

สุนีย์ ภูพันธ์ (2546 : 6-15) ที่ได้ให้ความหมายของหลักสูตร ดังนี้

1. หลักสูตรในฐานะที่เป็นวิชา และเนื้อหาสาระที่จัดให้แก่ผู้เรียน หมายถึง วิชา
และเนื้อหาสาระที่กำหนดให้ผู้เรียนต้องเรียนในชั้นและระดับต่างๆ หรือกลุ่มวิชาที่จัดขึ้นด้วย
วัตถุประสงค์เฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น หลักสูตรเตรียมแพทย์ หลักสูตรวิทยาศาสตร์ หลักสูตร
ธุรกิจ หลักสูตรตัดเสื้อ และหลักสูตรการเลี้ยงสุกร ฯลฯ

2. หลักสูตรในฐานะที่เป็นเอกสารหลักสูตรกลุ่มหนึ่งจัดให้กับคนอีกกลุ่มหนึ่ง
ประกอบด้วย จุดหมาย หลักการ โครงสร้าง เนื้อหาสาระ อัตราเวลาเรียน กิจกรรม ประสบการณ์
และการประเมินผลการเรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ มีเจตคติที่ดีในการอยู่ร่วมกัน มี
พฤติกรรมตามที่กำหนดไว้ ในจุดมุ่งหมายของหลักสูตร แนวคิดนี้จะเน้นหลักสูตรในฐานะที่เป็น

เอกสารเป็นรูปเล่ม ซึ่งจำแนกออกเป็น 2 ประเภท คือ เอกสารหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร

เอกสารหลักสูตร เป็นเอกสารที่กล่าวถึงสาระของหลักสูตรโดยตรง คือ กล่าวถึงจุดมุ่งหมาย หลักการ โครงสร้าง และเนื้อหาที่จัดไว้ในหลักสูตรนั้นๆ

เอกสารประกอบหลักสูตร เป็นเอกสารที่อธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับรายละเอียดต่างๆ ของหลักสูตร เพื่อให้การนำหลักสูตร ไปใช้ได้ผลตามจุดมุ่งหมาย เช่น คู่มือหลักสูตร คู่มือเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรแผนการสอนกลุ่มวิชาต่างๆ หรือ คู่มือการประเมินผลการเรียน

3. หลักสูตรในฐานะที่เป็นกิจกรรมต่างๆ ที่จะให้แก่ผู้เรียน เป็นการมองหลักสูตรในลักษณะของกิจกรรมต่างๆ ที่ครูและนักเรียนจัดขึ้น หรือกิจกรรมการเรียนการสอน ชนิดต่างๆ ที่เตรียมไว้ และจัดให้แก่ผู้เรียนโดยโรงเรียน ทั้งในและนอกโรงเรียน เพื่อให้ผู้เรียน ได้มีความรู้ ประสบการณ์ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่กำหนด กิจกรรมต่างๆ ที่เหมาะสม เป็นสิ่งสำคัญ เพราะจะนำไปสู่ประสบการณ์ทางด้านความรู้ ความเข้าใจ เจตคติ ทักษะต่างๆ อันแสดงถึงการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ กิจกรรมที่ควรจัดให้แก่ผู้เรียนจะต้องปรากฏอยู่ในหลักสูตรอย่างชัดเจน

4. หลักสูตรในฐานะแผนสำหรับจัด โอกาสการเรียนรู้หรือประสบการณ์ ที่คาดหวังแก่ผู้เรียน จะเป็นแผนในการจัดการศึกษาเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ที่เกี่ยวข้องปฏิบัติ โดยมุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ และพฤติกรรมตามที่กำหนด แผนสำหรับจัด โอกาสทางการศึกษาจะแสดงเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายหรือจุดประสงค์ของการออกแบบหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้และการประเมินผล แผนนี้สร้างขึ้นตามประเภทสถานการณ์ หรือกลุ่มบุคคลในระดับการศึกษาต่างๆ เช่น หลักสูตรก่อนวัยเรียน หลักสูตรประถมศึกษา หลักสูตรอุดมศึกษาหรืออาจหมายถึง กลุ่มของแผนย่อยต่างๆ ที่ทำให้ผู้เรียนมีโอกาสพัฒนาการเรียนรู้หรือ ประสบการณ์ ที่คาดหวัง

5. หลักสูตรในฐานะที่เป็นมวลประสบการณ์ หมายถึง ประสบการณ์ทุกอย่างของนักเรียนที่อยู่ในความรับผิดชอบของโรงเรียน รวมถึงเนื้อหาวิชาที่โรงเรียนจัดให้แก่ผู้เรียนด้วย แนวคิดนี้เกิดจากสาเหตุ 2 ประการ คือ ประการที่หนึ่ง การไม่เห็นด้วยกับแนวคิดของหลักสูตรในความหมายแคบที่ไม่ส่งเสริมให้เกิดพัฒนาการรอบด้านขึ้นในตัวผู้เรียน ประการที่สอง การสอนของครูที่ยึดหนังสือเรียนและเนื้อหาสาระมากเกินไปทำให้การสอนจืดชืด ไม่มีชีวิตชีวา โรงเรียนจึงควรจัดกิจกรรมสร้างเสริมประสบการณ์ต่างๆ เพื่อพัฒนาและส่งเสริมให้ผู้เรียนได้คิด ได้กระทำ ได้

แก้ปัญหาและค้นพบด้วยตนเอง การจัดหลักสูตรจึงควรพิจารณาถึงประสบการณ์ทุกด้านที่พึงมีของผู้เรียน

6. หลักสูตรในฐานะที่เป็นจุดหมายปลายทาง เป็นสิ่งที่สังคมมุ่งหวังคือ คาดหมายให้เด็กได้รับ คือ ผู้ที่ศึกษาจนจบหลักสูตรไปแล้วจะมีคุณลักษณะอย่างไรบ้าง จะเกิดผลอย่างไรในตัวผู้เรียนบ้าง แนวคิดนี้มองหลักสูตรในฐานะที่ทำให้เกิดผลการเรียนรู้ตามที่มุ่งหวังที่จะเกิดขึ้นจากการเรียนรู้ ดังนั้นการจัดหลักสูตร การกำหนดจุดมุ่งหมายเนื้อหาสาระ กระบวนการเรียนการสอน และการประเมินผลจำเป็นต้องศึกษาและวางแผนให้สอดคล้องสัมพันธ์ซึ่งกันและกันด้วย

7. หลักสูตรในฐานะที่เป็นระบบการเรียนการสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นการมองหลักสูตรในฐานะที่เป็นแผนการเตรียม โอกาสของการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่จัดขึ้นโดยโรงเรียน หรือสถาบันการศึกษาที่รับผิดชอบเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ เป็นการคาดการณ์ล่วงหน้าโดยรวมเอาแผนย่อยๆ ที่เป็นโอกาสของการเรียนรู้ที่คาดหวังเข้าไว้ด้วย แผนงานนั้นไม่ได้เกิดขึ้นอย่างลอยๆ แต่จะมีการวางแผนสำหรับสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งโดยเฉพาะ ดังนั้นแผนงานจึงถูกกำหนดขึ้นเพื่อผู้เรียน โดยโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาที่รับผิดชอบในการจัดโอกาสทางการศึกษาให้แก่ผู้เรียน

สิริพัทธ์ เจษฎาวิจารณ์ (2546 : 22) หมายถึง เนื้อหาสาระความรู้ กระบวนการและทักษะที่เกี่ยวกับ การเรียนการสอน และประมวลประสบการณ์ที่ออกแบบหรือพัฒนาอย่างเป็นระบบไว้สำหรับให้ผู้เรียนได้เรียนรู้หรือปฏิบัติกิจกรรมทั้งในและนอกโรงเรียน

ศิรินา พุ่มศรี (2547 : 8) หลักสูตร หมายถึง ประมวลประสบการณ์ต่างๆ ที่จัดให้กับผู้เรียนในแต่ละระดับได้เรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน โดยคาดหวังว่าจะให้ผู้เรียนเกิดความรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามจุดหมายที่หลักสูตรระดับนั้นๆ กำหนด

ความหมายต่างๆ ของหลักสูตรที่ยกมาข้างต้นสรุปได้ว่า หลักสูตรมีความหมายอยู่ 2 ทักษะ คือ ความหมายในทักษะที่เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนหรือมวลประสบการณ์และอีกทักษะหนึ่ง หมายถึง แผนงานหรือข้อกำหนด ถ้าหากจะใช้ทฤษฎีและการปฏิบัติเป็นตัวเทียบแล้ว แผนงานหรือข้อกำหนดเปรียบได้กับทฤษฎี ส่วนกิจกรรมการเรียนการสอนหรือมวลประสบการณ์เปรียบได้ในทักษะของการปฏิบัติ แผนงานจะเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมหรือประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ต้องการ ส่วนกิจกรรมการเรียนการสอนหรือมวลประสบการณ์ก็เป็นการปฏิบัติหรือดำเนินตามแผนงานที่วางไว้นั่นเอง (อนุศักดิ์ เกตุศิริ 2531 : 3)

Bobbitt (1918, อ้างถึงใน โจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ 2539 : 4) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า คือ รายการของสิ่งต่างๆ ที่เด็กและเยาวชนต้องทำและมีประสบการณ์ด้วยวิธีการพัฒนาความสามารถในการทำสิ่งต่างๆ ได้ดี เพื่อสามารถดำรงชีวิตในวัยผู้ใหญ่ได้

Lavatelli et al (1975 : 1-2) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรว่าเป็นชุดของการเรียนและประสบการณ์สำหรับเด็กซึ่งโรงเรียนวางแผนไว้เพื่อให้เด็กบรรลุถึงจุดหมายของการศึกษา

Good (1973 : 157) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ 3 ประการ คือ

1. หลักสูตร หมายถึง เนื้อหาวิชาที่จัดไว้อย่างเป็นระบบเพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาจนจบชั้นหรือได้รับประกาศนียบัตร
2. หลักสูตร หมายถึง เค้าโครงของเนื้อหาวิชาหรือสิ่งเฉพาะเจาะจงที่จะต้องสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาจนจบชั้นหรือได้รับประกาศนียบัตร
3. หลักสูตร หมายถึง กลุ่มวิชาและมวลประสบการณ์ที่กำหนดไว้ให้ผู้เรียนได้ศึกษาภายใต้การแนะนำของโรงเรียน

Taba (1962 : 10-12) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรว่า หลักสูตรคือแผนการเรียนรู้ที่ประกอบด้วยจุดประสงค์และจุดหมายเฉพาะ การเลือกและการจัดเนื้อหาวิธีการเรียนการสอนและการประเมินผล

Saylor and Alexander (1974 : 6) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรว่า เป็นแผนสำหรับจัดโอกาสการเรียนรู้ให้แก่บุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เพื่อบรรลุเป้าหมายหรือจุดหมายที่วางไว้โดยมีโรงเรียนเป็นผู้รับผิดชอบ

Wheeler (1974 : 11) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรว่า คือ มวลประสบการณ์การเรียนรู้ซึ่งโรงเรียนหรือสถานศึกษาจัดให้แก่ผู้เรียน

Schaffarzaick and Hampson, eds. (1975 :1) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรว่า คือ แผนซึ่งประกอบด้วยจุดมุ่งหมายของการศึกษา ประสบการณ์และการเรียนรู้ซึ่งจัดในลักษณะที่ง่ายแก่การประเมินผล

Beauchamp (1986 : 61-62) กล่าวถึงความหมายของหลักสูตรมีอยู่ด้วยกัน 3 สถาน คือ

1. ความหมายของหลักสูตรในขอบเขตของศาสตร์สาขาวิชาหนึ่งซึ่งศึกษาถึงกระบวนการพัฒนาหลักสูตร วิธีการใช้หลักสูตรและวิธีการประเมินผลหลักสูตร

2. ความหมายของหลักสูตรในขอบเขตของข้อกำหนดเกี่ยวกับการเรียนที่เขียนขึ้นอย่างเป็นทางการ ตามความหมายนี้จะหมายถึงเอกสารซึ่งเขียนขึ้นอย่างเป็นทางการ ซึ่งในเอกสารประกอบด้วยรายละเอียด จุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน รายละเอียดเกี่ยวกับเนื้อหาสาระ และกิจกรรมการเรียนการสอน ข้อกำหนดเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียน รวมทั้งกำหนดเวลาสำหรับการเรียนการสอนด้วย

3. ความหมายของหลักสูตรในขอบเขตของระบบการทำงานที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรซึ่งหมายถึงกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร ได้แก่ การจัดบุคลากร งบประมาณ การพัฒนาหลักสูตร งบประมาณการใช้หลักสูตร งบประมาณประเมินผลต่างๆ ที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับหลักสูตร เป็นการมองที่เน้นกระบวนการและผลผลิตจากกระบวนการนั้นๆ

Armstrong (1989 : 2, อ้างถึงใน สุนีย์ ภูพันธ์ 2546 : 6) ได้ให้ความหมายของหลักสูตร ดังนี้ คำว่า “หลักสูตร” แปลมาจากคำในภาษาอังกฤษว่า “Curriculum” ซึ่งมีรากศัพท์มาจากภาษาละตินว่า “Currere” หมายถึง “Running Course” หรือเส้นทางที่ใช้วิ่งแข่ง ต่อมาได้นำศัพท์นี้มาใช้ในทางการศึกษาว่า “Running Sequence of course of learning experience” การที่เปรียบเทียบหลักสูตรกับสนาม หรือ เส้นทางที่ใช้วิ่งแข่งอาจเนื่องมาจากการที่ผู้เรียนจะสำเร็จการศึกษาในระดับใดหรือหลักสูตรใดก็ตาม ผู้เรียนจะต้องฝ่าความยากของวิชาหรือประสบการณ์การเรียนรู้ตามลำดับขั้น ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร เช่นเดียวกับนักวิ่งที่ต้องวิ่งแข่งและฝ่าอุปสรรคไปสู่ชัยชนะ และความสำเร็จให้ได้

จากความหมายของนักการศึกษาและนักพัฒนาหลักสูตรที่กล่าวมาสรุปได้ว่าหลักสูตร หมายถึง แผนการจัดการศึกษาที่กำหนดหลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้าง แนวทาง ดำเนินการ งบประมาณเรียนรู้และการประเมินผลไว้อย่างชัดเจนมีการกำหนดเนื้อหาสาระและประสบการณ์ที่มีคุณค่าต่อผู้เรียน เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเจริญงอกงามและเกิดการเรียนรู้ในแนวทางที่ต้องการ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและสามารถวัดประเมินผลได้

1.2 ส่วนประกอบของหลักสูตร

หลักสูตรประกอบด้วยส่วนต่างๆ ที่สัมพันธ์และสอดคล้องกัน นักการศึกษาและนักพัฒนาหลักสูตรหลายท่าน ได้แสดงทัศนะเรื่องส่วนประกอบของหลักสูตรไว้ดังต่อไปนี้

ปราณี เถลิงผล และคนอื่นๆ (2523 : 49) ได้เสนอแนวคิดว่า หลักสูตรประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 อย่าง คือ

1. คำชี้แจงการใช้หลักสูตรควรจะใช้อย่างไรจึงจะเกิดผลต่อการเรียนการสอน
2. วัตถุประสงค์ของหลักสูตร เพื่ออะไร มีจุดมุ่งหมายอะไร
3. กำหนดจะสอนอะไรบ้าง ซึ่งรวมถึงเนื้อหาที่จะสอน ทักษะที่ต้องการให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ต่างๆ ที่ควรจะให้แก่นักเรียน

4. แนวทางวัดและประเมินผลหลักสูตร

ธำรง บัวศรี (2531 : 8-9) ได้แบ่งองค์ประกอบของหลักสูตรเป็น 9 ส่วน ดังนี้

1. เป้าประสงค์และนโยบายการศึกษา หมายถึง สิ่งที่รัฐต้องการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในเรื่องที่เกี่ยวกับการศึกษา
2. จุดหมายของหลักสูตร หมายถึง ผลส่วนรวมที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนหลังจากจบหลักสูตรแล้ว
3. รูปแบบและโครงสร้างของหลักสูตร หมายถึง ลักษณะและแผนผังที่แสดงการแจกแจงวิชาหรือกลุ่มวิชาหรือกลุ่มประสบการณ์
4. จุดประสงค์ของวิชา หมายถึง ผลที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนหลังจากได้เรียนวิชานั้นไปแล้ว
5. เนื้อหา หมายถึง สิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ทักษะและความสามารถที่ต้องการให้มีรวมทั้งประสบการณ์ที่ต้องการให้ได้รับ
6. จุดประสงค์การเรียนรู้ หมายถึง สิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ได้มีทักษะและความสามารถ หลังจากที่ได้เรียนรู้เนื้อหาที่ได้กำหนดไว้
7. ยุทธศาสตร์การเรียนการสอน หมายถึง วิธีการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมและมีหลักเกณฑ์ เพื่อให้บรรลุตามจุดประสงค์การเรียนรู้
8. การประเมินผล หมายถึง การประเมินผลการเรียนรู้เพื่อใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนและหลักสูตร
9. วัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน หมายถึง เอกสารสิ่งพิมพ์ แผ่นฟิล์ม แถบวีดิทัศน์ และวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ รวมทั้งอุปกรณ์โสตทัศนศึกษา เทคโนโลยีการศึกษาและอื่นๆ ที่ช่วยเสริมคุณภาพและประสิทธิภาพการเรียนการสอน

สัจฉิ อุทรานันท์ (2532 : 244) เสนอว่าควรแบ่งหลักสูตรออกเป็น 7 ส่วนประกอบ ดังนี้

1. เหตุผลและความจำเป็นของหลักสูตร

2. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร
3. เนื้อหาสาระและประสบการณ์
4. การเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน
5. การเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้สื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิชาในชุมชน
6. การประเมินผล
7. การเสนอแนะเกี่ยวกับการช่วยเหลือและส่งเสริมผู้เรียน

Taba (1962 : 10) เสนอส่วนประกอบของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตรประกอบด้วย ส่วนสำคัญ 4 ส่วน คือ

1. จุดมุ่งหมาย เป็นส่วนที่กล่าวถึงจุดมุ่งหมายทั่วไปและวัตถุประสงค์เฉพาะ วิชา
2. เนื้อหาวิชา เป็นส่วนที่กล่าวถึงเนื้อหาวิชาที่จัดไว้ในหลักสูตรเพื่อให้ผู้เรียน ได้ศึกษาจนมีลักษณะตามจุดมุ่งหมาย
3. กิจกรรมและรูปแบบการเรียนการสอน เป็นส่วนที่กล่าวถึงวิธีการ กระบวนการ ที่จะทำให้ผู้เรียนได้รับเนื้อหาวิชาอย่างมีประสิทธิภาพ
4. การประเมินผล เป็นส่วนที่กล่าวถึงวิธีการตรวจสอบว่าผู้เรียนได้บรรลุตาม จุดมุ่งหมายเพียงใด

Kerr (1986 : 16-17) ได้แบ่งส่วนประกอบของหลักสูตรเป็น 4 ส่วน คือ วัตถุประสงค์ของหลักสูตร ความรู้ ประสบการณ์เรียน และการประเมินผลหลักสูตร

จากที่ศษณะดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า ส่วนประกอบที่สำคัญของหลักสูตร ได้แก่ เหตุผล และความจำเป็น จุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระและประสบการณ์ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อ การเรียนการสอนและการประเมินผล

1.3 ลักษณะหลักสูตรที่ดี

อมรา เล็กเริงสินธุ์ (2540 : 21-22) ได้ให้ความคิดเห็นว่าการที่จะพิจารณาว่า หลักสูตรที่สร้างขึ้นดีหรือไม่ อย่างไร ควรพิจารณาตามแนวกว้างๆ ทั้งในด้านกระบวนการจัดทำ หลักสูตรและการนำหลักสูตร ไปปฏิบัติจริงในโรงเรียน ดังนี้

1. เป็นหลักสูตรที่มาจาก การวางแผนที่รัดกุม มีขั้นตอนในการดำเนินงานและ อยู่บนรากฐานที่เชื่อถือได้

2. มีวิธีการกำหนดจุดมุ่งหมาย การเลือกและการจัดเนื้อหาวิชา การจัดกระบวนการเรียนการสอนและการวัดประเมินผลถูกต้องตามหลักเกณฑ์ทฤษฎีการสร้างหลักสูตร
3. ต้องตรงตามความมุ่งหมายทางการศึกษาของชาติ เป็นเครื่องมือช่วยให้เป้าหมายทางการศึกษาของชาติบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้
4. เป็นหลักสูตรที่ได้มาจากแนวคิดของบุคคลหลายฝ่าย ที่เข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างและพัฒนาหลักสูตร ซึ่งรวมทั้งผู้ปกครอง ประชาชนและแม้แต่ผู้เรียน
5. เป็นหลักสูตรที่สอดคล้องกับพื้นฐานสำคัญๆ คือ ปรัชญา จิตวิทยา สังคม เศรษฐกิจและการปกครองตลอดจนวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และเอกลักษณ์ของชาติ
6. เป็นหลักสูตรที่จัดลำดับเนื้อหาและประสบการณ์ไว้อย่างต่อเนื่อง ไม่ข้ามขั้น ไม่วกวนหรือขาดตอนจนผู้เรียนได้รับประสบการณ์ไม่ต่อเนื่อง
7. หลักสูตรที่ดีจะต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก โดยให้เด็กมีโอกาสเลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจ
8. เป็นหลักสูตรที่ยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง เนื้อหาและกิจกรรมต้องเหมาะสมกับพื้นฐาน ธรรมชาติและความต้องการของผู้เรียน
9. ต้องส่งเสริมความเจริญงอกงามในตัวผู้เรียนทุกด้าน รวมทั้งส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนแก้ปัญหาเองได้
10. จะต้องบอกแนวทางการสอน สื่อการเรียนการสอน และแนวทางการวัดและประเมินผลได้อย่างเหมาะสม
11. มีความคล่องตัว ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เข้า กับสภาพการณ์ต่างๆ ได้ง่าย ท้องถิ่นต่างๆ สามารถนำไปดัดแปลงใช้ได้ เหมาะกับสภาพการดำเนินชีวิตของผู้เรียน
12. เป็นหลักสูตรที่ครูเข้าใจหลักการ วัดดูประสงค์ได้ง่าย นำไปปฏิบัติได้จริง และสะดวก
13. มีเนื้อหาสาระบริบูรณ์เพียงพอที่จะให้ผู้เรียนได้ความรู้ ทักษะมูลฐานและส่งเสริมให้ถึงขั้นคิดเป็น ทำเป็นและแก้ปัญหาเป็น
14. การบรรจุเนื้อหาประสบการณ์และกิจกรรมการเรียนการสอนต้องเหมาะสมกับช่วงเวลาที่ให้การศึกษา
15. เนื้อหาที่กำหนดสอดคล้องกับสภาพการดำเนินชีวิต ประสบการณ์ใกล้ตัวเด็ก สามารถให้เด็กนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

16. มีการติดตามผลและประเมินผลเป็นระยะๆ เพื่อนำผลมาปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรให้ดีขึ้น

จากทัศนะดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่าหลักสูตรที่สร้างขึ้นดีหรือไม่อย่างไร จะต้องพิจารณาตามแนวกว้างๆ ทั้งในด้านกระบวนการจัดทำ และการนำหลักสูตรไปปฏิบัติจริงในโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

1.4 ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร

ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร ได้มีนักการศึกษาและนักพัฒนาหลักสูตร ให้ความสำคัญหมายของ “การพัฒนาหลักสูตร” ไว้ดังนี้

สุมิตร คุณานุกร (2523 : 5) การพัฒนาหลักสูตรมีขอบเขตรวมถึงการสร้างหลักสูตรขึ้นมาใหม่และการปรับปรุงหลักสูตรที่สร้างขึ้นมา ให้มีความเปลี่ยนแปลงของกาลเวลา และสังคมนักการศึกษาของไทยมักใช้คำว่า การพัฒนาหลักสูตร การสร้างหลักสูตร การปรับปรุงหลักสูตรและการยกย่องหลักสูตร

สันต์ ธรรมบำรุง (2527 : 92-93) ได้สรุปความหมายของการพัฒนาหลักสูตรว่าเป็นการปรับปรุงคุณภาพของหลักสูตรให้ดีขึ้นทั้งระบบ ตั้งแต่จุดมุ่งหมาย การเรียนการสอน การใช้สื่อการเรียน การสอน การวัดผลและประเมินผล ผลการสอนของครู ผลการเรียนรู้ของนักเรียน เป็นต้น

พิชัย เสงี่ยมจิตต์ (2529 : 92-93) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรว่า หมายถึง การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรตามความต้องการ และได้กำหนดทิศทางโดยมุ่งหวังว่าหลักสูตรจะมีคุณภาพดีขึ้น

อนุศักดิ์ เกตสิริ (2531 : 57) ได้สรุปความหมายของการพัฒนาหลักสูตรไว้ว่า การปรับปรุงเปลี่ยนแปลง รวมทั้งการยกย่องหลักสูตรใหม่ ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล บรรลุถึงเป้าหมายของการศึกษาที่วางไว้

สงัด อุทรานันท์ (2532 : 31) กล่าวถึงความหมายของการพัฒนาหลักสูตรว่า คำว่า การพัฒนาหรือในภาษาอังกฤษว่า “Development” มีความหมายเด่นชัดอยู่ 2 ลักษณะ คือ ลักษณะแรก หมายถึง การทำให้ดีขึ้นหรือทำให้สมบูรณ์ขึ้น และอีกลักษณะหนึ่ง หมายถึง ทำให้เกิดขึ้น โดยเหตุนี้การพัฒนาหลักสูตรจึงอาจมีความหมายได้ 2 ลักษณะ คือ การทำให้หลักสูตรที่มีอยู่แล้วดีขึ้น

หรือสมบูรณ์ขึ้น และอีกความหมายคือเป็นการสร้างหลักสูตรขึ้นมาใหม่ โดยไม่มีหลักสูตรเดิมเป็นพื้นฐานอยู่เลย

Taba (1962 : 454) ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การเปลี่ยนแปลง และการปรับปรุงหลักสูตรอันเดิมให้ได้ผลดียิ่งขึ้น ทั้งในด้านการวางจุดมุ่งหมาย การจัดเนื้อหาวิชา การเรียนการสอน การวัดประเมินผลและอื่นๆ เพื่อให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายอันใหม่ที่วางไว้ การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบหรือเปลี่ยนแปลงทั้งหมดตั้งแต่จุดมุ่งหมายและวิธีการ และการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรนี้จะมีผลกระทบต่อกระเทือนทางด้านความคิด และความรู้สึกนึกคิดของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ส่วนการปรับปรุงหลักสูตร หมายถึง การเปลี่ยนแปลงหลักสูตร เพียงบางส่วนโดยไม่เปลี่ยนแปลงแนวความคิดพื้นฐานหรือรูปแบบของหลักสูตร

Good (1973 : 157-158) ได้ให้ความเห็นว่า การพัฒนาหลักสูตรเกิดขึ้นได้ 2 ลักษณะ คือ การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตร การปรับปรุงหลักสูตรเป็นวิธีการพัฒนาหลักสูตรอย่างหนึ่ง เพื่อให้เหมาะสมกับ โรงเรียนหรือระบบโรงเรียน จุดมุ่งหมายการสอน วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งการประเมินผล ส่วนคำว่าเปลี่ยนแปลงหลักสูตร หมายถึง การแก้ไขหลักสูตรให้แตกต่าง ไปจากเดิม เป็นการสร้างโอกาสทางการเรียนขึ้นใหม่

จากทัศนะดังกล่าวข้างต้นจึงพอสรุปได้ว่าการพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การปรับปรุง การเพิ่มเติมหลักสูตรเดิมที่มีอยู่แล้วให้เหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่น หรือ การสร้างหลักสูตรใหม่ให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงของท้องถิ่น ให้บรรลุถึงเป้าหมายของแผนการจัดการศึกษาที่กำหนดไว้

1.5 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตร

รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรนั้นมีนักการศึกษาหลายท่านได้เสนอแนวคิดและรูปแบบไว้จำนวนมาก ซึ่งมีรายละเอียด ขั้นตอน แตกต่างกันไป ดังนี้

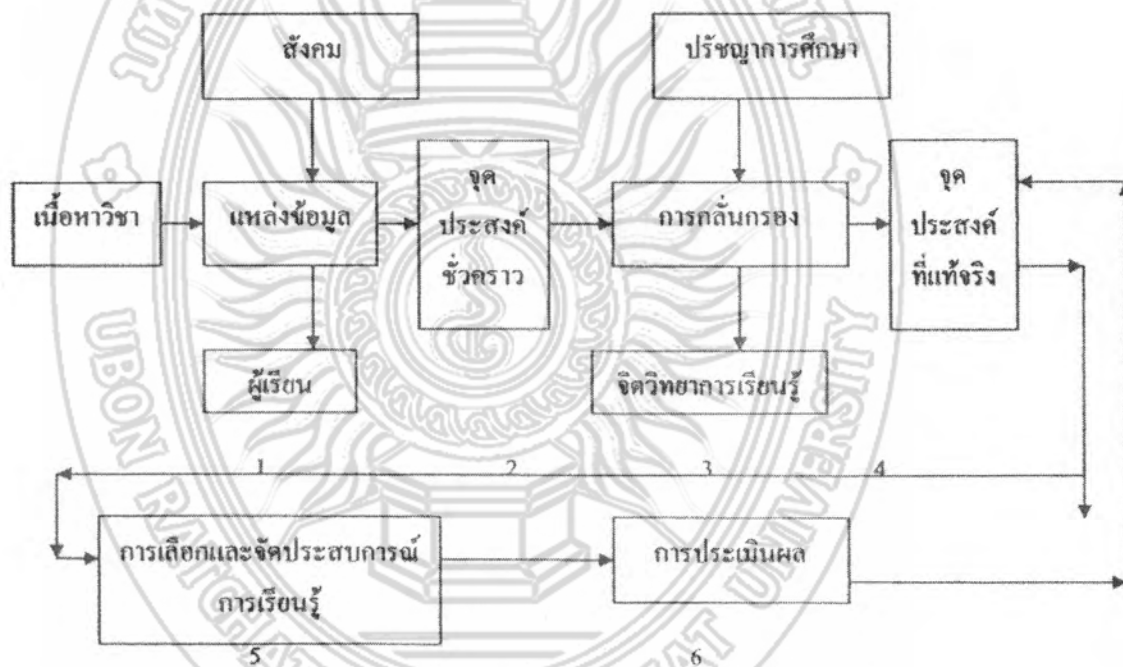
Tyler (1949 : 11, อ้างถึงใน ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ 2539 : 18) ได้เสนอแนวคิดพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรและการสอน โดยได้กำหนดปัญหาพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรและการสอน 4 ข้อ ซึ่งจะต้องตอบให้ครบเรียงลำดับจากข้อ 1 ถึง 4 ดังนี้

1. จุดมุ่งหมายทางการศึกษาที่โรงเรียนต้องการให้ผู้เรียนบรรลุมีอะไรบ้าง
2. การที่ให้ผู้บรรลุจุดมุ่งหมายทางการศึกษาที่กำหนดนั้นต้องมีประสบการณ์ทางการศึกษาอะไรบ้าง

3. ประสพการณ์ทางการศึกษาที่กำหนดนั้นสามารถจัดให้มีประสิทธิภาพได้อย่างไร

4. จะทราบได้อย่างไรว่าผู้เรียนบรรลุตามจุดมุ่งหมายทางการศึกษานั้นๆ แล้ว จากคำถามทั้ง 4 ข้อ แสดงให้เห็นว่าการสร้างหรือพัฒนาหลักสูตรต้องคำนึงถึงการกำหนดจุดมุ่งหมาย การกำหนดประสพการณ์ทางการศึกษา การจัดประสพการณ์ทางการศึกษา ให้ผู้เรียน และการประเมินสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตร

ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรของ Tyler แสดงเป็นแผนภาพได้ดังนี้

ภาพที่ 2.1 การพัฒนาหลักสูตร ของ Tyler

ที่มา : ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ 2539 : 18

Taba (1962 : 12) ได้เสนอขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรไว้ 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. สำรวจสภาพปัญหาความต้องการและความจำเป็นต่างๆ ของสังคมรวมทั้งศึกษาถึงพัฒนาการของผู้เรียน กระบวนการเรียนรู้ ธรรมชาติของความรู้ เพื่อนำมากำหนดเป็นจุดมุ่งหมาย

2. กำหนดวัตถุประสงค์ โดยใช้ข้อมูลจากการวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียนและสังคม ซึ่งควรเป็นสิ่งที่สามารถนำไปปฏิบัติจริงและสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการเลือกและจัดเนื้อหาและประสบการณ์เรียน

3. คัดเลือกเนื้อหาวิชาความรู้ที่จะนำมาใช้ในการเรียนการสอน โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้เป็นสำคัญ

4. จัดลำดับเนื้อหาวิชาที่คัดเลือกมา โดยพิจารณาถึงความเหมาะสมในการที่จะให้ผู้เรียนได้รับความรู้ก่อนหรือหลังเรียน อาจลำดับความยากง่าย ความกว้างแคบ หรือการเป็นพื้นฐานต่างกัน

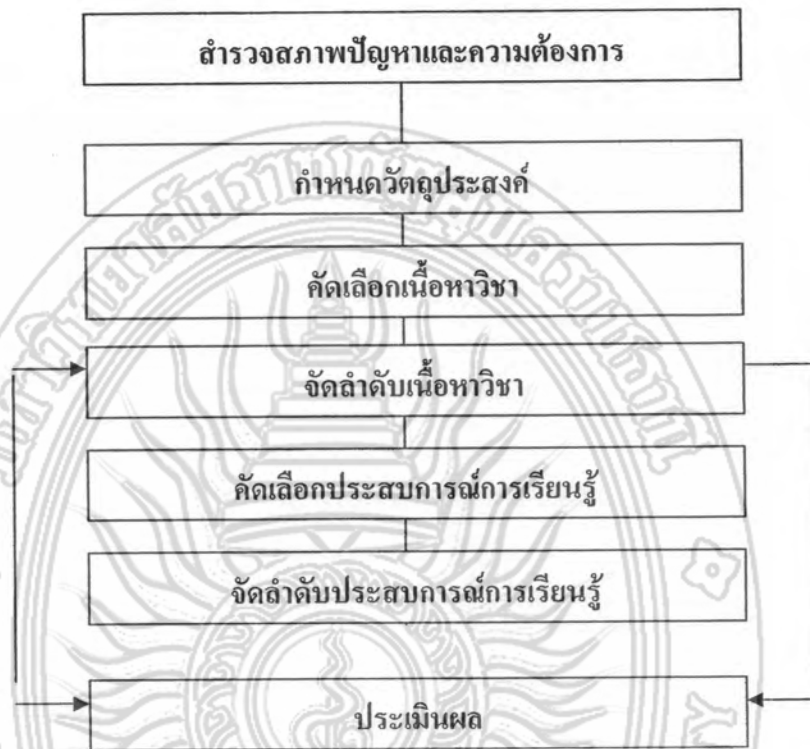
5. คัดเลือกประสบการณ์การเรียน เพื่อเสริมเนื้อหาวิชาและกระบวนการเรียนรู้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ประสบการณ์นี้จะสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

6. จัดลำดับขั้นตอนประสบการณ์เรียงลำดับก่อนหลังเพื่อให้กระบวนการเรียนการสอนบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

7. ประเมินผล เป็นการประเมินผลประสิทธิภาพของหลักสูตรว่าเนื้อหาหรือประสบการณ์ได้ทำให้เกิดการเรียนรู้ตามที่ได้อ้างจุดมุ่งหมายหรือไม่

8. ตรวจสอบความคงที่และความเหมาะสมในแต่ละขั้นตอน โดยการตั้งคำถามเพื่อตรวจสอบเนื้อหาที่จัดขึ้นสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายหรือไม่ ประสบการณ์เรียนช่วยให้ผู้เรียนมีสัมฤทธิ์ผลตามจุดมุ่งหมายที่ควรจะเป็นหรือไม่

จากขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรของ Tabá สามารถแสดงเป็นแผนภาพ

ภาพที่ 2.2 การพัฒนาหลักสูตรของ Tabá

ที่มา : ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ 2539 : 20

Saylor and Alexander (1981, อ้างถึงใน ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ 2539 : 20-23)

ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการสร้างหรือพัฒนาหลักสูตร ดังนี้

1. เป้าหมาย จุดมุ่งหมายและขอบเขต นักพัฒนาหลักสูตรกำหนดเป้าหมายและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเป็นสิ่งแรก เป้าหมาย จุดมุ่งหมาย และขอบเขตต่างๆ จะได้รับการคัดเลือกจากการพิจารณาตัวแปรภายนอกอย่างรอบคอบ ซึ่งได้แก่ ทัศนนะและความต้องการของสังคม ข้อบังคับทางกฎหมายของรัฐ ข้อค้นพบจากงานวิจัยต่าง ๆ ปรัชญาของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญทางด้านหลักสูตร เป็นต้น

2. การออกแบบหลักสูตร หลังจากที่ได้กำหนดเป้าหมายและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแล้ว นักพัฒนาหลักสูตรจะต้องวางแผนออกแบบหลักสูตร ตัดสินใจเกี่ยวกับการเลือกจัดเนื้อหาสาระ การเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับเนื้อหาสาระที่ได้เลือก

มาแล้ว รูปแบบของหลักสูตรที่เลือกแล้วควรให้สอดคล้องกับเป้าหมายและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ความต้องการของผู้เรียนและลักษณะของสังคม ตลอดจนข้อกำหนดต่างๆ ของสังคม และปรัชญาทางการศึกษา

3. การใช้หลักสูตร หลังจากที่ได้ตัดสินใจเลือกรูปแบบของหลักสูตรแล้ว ก็จะเป็นขั้นตอนของการนำหลักสูตรไปใช้โดยครูผู้สอน ควรวางแผนและจัดแผนการสอนในรูปแบบต่างๆ ครูผู้สอนจะต้องเลือกวิธีการสอนที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้

4. การประเมินหลักสูตร นักพัฒนาหลักสูตร และครูผู้สอนจะต้องตัดสินใจเลือกเทคนิค การประเมินผลที่สามารถตรวจสอบความสำเร็จของหลักสูตร กล่าวคือ สามารถบอกได้ว่าหลักสูตรบรรลุตามเป้าหมายหรือจุดมุ่งหมายที่กำหนดหรือไม่ การประเมินผลหลักสูตร ควรเน้นที่การประเมินตัวหลักสูตรคุณภาพของการสอน และพฤติกรรมทางการเรียนของผู้เรียน ผลการประเมินด้วยเทคนิควิธีการจะช่วยให้สามารถตัดสินใจได้ว่าจะยังคงใช้หลักสูตรนี้ต่อไป ควรปรับปรุงแก้ไข หรือควรยกเลิกหลักสูตร ดังกล่าว

ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรของ Saylor and Alexander สามารถเขียนได้ดังนี้

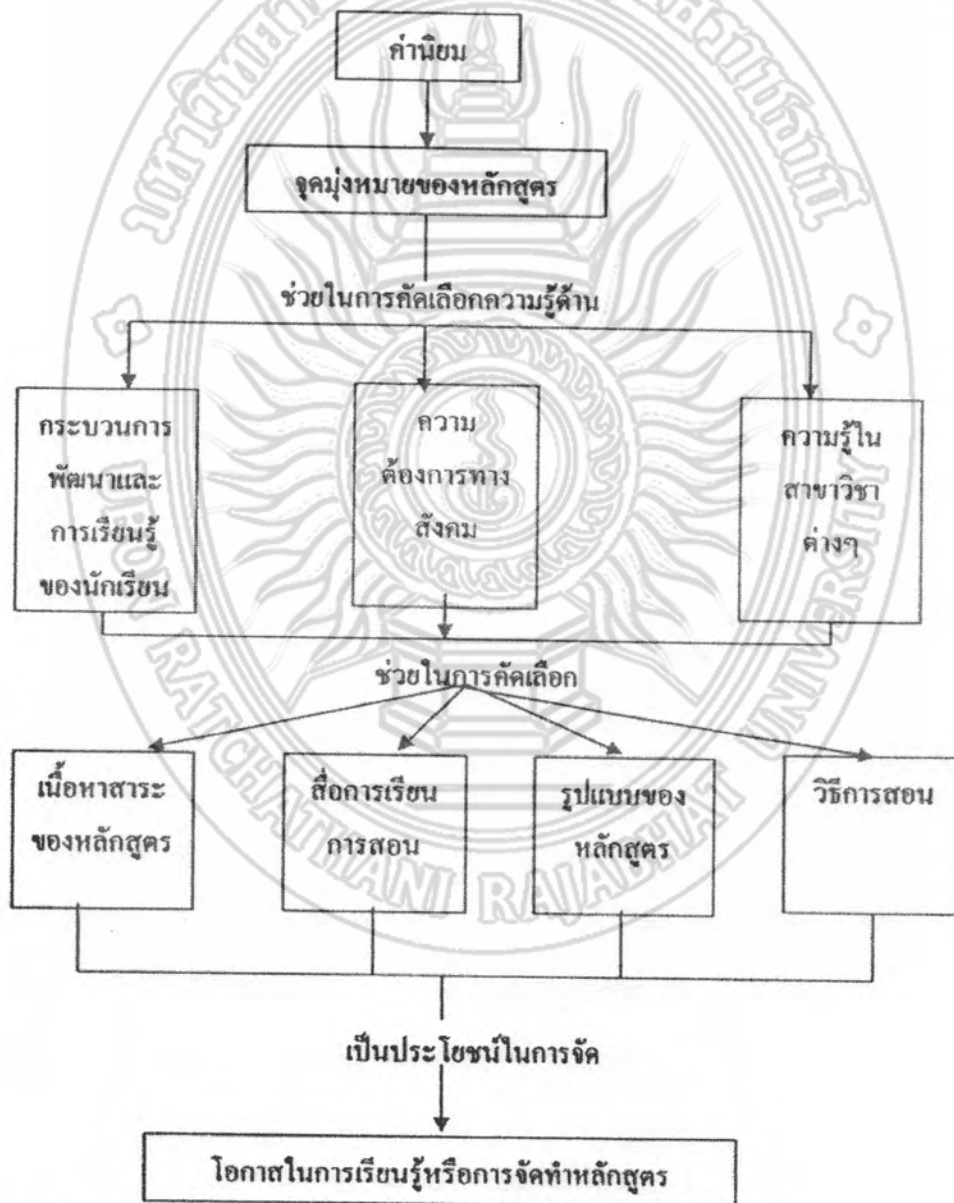
ภาพที่ 2.3 การพัฒนาหลักสูตรของ Saylor and Alexander

ที่มา : ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ 2539 : 23

Fox (1962, อ้างถึงใน ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ 2539 : 26) ได้เสนอรูปแบบการสร้างหรือพัฒนาหลักสูตรว่า นักพัฒนาหลักสูตรจะกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรจากค่านิยมต่างๆ

ของสังคม และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรจะช่วยในการตัดสินใจเลือกสิ่งที่เป็นความรู้เกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาและการเรียนรู้ของนักเรียน ความต้องการของสังคมและความรู้ในสาขาวิชาต่างๆ ความรู้ทั้ง 3 ประเภทนี้เป็นแนวทางแก่นักพัฒนาหลักสูตรในการคัดเลือกเนื้อหาสาระของหลักสูตรสื่อการเรียนการสอน รูปแบบของหลักสูตรและวิธีการสอน ซึ่งจะเป็ประโยชน์ในการนำไปใช้ในการจัดโอกาสการเรียนรู้หรือการจัดทำหลักสูตรนั่นเอง

รูปแบบการสร้างหรือพัฒนาหลักสูตรของ Fox สามารถเขียนได้ ดังนี้

ภาพที่ 2.4 รูปแบบการสร้างหรือพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของ Fox

ที่มา : ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ 2539 : 27

สงัด อุทรานันท์ (2532 : 38-43) ได้เสนอขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรไว้ 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเพื่อการพัฒนาหลักสูตร
2. การกำหนดจุดมุ่งหมายเพื่อแก้ไขปัญหาและสนองความต้องการที่ได้จากการวิเคราะห์
3. การคัดเลือกและจัดเนื้อหาสาระและประสบการณ์เรียนรู้
4. การกำหนดมาตรฐานวัดและประเมินผลเพื่อทราบว่าควรจะวัดและประเมินผลอะไรบ้าง
5. การนำหลักสูตรไปใช้ นำไปปฏิบัติ นำไปสู่การเรียนการสอน
6. การประเมินผลการใช้หลักสูตรเพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตร
7. การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคม

ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรของสงัด อุทรานันท์ สามารถเขียนเป็นแผนภาพได้ ดังนี้

ภาพที่ 2.5 การพัฒนาหลักสูตรของสงัด อุทรานันท์

ที่มา : สงัด อุทรานันท์ 2532 : 43

จากแนวคิดและรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า โดยภาพรวม จะเริ่มต้นจากการสำรวจข้อมูลพื้นฐานหรือสภาพปัญหาและความต้องการ เป็นการเตรียมการศึกษา ข้อมูลต่างๆ ที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร โดยนำมากำหนดจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ ของหลักสูตรและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรจะกำหนดการเลือกเนื้อหา ประสบการณ์กิจการ และการวัดประเมินผล และนำหลักสูตรไปทดลองใช้ หลักจากนั้นจะมีการประเมินหลักสูตรเพื่อดู ประสิทธิภาพของหลักสูตร โดยเปรียบเทียบระหว่างผลการใช้หลักสูตรที่วัดกับวัตถุประสงค์ของ หลักสูตรที่ตั้งไว้ เพื่อนำผลการประเมินหลักสูตร มาเป็นฐานในการพิจารณาวางแผนและปรับปรุง แก้ไขหลักสูตรต่อไป

2. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

2.1 ความหมายของหลักสูตรท้องถิ่น

ความหมายของหลักสูตรท้องถิ่น มีผู้ให้ความหมายของหลักสูตรท้องถิ่นไว้ดังนี้ กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2543) ให้ความหมายว่า หลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง หลักสูตรที่สร้างขึ้นจากสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียน หรือสร้างจากหลักสูตรแกนกลาง ที่ปรับให้เข้ากับสภาพชีวิตจริงของผู้เรียน ท้องถิ่นต่างๆ หรือสร้างจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ในปัจจุบัน ที่มีผลกระทบต่อผู้เรียน หลักสูตรท้องถิ่นจะสอดคล้องเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นนั้นๆ

กรมวิชาการ (2540) ที่ได้ให้ความหมายของหลักสูตรท้องถิ่นว่า หมายถึง มวลประสบการณ์ที่จัดขึ้นทั้งในและนอกห้องเรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ เจตคติ และคุณภาพการดำรงชีวิต โดยใช้ทรัพยากรท้องถิ่น สอดคล้องกับ หน่วยศึกษานิเทศก์ กล่าวว่า หลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง รายละเอียด เนื้อหาสาระ แผนการสอน สื่อการเรียนการสอน เอกสารความรู้ หนังสือเสริมประสบการณ์ที่จัดทำเพื่อเพิ่มขึ้นให้สอดคล้องเฉพาะท้องถิ่น ซึ่งมีความแตกต่างกันเพื่อให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้เรื่องราวของตนเอง ชีวิต เศรษฐกิจ อาชีพ และสังคมอย่างลึกซึ้ง

สำลี ทองธิว (2545) ซึ่งให้ความหมายของหลักสูตรท้องถิ่น ว่า หมายถึง หลักสูตร ที่สนองตอบความต้องการและลักษณะเฉพาะของชุมชน มองที่ผลกระทบของหลักสูตร และระบบ

การศึกษาในสถานศึกษาที่มีต่อชุมชนและท้องถิ่น มองชุมชนเป็นหลัก เป็นการสร้างและพัฒนาหลักสูตรในระบบโรงเรียน

อุดม เขยกิจวงศ์ (2545 : 6) กล่าวว่า หลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง หลักสูตรที่สถานศึกษาหรือครูหรือผู้เรียนร่วมกันพัฒนาขึ้น เพื่อมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้นำไปใช้ในชีวิตจริง เรียนแล้วเกิดการเรียนรู้ สามารถนำไปใช้อย่างมีคุณภาพ และเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมอย่างมีความสุข

กรรณิการ์ เข้มเกสร (2540, อ้างถึงใน สำลี ทองธิว 2545) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรท้องถิ่นว่า หลักสูตรท้องถิ่น คือหลักสูตรที่โรงเรียน หรือ ครู และนักเรียน ร่วมกันสร้างขึ้น เพื่อมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้นำไปใช้จริง เรียนแล้วเกิดความรู้สามารถนำไปใช้ได้อย่างมีคุณภาพ และเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ได้อย่างมีความสุข หลักสูตรท้องถิ่นจึงเป็นหลักสูตรที่มาจากปัญหาและความต้องการของผู้เรียน เป็นหลักสูตรที่ปรับให้เข้ากับชีวิตจริงของนักเรียนตามท้องถิ่นอย่างครบวงจร หรือเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันแต่ไม่มีในหลักสูตร

จากแนวคิดของนักการศึกษาพอสรุปได้ว่าหลักสูตรท้องถิ่นเป็นหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นจากสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียน ซึ่งอาจจะปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงจากหลักสูตรแกนกลาง เพื่อให้เข้ากับสภาพชีวิตจริงของผู้เรียน ในท้องถิ่นต่างๆ หลักสูตรท้องถิ่นจะสอดคล้อง เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจสังคมของท้องถิ่นนั้นๆ โดยครู บุคลากร นักเรียนและผู้ปกครอง ช่วยกันสร้างหรือปรับเปลี่ยนเนื้อหาสาระการใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้ต่างๆ ให้เหมาะสม เพื่อผู้เรียนจะได้เรียนรู้ตามสภาพชีวิตจริงของตนเอง

2.2 ความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

จิตทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539 : 109) กล่าวถึงความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นไว้ว่าแม้ว่าจะมีหลักสูตรแม่บทหรือหลักสูตรแกนกลาง แต่ท้องถิ่นต้องมีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษา ยังคงต้องมีการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นด้วยเหตุผล ดังต่อไปนี้

1. หลักสูตรแกนกลางหรือหลักสูตรแม่บทได้กำหนดจุดหมายและเนื้อหาสาระและกิจกรรมอย่างกว้างๆ เพื่อให้ทุกคนได้เรียนรู้ในสิ่งที่คล้ายๆ กัน ทำให้กระบวนการเรียนการสอนมุ่งเนื้อหาสาระและประสบการณ์ที่เป็นหลักการทั่วไป ไม่สามารถประมวลรายละเอียดที่เกี่ยวกับสาระความรู้ตามสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ ปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นให้มากที่สุด

2. การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง และด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีผลกระทบต่อธรรมชาติและ การดำเนินชีวิตของคนไทยทั้งในเมืองและชนบท จึงต้องมีหลักสูตรระดับท้องถิ่น เพื่อปรับสภาพของผู้เรียนให้สามารถรับการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ดังกล่าว โดยเฉพาะผลกระทบที่เกิดขึ้นกับภูมิถิ่นของท้องถิ่นของผู้เรียนสามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปพัฒนาตน ครอบครัวและท้องถิ่น ตลอดจนสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในท้องถิ่นของตนอย่างมีความสุข

3. การเรียนรู้ที่ดีควรจะเรียนจากสิ่งใกล้ตัว ไปยังสิ่งที่ไกลตัว เพราะเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถดูดซับได้รวดเร็วกว่า ดังนั้น จึงควรมีหลักสูตรระดับท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ชีวิตจริงตามสภาพเศรษฐกิจ สังคมของท้องถิ่นตน แทนที่จะเรียนรู้เรื่องไกลตัว ซึ่งทำให้ผู้เรียนไม่รู้จักตนเอง ไม่รู้จักชีวิต ไม่เข้าใจและไม่มีความรู้สึกที่ดีต่อสังคม และสิ่งแวดล้อมรอบตัวเอง นอกจากนี้การพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นจะช่วยปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความรักและผูกพัน รวมทั้งภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน

4. ทรัพยากรท้องถิ่น โดยเฉพาะภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือภูมิปัญญาชาวบ้านในชนบทของไทยมีอยู่มาก และมีค่าบ่งบอกถึงความเจริญมาเป็นเวลายาวนาน หลักสูตรแม่บทหรือหลักสูตรแกนกลาง ไม่สามารถนำเอาทรัพยากรท้องถิ่นดังกล่าวมาใช้ประโยชน์ได้ แต่หลักสูตรท้องถิ่นสามารถบูรณาการเอาทรัพยากรท้องถิ่น และภูมิปัญญาชาวบ้านทั้งหลาย มาใช้ในการเรียนการสอน ไม่ว่าด้านอาชีพ หัตถกรรม เกษตรกรรม ดนตรี การแสดง วรรณกรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ซึ่งมีผลทำให้ผู้เรียนรู้จักท้องถิ่นของตน เกิดความรัก ความผูกพัน กับท้องถิ่นของตน และสามารถใช้ทรัพยากรท้องถิ่นในการประกอบอาชีพได้

นิคม ชมพูหอง (2540 : 1) ที่กล่าวว่า สาเหตุที่ต้องมีหลักสูตรท้องถิ่นเพราะการจัดการศึกษาที่ผ่านมา นักเรียนได้เรียนรู้ชีวิตจริงตามสภาพสังคม เศรษฐกิจของท้องถิ่นน้อย แต่ต้องไปเรียนเรื่องไกลตัว ทำให้นักเรียนไม่รู้จักตนเอง ไม่รู้จักชีวิต ไม่เข้าใจและไม่มีความรู้สึกที่ดีต่อสังคม และสิ่งแวดล้อมรอบตัวเอง ทั้งไม่สามารถนำความรู้มาใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิต เพื่อให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดีได้

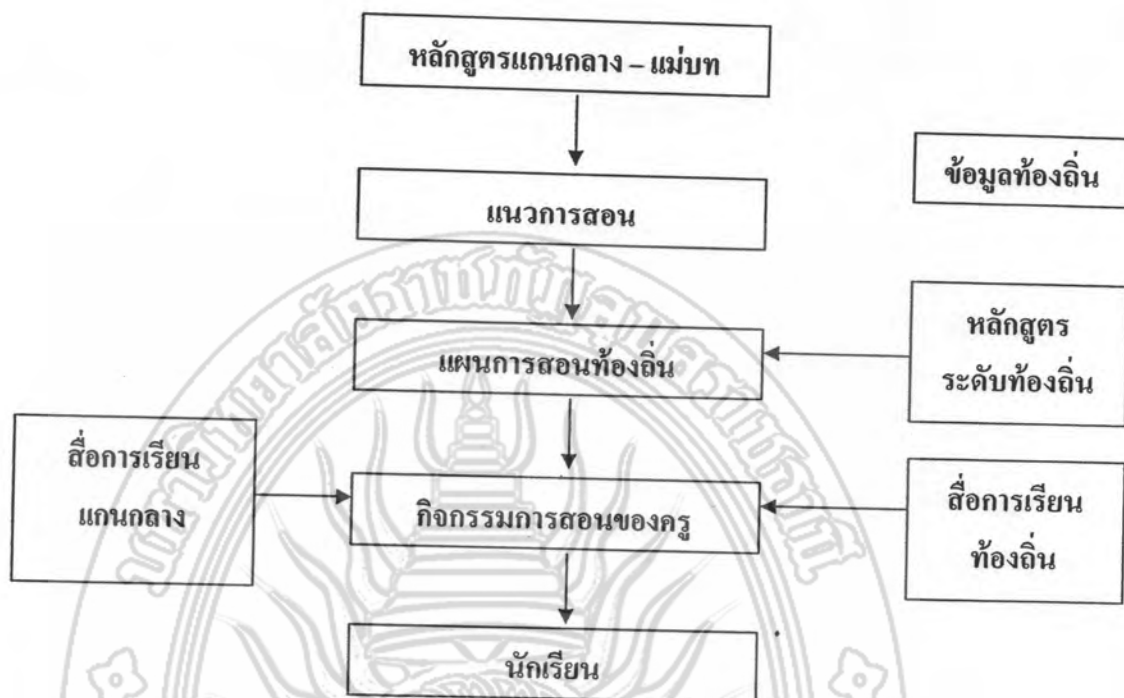
วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537) ให้ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นว่า หมายถึง การนำเอาหลักสูตรแม่บทมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนนั้นสาระ การเขียนจะสอดคล้องสัมพันธ์กับท้องถิ่นมากขึ้น ไม่ใช่การเรียนรู้แบบรู้ไว้ใช้ว่า แต่เป็นการเรียนรู้ที่นำไปใช้ได้จริงในชีวิต

Beauchamp (1981) กล่าวว่าการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นนั้น ควรให้ผู้ใช้หลักสูตร ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรและได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีอาณาเขต (Area) ที่เหมาะสมของหลักสูตรว่าควรจะอยู่ที่โรงเรียนแต่ละแห่ง ทั้งนี้เนื่องจากชุมชนแต่ละแห่งจะมีสภาพปัญหา และความต้องการแตกต่างกันและการพัฒนาหลักสูตรควรเปิดโอกาสให้ครูได้พัฒนาหลักสูตรขึ้นใช้เองโดยสะดวกอีกด้วย

จากเหตุผลที่กล่าวมา สรุปได้ว่า หลักสูตรแกนกลางเป็นหลักสูตรที่กำหนด เนื้อหาสาระไว้อย่างกว้าง อาจไม่เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นต่างๆ ที่มีบริบทแตกต่างกัน จึงมีความจำเป็นที่ต้องพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นขึ้น โดยปรับปรุง เปลี่ยนแปลงเนื้อหาสาระ และกิจกรรมการเรียนการสอนจากหลักสูตรแกนกลางขึ้น ให้สอดคล้องกับสภาพชีวิตจริง นำทรัพยากรท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ และช่วยแก้ปัญหา ความต้องการของผู้เรียน สังคมท้องถิ่นนั้น ผู้เรียนจะได้รู้จัก รักและเข้าใจตลอดจนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และพัฒนาท้องถิ่นของตน

2.3 ลักษณะของหลักสูตรท้องถิ่น

หลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง รายละเอียดเนื้อหาสาระ แผนการสอน สื่อการเรียน การสอน เอกสารความรู้ หนังสือประสบการณ์ ที่จัดทำขึ้นให้สอดคล้องเฉพาะท้องถิ่น ซึ่งมีความแตกต่างกัน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องราวของตนเอง ชีวิตเศรษฐกิจ อาชีพและสังคมอย่างลึกซึ้ง ทั้งสามารถนำประสบการณ์นั้นมาพัฒนาความเป็นอยู่ในชีวิต อาชีพและสังคมได้ดียิ่งขึ้น หลักสูตรท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรแกนกลางหรือหลักสูตรแม่บท ดังภาพประกอบ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2534 : 7)

ภาพที่ 2.6 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างหลักสูตรแกนกลางกับหลักสูตรระดับท้องถิ่น

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2534 : 7

หลักสูตรระดับท้องถิ่นที่โรงเรียนจัดทำและพัฒนาขึ้นเพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ชีวิต สภาพ เศรษฐกิจ สภาพตามที่ปรากฏจริงในท้องถิ่น ควรมีเนื้อหาสาระและวัตถุประสงค์จำเป็น 5 ประการ คือ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2534 : 69)

1. เป็นสภาพชีวิต สภาพเศรษฐกิจและสภาพสังคมจริงของท้องถิ่น
2. เป็นสภาพปัญหา ความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครองและประชาชนในท้องถิ่น
3. ใช้ทรัพยากรท้องถิ่นเป็นฐานสำคัญเพื่อพัฒนาชีวิต เศรษฐกิจ และสังคมของท้องถิ่นให้ได้ดียิ่งขึ้น
4. ช่วยให้นักเรียนรู้จักสภาพแวดล้อมในท้องถิ่น มีความรักท้องถิ่นและมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา และพัฒนาท้องถิ่นให้มีสภาพดีขึ้น
5. ส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการแก่นักเรียนเฉพาะกลุ่มที่มีความต้องการได้รับการพัฒนาให้มีศักยภาพสูงสุด

อาจสรุปได้ว่า หลักสูตรระดับท้องถิ่น เป็นหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นจากหลักสูตรแม่บทระดับชาติ มีลักษณะสอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการ และสภาพชีวิตจริงโดยส่งเสริมสนับสนุนให้นำทรัพยากรในท้องถิ่น มาใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด เพื่อพัฒนาชีวิตเศรษฐกิจและสังคม ปลูกฝังให้รักและมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น อีกทั้งยังส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการเฉพาะกลุ่มตามศักยภาพของแต่ละบุคคล

2.4 ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น

คำว่า “ภูมิปัญญาท้องถิ่น” (Local Wisdom) หรือ “ภูมิปัญญาชาวบ้าน” (Popular Wisdom) เป็นคำใหม่ใช้กันมาไม่นาน และมีผู้พยายามให้ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือภูมิปัญญาชาวบ้านไว้ ดังนี้

นิคม ชมพูลง (2542 : 131) ให้ความหมายภูมิปัญญาท้องถิ่นว่า หมายถึง ความรู้ ประสบการณ์ ของชาวบ้านในท้องถิ่นที่ใช้ในการแก้ปัญหาหรือดำเนินชีวิต โดยได้รับการถ่ายทอด และกลั่นกรองเป็นระยะเวลาานาน

ธัญวิษณุ ไตรรัตน์ (2544 : 64) ที่ให้ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่นว่า หมายถึง แบบแผนการดำเนินชีวิตที่มีคุณค่าของประชาชนในแต่ละท้องถิ่นซึ่งได้รับการสั่งสมและปฏิบัติ ถ่ายทอดกันมาเป็นระยะเวลาานาน

2.5 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเป็นการนำหลักสูตรแกนกลางมาปรับ เพื่อให้มีความสอดคล้องกับสภาพ และความต้องการของท้องถิ่น เพื่อนำไปใช้ให้เหมาะสมกับสภาพปัญหาและความต้องการของแต่ละท้องถิ่น

Taba (1962 : 12) ได้เสนอแนะขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรไว้ ดังนี้

1. สำรวจสภาพปัญหา ความต้องการและความจำเป็นต่างๆ ของสังคม
2. กำหนดวัตถุประสงค์ของการศึกษาที่สังคมต้องการ
3. คัดเลือกเนื้อหาวิชาความรู้ที่ครูจะนำมาสอน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้
4. จัดลำดับขั้นตอน แก่ไข ปรับปรุงเนื้อหาสาระที่เลือกมา

5. คัดเลือกประสบการณ์เพื่อการเรียนรู้ต่างๆ ซึ่งจะนำมาเสริมเนื้อหาสาระ กระบวนการเรียนให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

6. จัดระบบเรียงลำดับขั้นตอน และแก้ไขปรับปรุงประสบการณ์ต่างๆ ให้ตรงกับวัตถุประสงค์

7. กำหนดแนวทางการนำหลักสูตรไปทดลองใช้

8. กำหนดเกณฑ์และวิธีการประเมินผลหลักสูตร

นิคม ชมภูหอง (2545) ได้สรุปกระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นไว้ 6 ขั้นตอน ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ ทรัพยากรธรรมชาติ สภาพแวดล้อมทาง ภูมิศาสตร์ที่ตั้ง สภาพทั่วไปของสถานศึกษา บุคลากรในการจัดการศึกษา สภาพความต้องการของ นักเรียน ผู้ปกครองและประชาชนในท้องถิ่น

2. การสร้างหลักสูตรฉบับร่าง ได้แก่ คำชี้แจง เหตุผล ความจำเป็นในการ พัฒนาหลักสูตร หลักการของหลักสูตร โครงสร้างเนื้อหา อัตราเวลาเรียน แนวทางการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน แหล่งเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล คำอธิบายรายวิชา ตารางวิเคราะห์หลักสูตร จุดประสงค์เชิงพฤติกรรมและรายละเอียดของเนื้อหาของแต่ละหน่วยโดยละเอียด พร้อมภาพประกอบทุกขั้นตอน และบรรณานุกรม ซึ่งจะต้องปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับ เรื่องที่จะพัฒนาอย่างจริงจัง แล้วจัดพิมพ์เป็นรูปเล่ม

3. การตรวจสอบหลักสูตรฉบับร่าง เป็นการตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร และวัสดุหลักสูตรต่างๆ เพื่อนำผลมาปรับปรุงข้อบกพร่องก่อนนำหลักสูตรไปทดลองใช้ โดยกำหนดเป็นแผนอย่างมีขั้นตอนเป็นระบบ มีการประชุมพิจารณาร่วมกันหรือให้ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบว่าองค์ประกอบต่างๆ ของหลักสูตร เช่น วัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน คาบเวลาเรียน วิธีการวัดและประเมินผล มีความสอดคล้องกันหรือไม่อย่างไร

4. การนำหลักสูตรไปทดลองใช้ มีการขออนุมัติหลักสูตร จัดทำตารางแผนการใช้ หลักสูตรประชาสัมพันธ์หลักสูตร เตรียมความพร้อมของบุคลากร งบประมาณ วัสดุหลักสูตร โดย การใช้หลักสูตรอาจเป็นการสอนเอง หรือให้คนอื่นสอนแทน และจะต้องมีการจัดทำคู่มือการใช้ หลักสูตร โดยระบุขั้นตอนต่างๆ อย่างละเอียด

5. การประเมินผลการนำหลักสูตรไปใช้ มีการวางแผนการประเมิน ประเมินย่อย ประเมินรวบยอด ประเมินการสอนของผู้สอน ประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน

6. การปรับปรุงแก้ไข เพื่อปรับแก้หลักสูตร ได้แก่ แผนการสอน สื่อ และ
เครื่องมือวัดผลประเมินผลให้สมบูรณ์และมีคุณภาพ

ชูศรี สุวรรณโชติ (2542 : 90) ได้กล่าวถึงขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรมีดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของสังคม และชุมชน
2. วิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นที่ให้นำมาปรับปรุงหลักสูตร
3. สำรวจความต้องการและความจำเป็นของสังคม ชุมชน และผู้เรียน
4. กำหนดวัตถุประสงค์ให้ตรงกับความต้องการของสังคม ชุมชน และผู้เรียน
5. เลือกเนื้อหาวิชาที่ตรงกับวัตถุประสงค์
6. เลือกบุคลากรที่มีความชำนาญในวิชานั้นๆ มาร่วมจัดทำหลักสูตร
7. จัดเรียงลำดับเนื้อหาความรู้
8. สร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้ตรงกับเนื้อหาวิชาเพื่อจัดการเรียนการสอน
9. กำหนดการวัดผลประเมินผลให้ตรงกับวัตถุประสงค์

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539 : 123) ได้กล่าวถึง กระบวนการในการพัฒนา
หลักสูตรท้องถิ่นที่สามารถดำเนินการได้ระดับโรงเรียน ในลักษณะของการจัดทำหรือสร้าง
รายวิชาขึ้นใหม่ไว้ ดังนี้

ขั้นที่ 1	จัดตั้งคณะทำงานเพื่อพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น
ขั้นที่ 2	ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของท้องถิ่น
ขั้นที่ 3	กำหนดจุดประสงค์ของหลักสูตรระดับท้องถิ่น
ขั้นที่ 4	กำหนดเนื้อหา
ขั้นที่ 5	กำหนดกิจกรรม
ขั้นที่ 6	กำหนดคาบเวลาเรียน
ขั้นที่ 7	กำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผล
ขั้นที่ 8	จัดทำเอกสารหลักสูตร
ขั้นที่ 9	ตรวจสอบคุณภาพและการทดลอง
ขั้นที่ 10	เสนอขออนุมัติใช้หลักสูตร
ขั้นที่ 11	นำหลักสูตรไปใช้
ขั้นที่ 12	ประเมินผลหลักสูตร

สำลี ทองธิว (2545 : 27) กล่าวว่า กระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นมีขั้นตอนต่างๆ

ดังนี้

1. ครูหรือคณะครูศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับท้องถิ่นและข้อมูลเกี่ยวกับกรอบ โครงสร้างและเนื้อหาของหลักสูตรแกนกลาง

2. ครูและนักเรียนช่วยกันกำหนดจุดประสงค์ของหลักสูตรระดับท้องถิ่นตามความเข้าใจ

3. กำหนดเนื้อหา ยึดเนื้อหาแกนกลางเป็นหลัก และเพิ่มเนื้อหาจากท้องถิ่น เพื่อให้ให้นักเรียนเชื่อมโยงกับประสบการณ์ตรงได้ดีขึ้น

4. กำหนดกิจกรรม

5. กำหนดคาบเวลาเรียน

6. กำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผล

7. จัดทำเอกสารหลักสูตร

8. ตรวจสอบคุณภาพและทดลองใช้หลักสูตร

9. เสนอขออนุมัติใช้หลักสูตร

10. นำหลักสูตรไปใช้ในบริบทของโรงเรียน

11. การประเมินผลหลักสูตรโดยครูภายในบริบทโรงเรียน

จากแนวคิดของนักการศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นสามารถสรุปได้เป็นขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1	แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น
ขั้นที่ 2	ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของท้องถิ่นนั้นๆ
ขั้นที่ 3	จัดทำหลักสูตรฉบับร่าง
ขั้นที่ 4	ตรวจสอบคุณภาพและนำหลักสูตรไปทดลองใช้
ขั้นที่ 5	ประเมินผลการนำหลักสูตรไปใช้
ขั้นที่ 6	ปรับปรุงแก้ไข
ขั้นที่ 7	นำหลักสูตรไปใช้ตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

2.6 การประเมินผลหลักสูตร

2.6.1 ความหมายของการประเมินหลักสูตร

มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของการประเมินหลักสูตรไว้หลายทัศนะ เช่น

Stufflebeam and Shinkfield (1985 : 134) กล่าวว่า การประเมินหลักสูตร หมายถึง กระบวนการในการหาข้อมูลเก็บข้อมูล เพื่อที่จะนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจสร้างทางเลือกที่ดีกว่า

วิชัย วงศ์ใหญ่ (2533 : 56) ได้ให้ความหมายของการประเมินหลักสูตรว่า การประเมินหลักสูตร หมายถึง การรวบรวมและศึกษาข้อมูล รวมทั้งการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตรวจสอบว่า หลักสูตรใดมีข้อดีจุดอ่อนในเรื่องใด รวมทั้งผลการใช้หลักสูตรและตัดสินใจว่าหลักสูตรมีคุณค่า บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่

รุจีร์ ภู่อาระ (2545 : 143) ได้ให้ความหมายของการประเมินหลักสูตรว่า การประเมินหลักสูตรมีความหมายดังต่อไปนี้

1. การวัดผลการปฏิบัติของผู้เรียนตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในเชิงปริมาณ
2. การเปรียบเทียบพฤติกรรมการปฏิบัติของผู้เรียนกับมาตรฐาน
3. การอธิบายและตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตร
4. การอธิบายและตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตร และการเลือกการวิเคราะห์เกี่ยวกับข้อมูลที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการตัดสินใจเรื่องหลักสูตร
5. การใช้ความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพในการตัดสินใจเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้

ความหมายของการประเมินหลักสูตรในแต่ละข้อจะเห็นว่า การประเมินจะดำเนินไปในรูปแบบใดย่อมอยู่กับการให้นิยามของการประเมินหลักสูตร เช่น การประเมินหลักสูตร หมายถึง ปริมาณของพฤติกรรมที่นักเรียนบรรลุจุดประสงค์ จะมีการเขียนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมไว้ นักประเมินก็จะใช้การวัดพฤติกรรมของผู้เรียนตามที่กำหนด ถ้าการประเมินหลักสูตรให้ความหมายว่า การประเมินหลักสูตร หมายถึง การใช้วิชาชีพในการตัดสินใจ การประเมินหลักสูตรจะต้องดำเนินการ โดยผู้ชำนาญการร่วมกับครูผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เป็นผู้รวบรวมข้อมูลมาใช้เป็นพื้นฐานในการตัดสินใจ การประเมินหลักสูตร หมายถึง การตัดสินใจในการใช้

หลักสูตร นักประเมินผลก็จะใช้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับจุดเด่นจุดด้อยในการตัดสินใจในแต่ละด้าน
ดังนั้น ผู้ประเมินหลักสูตรจึงต้องเลือกตามนิยามศัพท์ที่ตนต้องการประเมินผล

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การประเมินหลักสูตร หมายถึง การศึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ
กระบวนการจัดทำทดลองใช้ และผลของการใช้หลักสูตร ตลอดจนการตัดสินคุณค่าและคุณภาพ
ของหลักสูตร

2.6.2 จุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตร

มีนักการศึกษาได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตรไว้ ดังนี้
นิคม ชมพูหลง (2542 : 178) ได้กล่าวถึง จุดมุ่งหมายของการประเมิน
หลักสูตรไว้ ดังนี้

1. เพื่อตัดสินคุณค่าของหลักสูตร เมื่อนำไปใช้แล้วสนองวัตถุประสงค์
ตามที่หลักสูตรกำหนดไว้หรือไม่
2. เพื่อตัดสินองค์ประกอบของหลักสูตร ด้านหลักการ จุดมุ่งหมาย
เนื้อหา สารการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน ตลอดจนการวัดและ
ประเมินผล
3. มีความสอดคล้องกันหรือไม่ และตอบสนองความต้องการของผู้เรียน
หรือไม่
4. เพื่อตัดสินหลักสูตรมีข้อดีและข้อบกพร่องอะไรบ้างที่จะต้องปรับปรุง
แก้ไข
5. เพื่อตัดสินการบริหารหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้เป็นไป
ในทางที่ถูกต้องหรือไม่
6. เพื่อการติดตามประเมินและตรวจสอบผลผลิตจากหลักสูตร คือ
ผู้เรียนมีการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ตามที่หลักสูตรคาดหวังหรือไม่

สรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายในการประเมินหลักสูตรนั้นเพื่อให้การตัดสินหลักสูตรใน
ทุกๆ ด้าน และที่สำคัญก็คือ จะได้นำข้อบกพร่องของหลักสูตรมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์

2.7 บทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร

กระทรวงศึกษาธิการ (2535 : 59-68) ได้กล่าวถึงการส่งเสริมสนับสนุนการใช้หลักสูตรของหน่วยงานและบุคลากร ดังนี้

1. ผู้บริหาร

การดำเนินงานในโรงเรียนที่จะนำไปสู่การใช้หลักสูตรได้อย่างสมบูรณ์นั้น จำเป็นจะต้องจัดอย่างมีระบบด้วยยุทธศาสตร์การนิเทศเชิงระบบ การดำเนินงานควรจัดเป็นขั้นตอนดังนี้

1.1 จัดระบบข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนให้ครอบคลุมสภาพแวดล้อม ระบบสังคม และระบบโรงเรียน

1.2 นำข้อมูลพื้นฐานและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรมาวิเคราะห์ และกำหนดเป็นความต้องการและความจำเป็นของโรงเรียนเกี่ยวกับระดับคุณภาพของผู้เรียน

1.3 กำหนดเป้าหมายและจุดประสงค์ที่ทำทายเป็นรูปธรรมสำหรับโรงเรียนร่วมกับคณะครูเป็นรายปี

1.4 ร่วมกับคณะครูมีการกำหนดงานอย่างชัดเจนเป็นระยะตลอด โดยเน้นจุดประสงค์

1.5 จัดทรัพยากรตามลำดับความสำคัญของงานที่จะส่งผลให้บรรลุตามวัตถุประสงค์

1.6 แก้ปัญหาและวิธีการใหม่ๆ ด้วยกระบวนการคิด โดยระดมสมอง คือ สร้างทางเลือกอย่างหลากหลาย และประเมินทางเลือกโดยใช้เกณฑ์การบรรลุวัตถุประสงค์

1.7 จัดระบบสื่อสารให้บุคคลได้รับข่าวสารอย่างทั่วถึงและรวดเร็ว

1.8 นำผลงานของโรงเรียนไปเสนอในการประชุมต่างๆอย่างภาคภูมิใจ

2. ครู

พฤติกรรมของครูในชั้นเรียนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในการเรียนการสอน และส่งผลถึงคุณภาพการศึกษาโดยตรง ครูต้องเลือกใช้วิธีสอนต่างๆ อย่างตรงจุดมุ่งหมายและเหมาะสมกับสภาพการเรียน

ยุทธศาสตร์สำคัญในการปฏิบัติงานของครูคือ ค้นหาข้อบกพร่องของผู้เรียน หาวิธีใหม่ๆ ในการพัฒนาและใช้วิธีการนั้นๆ จนเกิดผลดี ซึ่งมีแนวดำเนินการดังนี้

- 2.1 มีความเชื่อมั่นว่าผู้เรียนทุกคนเรียนรู้ได้
- 2.2 วิเคราะห์หาจุดที่จะพัฒนาผู้เรียน โดยเปรียบเทียบความสามารถที่จะพัฒนาผู้เรียนได้
- 2.3 แสวงหา คัดเลือกวิธีการพัฒนาที่เหมาะสม สอดคล้องกับความสามารถที่จะพัฒนาผู้เรียนได้

2.4 ลงมือปฏิบัติการสอนด้วยกลวิธีหลากหลาย ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงมากกว่าการเรียนและการอ่านอย่างเดียว

2.5 ตรวจสอบความก้าวหน้าของผู้เรียนเป็นระยะ เพื่อหาทางเร่งและปรับปรุงความก้าวหน้าของผู้เรียน

2.6 นำผลงานของผู้เรียนไปเสนอในที่ประชุมต่างๆ อย่างภูมิใจ

3. ผู้ปกครองนักเรียน

ผู้ปกครองเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้หลักสูตรประสบผลสำเร็จได้ด้วยการสนับสนุน ดังต่อไปนี้

3.1 ไม่เร่งรัดให้โรงเรียนสอนหนังสือในระดับเด็กเล็กและอนุบาล แต่ให้โรงเรียนฝึกเด็กให้ทำงานร่วมกัน และทำงานให้เกิดความพร้อมด้านต่างๆ

3.2 สนับสนุนช่วยเหลือในการจัดวัสดุ อุปกรณ์ให้แก่โรงเรียน เพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติงานของนักเรียน

3.3 แสดงความสนใจในการเรียนของเด็กด้วยการซักถามผลการเรียน ช่วยเสนอแนะแหล่งค้นคว้าเพิ่มเติม ให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติงานต่างๆ เอง

3.4 สนทนากับเพื่อนครูเพื่อร่วมมือกันส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ ของผู้เรียน

3.5 ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ทั้งทางด้านการทำงาน การอยู่ร่วมกันในสังคม ตลอดจนการปฏิบัติหน้าที่เป็นพลเมืองดีและการปฏิบัติตามหลักศาสนา

4. หน่วยงานต่างๆ

การนำหลักสูตรฉบับปรับปรุงไปใช้ จำเป็นที่จะต้องอาศัยการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมต้นสังกัด เขตการศึกษา สำนักงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในระดับจังหวัด อำเภอ และศูนย์วิชาการ หน่วยงานเหล่านี้ต้องทำหน้าที่กระตุ้น ชักจูง ส่งเสริมและให้กำลังใจแก่โรงเรียนและครู ตามขั้นตอนต่อไปนี้

4.1 กระตุ้น ชัยยุ ท้าทาย ให้โรงเรียนและครุตระหนักที่จะพัฒนาในเรื่องของคุณภาพ โดยการเสนอความแตกต่าง สิ่งที่จะควรจะเป็นและสิ่งที่เป็นอยู่ ให้โรงเรียนและครุประเมินความแตกต่างคุณภาพผู้เรียน

4.2 บริหารเครื่องมือและวิธีการวิเคราะห์ กำหนดเป้าหมาย จุดประสงค์ และจุดที่จะพัฒนา

4.3 บริหารเสนอแนะเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินการสอน และการปฏิบัติในโรงเรียนตามความจำเป็น

4.4 กระตุ้น ถามหาการปฏิบัติจริงของโรงเรียนและครุ ให้โรงเรียนและครุร่วมมือกันประเมินการปฏิบัติงานจริง

4.5 ถามหา ร้องขอให้โรงเรียนเสนอคุณภาพของนักเรียนและประเมินเทียบกับจุดประสงค์ของหลักสูตร

4.6 นำผลงานของโรงเรียนและครุไปเผยแพร่ใน โอกาสต่างๆ และให้กำลังใจในการเยี่ยมชม

สปช. (2540 : 69) ได้เสนอบทบาทหน้าที่ของครุผู้สอนในการนำหลักสูตรไปใช้ไว้ดังนี้

1. ครุผู้สอนทุกระดับจำเป็นต้องศึกษา ต้องรู้และเข้าใจจุดหมาย หลักการ และโครงสร้าง แนวดำเนินการของหลักสูตร

2. ศึกษาค้นคว้ารูปแบบการจัดการเรียนการสอน

3. ใช้วิธีที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ ทั้งด้านความรู้ ทักษะ ค่านิยมและการจัดการ

4. ฝึกนักเรียนทำกิจกรรม โดยผ่านขั้นตอน ทักษะกระบวนการและอื่นๆ อย่างสม่ำเสมอจนเป็นนิสัย

5. จัดกิจกรรมและประสบการณ์ต่างๆ ให้สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียนและท้องถิ่น

6. ให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมตามความสนใจจนเกิดการค้นพบด้วยตนเอง เพื่อพัฒนากระบวนการคิด กระบวนการแก้ปัญหา ฯลฯ

7. ปลูกฝังค่านิยม และคุณธรรมที่พึงประสงค์

สังกัด อุทรานันท์ (2528 : 253) กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหาร โรงเรียนว่า ผู้บริหาร โรงเรียนควรมีบทบาทส่งเสริมสนับสนุนการใช้หลักสูตร ดังนี้

1. ทำความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรที่โรงเรียนใช้อยู่อย่างชัดเจน
2. ให้บริหารวัสดุหลักสูตรและสื่อการสอนชนิดต่างๆ แก่ครู
3. ดำเนินการนิเทศ และติดตามผลการใช้หลักสูตรภายใน โรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ
4. กระตุ้น ส่งเสริมครูในการใช้หลักสูตรอย่างถูกต้อง เช่น การจัดอบรม การจัดประชุม สัมมนา
5. ให้กำลังใจและบำรุงขวัญแก่ครูผู้ให้หลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อ เป็นเยี่ยงอย่างแก่ครูคนอื่นๆ

บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียนจะเห็นได้ว่าผู้บริหาร โรงเรียนเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดในการนำเอาหลักสูตร จุดหมาย โครงสร้างและเนื้อหาของหลักสูตรแกนกลางไปใช้ให้เกิดผล ผู้บริหารจึงควรมีความรู้ ความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของตนเองเกี่ยวกับการบริหารการใช้หลักสูตรให้เกิดผลดี โดยการให้บริการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็น จัดหาหนังสือ ค้นคว้าคู่มือครู การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้เอื้อต่อการนำหลักสูตรไปใช้ ส่วนครูผู้สอนเป็นบุคคลที่สำคัญที่จะนำหลักสูตรไปใช้ในระดับห้องเรียนให้เกิดผลที่ดีที่สุด ครูผู้สอนจึงมีบทบาทสำคัญไม่น้อยไปกว่าผู้บริหาร โรงเรียน ครูผู้สอนเป็นบุคคลที่นำหลักสูตรในภาคทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติ มีบทบาทหน้าที่ใกล้ชิดกับผู้เรียน คอยให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ ฝึกฝนให้นักเรียนเป็นคนที่มีความสามารถคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น ครูผู้สอนศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง สามารถพัฒนาตนเอง พัฒนาอาชีพและพัฒนาสังคม อยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งถือว่าการนำหลักสูตรไปใช้ตามความคาดหวังของหลักสูตรประถมศึกษาทุกประการ

2.8 การหาประสิทธิภาพของหลักสูตร

ความหมายของการหาประสิทธิภาพ

มีผู้ให้ความหมายของการหาประสิทธิภาพ ไว้ดังนี้

ไชยยศ เรืองสุวรรณ (2533 : 127) กล่าวถึงการหาประสิทธิภาพว่า เป็นการประเมินหรือพิจารณาคุณค่าด้านต่าง ๆ ของสื่อ นั้น ๆ เพื่อจะได้แก้ไขปรับปรุงให้ได้ผลตามจุดมุ่งหมายก่อนที่จะนำสื่อ นั้น ไปใช้ในระบบกระบวนการเรียนการสอนและเผยแพร่ต่อไป

อริพร ศรียมก (2537 : 879) กล่าวถึงการประเมินสื่อการสอนว่า คือการตรวจสอบคุณภาพของสื่อการสอนนั้น ๆ ว่ามีคุณภาพเพียงใดช่วยให้การเรียนการสอนบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ ถ้าไม่เป็นเพราะเหตุใด ข้อมูลที่ได้จากการประเมินสื่อการเรียนการสอนจะสามารถนำมาปรับปรุงสื่อการสอนให้มีคุณภาพต่อไป

จิตติร ทองสุข (2541 : 22) กล่าวว่า การหาประสิทธิภาพเครื่องมือเป็นกระบวนการตรวจสอบและพิจารณาคูณค่าของสื่ออย่างมีระบบ ก่อนนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

จากที่มีผู้ให้ความหมายของการหาประสิทธิภาพจึงพอสรุปได้ว่า การหาประสิทธิภาพเครื่องมือเป็นการประเมินสื่อหรือพิจารณาคูณค่าด้านต่าง ๆ ของสื่อว่ามีคุณค่าหรือไม่ ก่อนนำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ความสำคัญของการหาประสิทธิภาพเครื่องมือ

ความสำคัญของการหาประสิทธิภาพเครื่องมือ มีผู้กล่าวไว้ดังนี้

ฉลองชัย สุรวัดเนบรณณ์ (2528 : 214) กล่าวถึงความสำคัญการหาประสิทธิภาพของสื่อการสอนที่ผลิตได้ว่า สื่อที่ผลิตได้แล้วจำเป็นต้องนำไปทดสอบหาประสิทธิภาพของสื่อเพื่อเป็นหลักประกันว่า สื่อนั้นมีประสิทธิผลในการเรียนการสอน โดยจะต้องมีเกณฑ์ประสิทธิภาพของสื่อสำหรับพิจารณา

อริพร ศรียมก (2537 : 879) กล่าวถึงความสำคัญของการหาประสิทธิภาพสื่อว่า สื่อที่จัดทำขึ้นนั้นมีความมั่นใจว่ามีคุณภาพหรือไม่ มีความแน่ใจว่าสื่อนั้นสามารถทำให้การเรียนการสอนบรรลุจุดประสงค์ได้อย่างแท้จริงหรือไม่ และถ้าผลิตสื่อออกมาเป็นจำนวนมากการทดสอบหาประสิทธิภาพจะเป็นหลักประกันว่า ผลิตออกมาแล้วใช้ได้ มิฉะนั้นจะเสียเงินเสียเวลาเปล่า เพราะผลิตออกมาแล้วใช้ประโยชน์อะไรไม่ได้

จิตติร ทองสุข (2541 : 23) กล่าวถึงความสำคัญของการหาประสิทธิภาพเครื่องมือว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญของการผลิตเครื่องมือ ทำให้ทราบว่าเครื่องมือนั้นมีคุณภาพเพียงใด มีจุดเด่นจุดด้อยอย่างไร ช่วยให้บรรลุจุดประสงค์ของการสอนมามากน้อยเพียงใด ทั้งนี้เพื่อจะได้นำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงและพัฒนาให้มีประสิทธิภาพต่อไป

จึงสรุปได้ว่า ความสำคัญของการหาประสิทธิภาพเครื่องมือว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญซึ่งจะทำให้เป็นหลักประกันได้ว่า สื่อที่ผลิตได้นั้นมีคุณค่าและแน่ใจ เมื่อนำไปใช้สามารถทำให้ การเรียนการสอนสัมฤทธิ์ผลตามต้องการ

ขั้นตอนการทดสอบประสิทธิภาพเครื่องมือ

การทดสอบประสิทธิภาพเครื่องมือเป็นกระบวนการที่สำคัญเมื่อผลิตสื่อการสอนแล้วต้องนำสื่อไปทดสอบหาประสิทธิภาพ เพื่อที่จะให้ทราบว่าเมื่อใช้สื่อกับผู้เรียนแล้วเกิดประสิทธิผลในการเรียนมากน้อยเพียงใด มีผู้กล่าวถึงขั้นตอนการทดสอบประสิทธิภาพเครื่องมือ ดังนี้

อชิพร ศรียมก (2537 : 927) กล่าวถึงขั้นตอนของการทดสอบเพื่อหาประสิทธิภาพของสื่อว่าต้องนำเครื่องมือไปทดลองใช้ (Try Out) เพื่อปรับปรุงแล้วนำไปทดสอบใช้จริง (Trial Run) นำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไข เสร็จแล้วจึงดำเนินการผลิตเป็นจำนวนมากและนำไปใช้สอนในชั้นเรียนตามปกติได้ การทดลองมีขั้นตอนดังนี้

1. การทดลองแบบเดี่ยว (1:1) เป็นการทดลองกับผู้เรียน 1 คน โดยใช้เด็กอ่อนปานกลาง และเด็กเก่ง คำนวณหาประสิทธิภาพแล้วปรับปรุงให้ดีขึ้น โดยปกติคะแนนที่ได้จากการทดลองแบบเดี่ยวนี้อาจได้คะแนนต่ำกว่าเกณฑ์มากแต่ไม่ต้องวิตก เมื่อปรับปรุงแล้วจะสูงขึ้นมาก ก่อนนำไปทดลองแบบกลุ่มในขั้นนี้ E_1/E_2 ที่ได้จะมีค่าประมาณ 60/60

2. การทดลองแบบกลุ่มย่อย (1 : 10) เป็นการทดลองกับผู้เรียน 6 - 10 คน (ละผู้เรียนที่เก่งกับอ่อน) คำนวณหาประสิทธิภาพแล้วปรับปรุง ในคราวนี้คะแนนของผู้เรียนจะเพิ่มขึ้นอีกเกือบเท่าเกณฑ์ โดยเฉลี่ยจะห่างจากเกณฑ์ประมาณ 10% นั่นคือ E_1/E_2 ที่ได้จะมีค่าประมาณ 70/70

3. การทดลองแบบกลุ่มใหญ่ (1:100) เป็นการทดลองกับผู้เรียนทั้งชั้น 30 - 100 คน คำนวณหาประสิทธิภาพแล้วทำการปรับปรุง ผลลัพธ์ที่ได้ควรใกล้เคียงกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ หากต่ำกว่าเกณฑ์ไม่เกิน 2.5% ก็ยอมรับ หากแตกต่างกันมากผู้สอนต้องกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพของเครื่องมือใหม่ โดยยึดสภาพความจริงเป็นเกณฑ์ สมมติว่าเมื่อทดสอบประสิทธิภาพได้เกณฑ์ 85/85 ก็แสดงว่า เครื่องมือนั้นมีประสิทธิภาพ 83.5/85.4 ใกล้เคียงกับเกณฑ์ 85/85 ที่ตั้งไว้ แต่ถ้าเกณฑ์ 75/75 เมื่อผลทดลองเป็น 83.5/85.4 ก็อาจเลื่อนเกณฑ์ขึ้นมาเป็น 85/85 ได้

เกณฑ์การหาประสิทธิภาพเครื่องมือ

การกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพเครื่องมือ จะกำหนดเป็นเกณฑ์ที่ผู้สอนคาดหมายว่า ผู้เรียนจะเปลี่ยนพฤติกรรมเป็นที่พึงพอใจ โดยกำหนดให้เป็นเปอร์เซ็นต์ผลเฉลี่ยของคะแนนการทำงาน และการประกอบกิจกรรมของผู้เรียนทั้งหมดต่อเปอร์เซ็นต์ของผลการสอนหลังเรียนของผู้เรียนทั้งหมด นั่นคือ E_1/E_2 หรือประสิทธิภาพของกระบวนการ/ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และคนอื่น ๆ 2538 : 494 – 495)

ประสิทธิภาพของกระบวนการ คือการประเมินพฤติกรรมต่อเนื่อง (Transitional Behavior) ของผู้เรียน ได้แก่ การประกอบกิจกรรมกลุ่มงานที่มอบหมายและกิจกรรมอื่น ๆ ที่ผู้สอนกำหนดไว้

ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ คือการประเมินพฤติกรรมขั้นสุดท้าย (Terminal Behavior) โดยพิจารณาจากการสอบหลังเรียนและการสอบได้

หากผู้เรียนได้คะแนนไม่ถึงเกณฑ์ที่ตั้งไว้ จะต้องแก้ไขปรับปรุงเครื่องมือนั้น แล้วหาประสิทธิภาพใหม่อีกครั้งหนึ่ง ถ้ายังได้ผลต่ำกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ก็ต้องปรับปรุงแก้ไขอีกจนกว่าจะได้ผลตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้

อรพรรณ พรสีมา (2530 : 130 - 131) เสนอแนวทางการกำหนดเกณฑ์ความสัมพันธ์ระหว่างผลลัพธ์รวมและผลลัพธ์เฉพาะจุดมุ่งหมาย เป็นการประเมินผลพฤติกรรมขั้นสุดท้าย โดยพิจารณาจากคะแนนสอบหลังเรียน เกณฑ์ที่ใช้คือ E_1 / E_2 อาจเท่ากับ 80 / 80 หรือ 90 / 90 หรืออื่น ๆ อีกก็ได้ แต่ถ้ากำหนดเกณฑ์ไว้ต่ำเกินไป อาจทำให้ผู้ใช้บทเรียนไม่เชื่อคุณภาพของบทเรียน

วาโร เฟ็งสวัสดิ์ (2545 : 42 – 46) ได้กล่าวถึงประสิทธิภาพของชุดฝึกทักษะไว้ดังนี้

1. เกณฑ์ประสิทธิภาพ E_1/E_2 เช่น 90/90 มีความหมายว่า
 - 90 ตัวแรก หมายความว่า เมื่อเรียนจากนวัตกรรมแล้วผู้เรียนจะสามารถทำแบบฝึกหัดหรืองานได้ผลเฉลี่ย 90 % หรือร้อยละ 90
 - 90 ตัวหลัง หมายความว่า ผู้เรียนทำการสอบหลังใช้นวัตกรรมได้ผลเฉลี่ย 90 % หรือร้อยละ 90
2. การยอมรับหรือไม่ยอมรับประสิทธิภาพของนวัตกรรมทางการศึกษา เมื่อทดลองใช้ชุดฝึกทักษะภาคสนามแล้ว ให้เทียบค่า E_1/E_2 ที่หาได้จากชุดฝึกทักษะกับค่า E_1/E_2 ของเกณฑ์ เพื่อดูว่าเราจะยอมรับประสิทธิภาพหรือไม่ การยอมรับประสิทธิภาพของชุดฝึกทักษะหรือนวัตกรรมการศึกษานั้นมี 3 ระดับคือ

2.1 สูงกว่าเกณฑ์ เมื่อประสิทธิภาพของนวัตกรรมสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ มีค่าเกิน 2.5 %

2.2 เท่าเกณฑ์ เมื่อประสิทธิภาพของนวัตกรรมเท่ากับหรือสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ไม่เกิน 2.5 %

2.3 ต่ำกว่าเกณฑ์ แต่ยอมรับว่ามีประสิทธิภาพ เมื่อประสิทธิภาพของนวัตกรรมต่ำกว่าเกณฑ์แต่ค่าไม่เกิน 2.5 %

บุญชม ศรีสะอาด (2545 : 25) ได้จำแนกวิธีประเมินผลสื่อการเรียนการสอนเป็น 3 วิธี คือ

1. การประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญหรือครู โดยจะใช้แบบประเมินผลให้ผู้เชี่ยวชาญหรือครูพิจารณาทั้งด้านคุณภาพ เนื้อหา สารและเทคนิคการจัดการทำสื่อประเภทนั้น แบบประเมินอาจเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) หรือเป็นแบบเห็นด้วย ไม่เห็นด้วย สรุปผลเป็นความถี่และอาจทดสอบความแตกต่างระหว่างความถี่ด้วยไคสแคว์

2. ประเมินผลโดยผู้เรียน มีลักษณะเช่นเดียวกับการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญหรือครู แต่จะเน้นการรับรู้คุณค่าเป็นสำคัญ

3. ประเมินโดยการตรวจสอบผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน เป็นการหาประสิทธิภาพสื่อการเรียนที่มีความเที่ยงตรง เพื่อพิสูจน์คุณภาพและคุณค่าของสื่อการเรียนนั้น ๆ โดยจะวัดค่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อะไรบ้าง เป็นการวัดเฉพาะผลที่เป็นจุดประสงค์ของการสอนโดยใช้สื่อ นั้น อาจจำแนกได้เป็น 2 วิธี คือ

3.1 กำหนดเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำไว้ เช่น เกณฑ์ 80/80 หรือ 90/90

3.2 ไม่ได้กำหนดมาตรฐานไว้ล่วงหน้า แต่พิจารณาจากการเปรียบเทียบการสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญหรือไม่ หรือเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์จากการเรียนด้วยสื่อ นั้นหรือเท่ากับสื่อหรือเทคนิคอย่างอื่นหรือไม่ โดยใช้สถิติทดสอบ t – test

สามารถสรุปวิธีการประเมินคุณภาพของชุดฝึกทักษะได้ว่า กระทำได้โดยการนำชุดฝึกทักษะที่สร้างขึ้นแล้วนั้น ไปให้ครูหรือผู้เชี่ยวชาญในด้านนั้น ๆ ทำการตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข หลังจากปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วก็นำไปทดลองใช้กับนักเรียนแบบเดี่ยวแล้วนำผลที่ได้จากการทดลองมาแก้ไขอีกครั้ง นำชุดฝึกทักษะที่ได้รับการแก้ไขมาทดลองใช้กับนักเรียนแบบกลุ่มและทำการปรับปรุงแก้ไขอีก เมื่อแก้ไขเรียบร้อยแล้วก็นำมาใช้กับนักเรียนแบบภาคสนาม เพื่อนำมาวิเคราะห์หาค่าประสิทธิภาพของชุดฝึกทักษะ

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า การหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ ต้องมีเกณฑ์ในการประเมินประสิทธิภาพ ซึ่งมีแนวคิดในการประเมินหลายทาง บางแนวคิดอาจใช้เกณฑ์พัฒนาการ

ของผู้เรียนแต่ละคนเป็นหลัก บางแนวคิดอาจใช้เกณฑ์ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการและผลลัพธ์โดยเฉลี่ย บางแนวคิดอาจหาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนการทดสอบหลังเรียน โดยเฉลี่ยของผู้เรียนทั้งกลุ่มกับคะแนนทดสอบหลังเรียน โดยเฉลี่ยของผู้เรียนทั้งกลุ่มในแต่ละจุดมุ่งหมาย ส่วนการจะตัดสินใจเลือกแนวคิดใด ในการกำหนดเกณฑ์การหาประสิทธิภาพนั้น ขึ้นอยู่กับความเหมาะสม ความสอดคล้องและกระบวนการใช้เครื่องมือแต่ละประเภทที่สร้างขึ้น โดยปกติเนื้อหาที่เป็นความรู้-ความจำ มักจะกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพไว้ 80/80, 85/85 หรือ 90/90 ส่วนเนื้อหาที่เป็นทักษะมักจะกำหนด ต่ำกว่านี้ เช่น 70/70 หรือ 75/75

3. กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ผู้เรียนทุกคนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาต้องเรียน ทั้งนี้ เพราะกลุ่มสาระการเรียนรู้นี้ วน่าช่วย การอยู่ร่วมกันบน โลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตลอดเวลา ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม สังคม การเมืองการปกครอง ให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองดี มีความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่เหมาะสม สามารถดำเนินชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ 2545 : 1)

3.1 ความสำคัญ ธรรมชาติ และลักษณะเฉพาะ

ผลจากความเจริญทางวิทยาการและเทคโนโลยีของโลกปัจจุบัน ทำให้ประชากรใน ส่วนต่างๆ ของโลก มีการเคลื่อนไหลหล่อหลอมให้เป็นประชากรโลก และรวมเป็นสังคมเดียวกัน การที่สังคมโลกจะดำรงอยู่ได้อย่างสันติสุข ประชากรจะต้องเป็นพลเมืองดีทั้งในระดับโลกและ ระดับประเทศย่อมลงมาถึงสังคมเล็กที่สุด สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีความสำคัญใน ด้านพัฒนาคุณลักษณะต่างๆ ของผู้เรียนให้เป็นพลเมืองดี มีเหตุผลด้วยกุศลจิต คิดสร้างสรรค์มั่น ในคุณธรรม นำความรู้เพื่อการดำเนินชีวิตที่มีความสุข โดยใช้เทคนิควิทยาการจากวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ มาปรับใช้ในการดำรงชีวิตให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม ทั้งทางธรรมชาติ และสังคมได้อย่างมีความสุข

สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ต้องเรียนตลอด 12 ปีการศึกษา ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นกลุ่มสาระการ

เรียนรู้ที่ประกอบมาจากหลายแขนงวิชา จึงมีลักษณะเป็นสหวิทยาการ โดยนำวิทยาการจากแขนงวิชาต่างๆ ในสาขาสังคมศาสตร์มาหลอมรวมเข้าด้วยกัน ได้แก่ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ นิติศาสตร์ จริยธรรม ประชากรศึกษา สิ่งแวดล้อมศึกษา รัฐศาสตร์ สังคมวิทยา ปรัชญาและศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จึงเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ออกแบบมาเพื่อส่งเสริมศักยภาพของการเป็นพลเมืองดีให้แก่ผู้เรียน โดยมีเป้าหมายของการพัฒนาความเป็นพลเมืองดี ซึ่งถือเป็นความรับผิดชอบของทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

ดังนั้น กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมจึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความเจริญงอกงามในด้านต่าง ๆ คือ

1. ด้านความรู้ จะให้ความรู้แก่ผู้เรียนในเนื้อหาสาระ ความคิดรวบยอดและหลักการสำคัญของวิชาต่างๆ ในสาขาสังคมศาสตร์ ได้แก่ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ รัฐศาสตร์ จริยธรรม สังคมวิทยา เศรษฐศาสตร์ กฎหมาย ประชากรศึกษา สิ่งแวดล้อมศึกษา ปรัชญา และศาสนา ตามขอบเขตที่กำหนดไว้ในแต่ละระดับชั้น ในลักษณะบูรณาการ
2. ด้านทักษะกระบวนการ ผู้เรียนจะได้รับการพัฒนาให้เกิดทักษะและกระบวนการต่าง ๆ เช่น ทักษะทางวิชาการ และทักษะทางสังคม เป็นต้น
3. ด้านเจตคติและค่านิยม กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมจะช่วยพัฒนาเจตคติ และค่านิยมเกี่ยวกับประชาธิปไตยและความเป็นมนุษย์ เช่น รู้จักตนเอง พึ่งตนเอง ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย มีความกตัญญู รักเกียรติภูมิแห่งตน มีนิสัยในการเป็นผู้ผลิตที่ดี มีความพอดี ในการบริโภค เห็นคุณค่าของการทำงาน รู้จักคิดวิเคราะห์ รู้จักการทำงานเป็นกลุ่ม เคารพสิทธิของผู้อื่น และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มีความผูกพันกับกลุ่มรักท้องถิ่น รักประเทศชาติ เห็นคุณค่า อนุรักษ์และพัฒนาศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมศรัทธาในหลักธรรมของศาสนา และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข (กระทรวงศึกษาธิการ 2545 : 2-3)

เมื่อมองในภาพรวมแล้วพบว่า ความสำคัญของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมนั้น นอกจากจะช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติและสังคมวัฒนธรรมแล้ว ยังมีทักษะและกระบวนการต่าง ๆ ที่จะสามารถนำมาใช้ประกอบในการตัดสินใจได้อย่างรอบคอบในการดำเนินชีวิต และการมีส่วนร่วมในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาในฐานะพลเมืองดี ตลอดจนการนำความรู้ทางจริยธรรม

หลักสูตรทางศาสนาพัฒนาตนเองและสังคม ทำให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

จากแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับ ความสำคัญ ธรรมชาติ และลักษณะเฉพาะกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สรุปได้ว่า จะต้องมีการเชื่อมโยงสิ่งต่าง ๆ ในหลักสูตรเข้าด้วยกัน เป็นศาสตร์บูรณาการวิชาความรู้จากที่ต่าง ๆ วิธีการและแนวคิดของนักวิทยาศาสตร์ กระบวนการของนักคณิตศาสตร์ ความคิดสร้างสรรค์ของศิลปินนักดนตรี ประสบการณ์ของนักศิลปะและทักษะการถ่ายทอดภาษาออกมา เหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งที่ต้องปฏิบัติในการเรียนการสอนกลุ่มสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมทั้งสิ้น

3.2 การเชื่อมโยงกลุ่มสาระการเรียนรู้

การเชื่อมโยงกลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่

1. กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเชื่อมโยงได้กับการเรียนภาษา ผู้เรียนที่เรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ต้องใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้เป็นอย่างดี ใช้ภาษาในการให้เหตุผลและแก้ปัญหา ปกป้องรักษาวัฒนธรรมให้คงไว้ การพัฒนาทักษะทางภาษาในการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ได้แก่ การอ่าน เขียน พูด ฟังวรรณกรรมต่าง ๆ จะช่วยเปิดโลกทัศน์ให้ผู้เรียนได้เข้าใจโลกด้วยการศึกษาวรรณกรรมเหล่านี้ในเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม วรรณกรรมจากสิ่งพิมพ์ที่ปรากฏอยู่ในชีวิตประจำวันของผู้เรียนมีมากมาย ที่จะพัฒนาทักษะทางภาษาได้มิใช่แต่เฉพาะจากหนังสือเรียน ทั้งนี้เพื่อขยายประสบการณ์ทาง สังคมที่เป็นจริงของผู้เรียนให้กว้างขวางขึ้น สื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ และคอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมืออีกทางหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนพัฒนาภาษาเพื่อการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเชื่อมโยงได้กับการเรียนศิลปะ

ศิลปะช่วยให้ผู้เรียนได้เข้าใจมุมมองต่าง ๆ เกี่ยวกับโลก งานศิลปะสะท้อนให้เห็นความเป็นจริงของสังคม การเมือง เศรษฐกิจ ในยุคสมัยต่าง ๆ ได้ศิลปะ สะท้อนความคิด จิตวิญญาณความหวังของมนุษยชาติ ศิลปะเป็นเสมือนบันทึกลึกฐานว่ามนุษย์เรามีชีวิต มีความคิดอย่างไร ด้วยการนำเสนอมุมมองที่เป็นเอกลักษณ์ของผู้สร้างงานศิลปะนั้น ศิลปะจึงช่วยให้ผู้เรียน

ได้เรียนรู้โลกกว้างที่เขาอาศัยอยู่ การศึกษาสังคมจากศิลปะยังทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์อีกด้วย

3. กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเชื่อมโยงได้กับการเรียนคณิตศาสตร์ คณิตศาสตร์เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้เรียนได้ตรวจสอบ และแก้ปัญหาต่าง ๆ ผู้เรียนได้ใช้แนวคิดทางคณิตศาสตร์ในการจัดระบบ วิเคราะห์ และนำเสนอข้อมูลต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กับเหตุการณ์หรือประเด็นปัญหาในสังคมได้ ทั้งยังเชื่อมโยงให้ผู้เรียนได้นำวิธีการแก้ปัญหามาใช้เพื่อประเมินความสัมพันธ์ของเหตุการณ์ในอดีตกับเงื่อนไขในปัจจุบัน และผลที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ด้วย

4. กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเชื่อมโยงกับการเรียนวิทยาศาสตร์ วิธีการทางวิทยาศาสตร์ช่วยให้ผู้เรียนได้สำรวจองค์ประกอบการทางการเมือง เศรษฐกิจทางกายภาพและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องและที่ปรากฏอยู่ในสังคมที่อาศัยอยู่ การเรียนวิทยาศาสตร์เชื่อมโยงกันอย่างใกล้ชิดเกี่ยวกับการศึกษาโลกทั้งทางกายภาพและทางสังคม การตรวจสอบของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การนำแนวคิดทางวิทยาศาสตร์มาใช้และผลที่เกิดขึ้นทั้งสองวิชาสามารถเชื่อมโยงให้ผู้เรียนเห็นปัญหาที่เกิดขึ้นจริงและมองเห็นการปฏิบัติเพื่อกิจกรรมทางสังคมได้

5. กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเชื่อมโยงได้กับการเรียน สุขศึกษาและพลศึกษา ช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาเจตคติ ค่านิยม จริยธรรม และวิธีการต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการแก้ปัญหา และการตัดสินใจในเรื่องราวต่าง ๆ ได้ ผู้เรียนสามารถใช้ทักษะและการปฏิบัติตนทางสุขศึกษาและพลศึกษามาดำรงชีวิตเพื่อพัฒนาร่างกาย อารมณ์ และจิตใจให้มีคุณภาพได้จึงเป็นการเชื่อมโยงระหว่างคุณค่าทางร่างกายและสติปัญญาเพื่อการส่งเสริมการดำเนินชีวิตที่ดีต่อสุขภาพ

6. กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเชื่อมโยงได้กับการเรียน การงานอาชีพและเทคโนโลยี การเรียนการงานอาชีพและเทคโนโลยีที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ และประสบการณ์ในงานที่เป็นฐานของวิชาอาชีพ มีทักษะในการทำงานมีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ มีจริยธรรม คุณธรรมในการทำงาน และสามารถนำความรู้และทักษะไปใช้ในการดำเนินชีวิต ซึ่งเชื่อมโยงสัมพันธ์กับการเรียนกลุ่ม สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมที่เน้นการดำเนินชีวิตในสังคมบนพื้นฐานของสัมมาอาชีพที่ประกอบด้วยคุณธรรม จริยธรรม และสามารถทำงานร่วมกับ

ผู้อื่น โดยถือว่าการพัฒนาความเป็นพลเมืองเป็นส่วนหนึ่งต้องประกอบอาชีพที่สุจริต และเป็นประโยชน์ต่อตนและสังคมส่วนรวมด้วย (กระทรวงศึกษาธิการ 2545 : 4 -6)

จากแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง จึงสรุปได้ว่ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ต้องการให้ผู้เรียนได้สำรวจความเป็นไปได้ในสังคมและในโลก

3.3 วิสัยทัศน์ของกลุ่มสาระการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมได้กำหนดวิสัยทัศน์ของกลุ่มไว้ดังต่อไปนี้

1. เป็นศาสตร์บูรณาการที่มุ่งให้เยาวชนเป็นผู้มีการศึกษา พร้อมทั้งจะเป็นผู้นำเป็นผู้มีส่วนร่วม และเป็นพลเมืองที่ดีมีความรับผิดชอบ โดย
 - 1.1 นำความรู้จากอดีตมาสร้างความเข้าใจในมรดกทางวัฒนธรรมของประเทศ เพื่อการตัดสินใจในการดำรงชีวิตในสังคม
 - 1.2 นำความรู้เกี่ยวกับโลกของเรามาสร้างความเข้าใจในกระบวนการก่อเกิดสภาพแวดล้อมของมนุษย์ เพื่อการตัดสินใจในการดำรงชีวิตในสังคม
 - 1.3 นำความรู้เรื่องการผลิต การแจกจ่าย การบริโภคสินค้าและบริการมาตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัด เพื่อการดำรงชีวิต เพื่อการประกอบอาชีพ และการอยู่ในสังคม
 - 1.4 ในความรู้เกี่ยวกับคุณค่าของจริยธรรม ศาสนา มาตัดสินใจในการประพฤติปฏิบัติตนและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น
 - 1.5 นำวิธีการทำสังคมศาสตร์มาค้นหาคำตอบเกี่ยวกับประเด็นปัญหาในสังคมและกำหนดแนวทางประพฤติปฏิบัติที่สร้างสรรค์ต่อส่วนรวม
2. ได้บูรณาการสรรพความรู้กระบวนการและปัจจัยต่าง ๆ เพื่อการเรียนรู้ตามเป้าหมายของท้องถิ่นและประเทศชาติ การเรียนการสอนต้องใช้ข้อมูล ความรู้ทั้งในระดับท้องถิ่น ประเทศชาติ และระดับโลกเชื่อมโยงเข้าด้วยกัน
3. ผู้เรียนอภิปรายประเด็นปัญหาพร้อมสมัยร่วมกับเพื่อนและผู้ใหญ่ สามารถแสดงจุดยืนในค่านิยม จริยธรรมของตนอย่างเปิดเผยและจริงใจ ขณะเดียวกันก็รับฟังเหตุผลของผู้อื่นที่แตกต่างจากตนอย่างตั้งใจ

4. การเรียนการสอนเป็นบรรยากาศของการส่งเสริมการคิดขั้นสูงในประเด็นหัวข้อที่ลึกซึ้ง ทำทนาย ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความหมาย ได้รับการประเมินที่เน้นการนำความรู้มาประยุกต์ใช้ทุกมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีความจัดเตรียมโครงการที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมเป็นจริงของสังคมที่ให้ผู้เรียนได้นำสิ่งที่เรียนไปใช้ได้ในการดำเนินชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ 2546 : 7 – 8)

จากแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับวิสัยทัศน์ของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สรุปได้ว่าผู้เรียนจะต้องมีความเข้าใจสังคมโลกที่ซับซ้อน สามารถปกครองดูแลตนเองและเอาใจใส่ต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมของโลกได้ ตลอดระยะเวลาของการศึกษาขั้นพื้นฐาน แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนกลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ได้ใช้ความรู้ที่มีความหมาย เพื่อการตัดสินใจ การสำรวจสอบการสืบค้น การสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ และนำทางตนเองและผู้อื่น เชื่อมโยงความรู้ที่เรียนสู่โลกแห่งความเป็นจริงในชีวิตได้

3.4 เป้าหมาย / ความคาดหวังของกลุ่มสาระการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมมีเป้าหมาย/ความคาดหวังที่สำคัญคือ ให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองดี ในวิถีชีวิตประชาธิปไตยภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข การที่จะบรรลุเป้าหมายดังกล่าวนี้ จำเป็นต้องมีองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ คือ (กระทรวงศึกษาธิการ 2545 : 9 - 11)

1. ความรู้ ความรู้ในกลุ่มสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีความกว้างขวางมากไม่มีใครที่จะสามารถเรียนทุกสิ่งทุกอย่างได้ทั้งหมด และนี่คือปัญหาที่สำคัญและรุนแรงมากของการเรียนกลุ่มสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่พยายามจะให้เกิดการเรียนรู้ทุกสิ่งทุกอย่างในศาสตร์ที่ประกอบกันอยู่ในกลุ่มนี้ งานที่ทำทนายของนักสังคมศึกษา และครูสังคมศึกษา ก็คือความสามารถที่จะคัดสรรสาระที่จะเรียนได้อย่างเหมาะสมและมีคุณค่า จึงจำเป็นที่จะต้องรู้จักการใช้เกณฑ์ในการคัดเลือกสาระที่จะเรียน เกณฑ์ในการพิจารณา ก็คือให้พิจารณาว่า สิ่งที่จะนำมาเรียนมีนัยสำคัญต่อการพัฒนาความเป็นพลเมืองดีหรือไม่ นั่นก็หมายความว่า การคัดเลือกสาระเนื้อหาสาระขึ้นอยู่กับพื้นฐานของการที่จะให้ผู้เรียนเป็นนักประวัติศาสตร์ นักสังคมศาสตร์หรือนักวิชาการที่เชี่ยวชาญในความรู้ แต่เป้าหมายต้องเป็นไปเพื่อสร้างจิตสำนึกของการเป็นคนดีของสังคมเป็นประชาชนที่มีการศึกษา เข้าใจปัญหาสังคม เชื่อมโยงเข้ากับการดำเนินชีวิตของผู้เรียนและของผู้อื่นได้ส่งเสริมความเข้าใจโลก ปฏิสัมพันธ์ที่มนุษย์มีต่อกัน ความ

หลากหลายทางวัฒนธรรมและมรดกทางวัฒนธรรมและให้เครื่องมือแก่ผู้เรียนในการทำความเข้าใจอดีตเพื่อสาระในการเผชิญและตัดสินใจใดๆ ในปัจจุบัน โดยตระหนักถึงผลที่จะเกิดขึ้น และวางแผนสู่อนาคต

2. ทักษะและกระบวนการ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมประกอบด้วยทักษะทางวิชาการและทักษะทางสังคมที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาบุคลิกภาพของผู้เรียนให้เป็นผู้รอบรู้ มีบุคลิกภาพที่เหมาะสม และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ทักษะทางวิชาการ ได้แก่ ทักษะในการฟัง พูด อ่าน เขียน และการคิด ซึ่งนักเรียนต้องนำมาใช้ในการแสวงหาความรู้ จัดการกับความรู้ การนำความรู้ไปใช้ในการสร้างองค์ความรู้ใหม่ อันได้แก่

2.1 การแสวงหาและจัดการกับข้อมูลความรู้ต่างๆ ทักษะด้านนี้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จะต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในการอ่าน ศึกษาสืบค้น ข้อมูลความรู้ ใช้กระบวนการศึกษาค้นคว้าทางสังคมศาสตร์ การสืบสานความรู้ รวมทั้งความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์

2.2 การคิดและนำเสนอแนวคิดต่างๆ ทักษะด้านนี้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จะต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิด การจัดระบบข้อมูล การตีความ วิเคราะห์ สรุป ประเมิน และนำเสนอข้อมูล ความคิดเห็นต่างๆ โดยสื่อสารออกมาในรูปแบบต่างๆ โดยเฉพาะการเขียน การพูดที่สื่อความหมายกับผู้อื่นบนพื้นฐานที่มีเหตุผลและหลักการ เพื่อจะใช้สนับสนุนและประกอบการพิจารณาตัดสินใจใดๆ ของบุคคลและสังคมได้อย่างฉลาดและมีประสิทธิภาพ

2.3 การสร้างองค์ความรู้ใหม่ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมจะต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ที่เป็นความคิดรวบยอดและหลักการได้ สามารถอธิบายความสัมพันธ์และความเป็นเหตุเป็นผลของเรื่องราวต่างๆ ได้ สามารถคิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดสร้างสรรค์ ศึกษาค้นคว้า เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่จะมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในเรื่องราวต่างๆ ของบุคคลและสังคมที่เราดำรงชีวิตอยู่ และนำไปสู่การนำความรู้ไปใช้ในการวางแผนแก้ปัญหา ตัดสินใจและการดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสม

ส่วนทักษะทางสังคม ได้แก่ การร่วมมือและการมีส่วนร่วมในสังคม การดูแลรักษาการเอาใจใส่ให้บริการ การมีส่วนร่วมในสังคม ทักษะและกระบวนการกลุ่ม การพัฒนาความเป็นผู้นำผู้ตามในการทำงานกลุ่ม เห็นคุณค่า เคารพตนเองและผู้อื่น ยอมรับในความ

คล้ายคลึงและความแตกต่างของคนและผู้อื่น เคารพในทรัพย์สินและสิทธิของผู้อื่นเคารพในกฎ กติกาของกฎหมายและเคารพในความเป็นมนุษย์ชาติและสรรพสิ่งที่มีชีวิตทั้งหลาย

ทักษะและกระบวนการเหล่านี้ ถือเป็นสาระในองค์ประกอบของหลักสูตร และการเรียนการสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่ต้องบูรณาการ เข้าไปในองค์ความรู้ต่าง ๆ จะต้องเป็นจุดเน้นในการเรียนทุกชั้นปี ทุกรายวิชาตลอดหลักสูตร ซึ่งจะสอนแยกต่างหากจากการศึกษาความรู้ต่าง ๆ ไม่ได้

3. คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จะช่วยพัฒนาทักษะเกี่ยวกับเจตคติ จริยธรรม และค่านิยม โดยผ่านประสบการณ์ การเรียนรู้และทักษะต่างๆอย่างหลากหลาย ผู้เรียนจะได้รับการพัฒนาเกี่ยวกับความเป็นสมาชิกที่ดี ในสังคมประชาธิปไตย เช่น การรู้จักตนเอง พึ่งตนเอง ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย กตัญญู รักเกียรติภูมิ ของตน เคารพเหตุผล มีความยุติธรรม ห่วงใยในสวัสดิภาพของผู้อื่นยอมรับ ความแตกต่างจัด ข้อขัดแย้งด้วยสันติวิธี ยึดมั่นในความยุติธรรม ห่วงใยในความยุติธรรม ความเสมอภาคและ เสรีภาพ มีนิสัยในการเป็นผู้ผลิตและผู้บริโภคที่ดี เห็นคุณค่าของการทำงาน การทำงานเป็นกลุ่ม การเคารพสิทธิของผู้อื่น เสียสละเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มีความผูกพันกับกลุ่ม รักท้องถิ่น รักประเทศชาติ เทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ ภูมิใจในความเป็นไทยเห็นคุณค่า อนุรักษ์พัฒนา ศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมและศรัทธาในหลักธรรมของศาสนา

จากแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมาย / ความคาดหวังของกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สรุปได้ว่านักเรียนจะต้องเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ โดยอาศัยกระบวนการ ฟัง พูด อ่าน เขียนและคิด ซึ่งถือว่าเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ที่องค์ความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการพัฒนาทั้งในด้านคุณธรรม จริยธรรม และ ค่านิยมที่ดีงามของสังคม

3.5 คุณภาพของผู้เรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดให้กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรมเป็นสาระการเรียนรู้พื้นฐานที่ผู้เรียนต้องเรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ประกอบด้วยศาสตร์ต่างๆ หลายสาขา มีลักษณะเป็นสหวิทยาการมุ่งเน้นให้ ผู้เรียนมีความรู้มีทักษะกระบวนการ มีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ รวมทั้งได้แสดง บทบาทและความรับผิดชอบทั้งต่อตนเอง ต่อผู้อื่นและต่อสภาพแวดล้อม จากองค์ประกอบ

ดังกล่าว จึงทำให้กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีจุดเน้นในการสร้างคุณภาพของผู้เรียน ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ 2545 : 12 – 13)

1. ยึดมั่นในหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ สามารถนำหลักธรรมคำสอนไปใช้ปฏิบัติในการอยู่ร่วมกันได้ เป็นผู้กระทำความดี มีค่านิยมที่ดีงาม พัฒนาตนเองอยู่เสมอ รวมทั้งบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์กับสังคมส่วนรวม

2. ยึดมั่น ศรัทธาและธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ปฏิบัติตนให้เป็นพลเมืองดี ปฏิบัติตามกฎหมาย ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมไทย รวมทั้งถ่ายทอดสิ่งที่ดีงามไว้เป็นมรดกของชาติ เพื่อสันติสุขของสังคมไทยและสังคมโลก

3. มีความสามารถในการบริหารจัดการทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพ เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ และสามารถนำหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ภาควิชาใจในความเป็นไทยทั้งในอดีตและปัจจุบัน สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์วิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบและนำไปสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้

5. มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีงามระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม เป็นผู้สร้างวัฒนธรรม มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

จากคุณภาพของผู้เรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม พอสรุปได้ว่า นักเรียนจะต้องได้มีการฝึก การเรียนรู้เกี่ยวกับการเป็นพลเมืองดี ตามระบอบวิถีประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุขยึดมั่นในหลักคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ รวมทั้งบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และสภาพแวดล้อม มาตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

สาระการเรียนรู้

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม

สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์

สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์

สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

สาระหลักนี้เป็นความคิดรวบยอดที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม ปรัชญา ประวัติศาสตร์ สังคมวิทยา มานุษยวิทยา ที่มุ่งศึกษามาตรฐานตามความประพฤติของพลเมืองและการยกระดับภาวะทางจิต ซึ่งผู้เรียนจะต้องมีความรู้ ประสบการณ์ และทักษะเกี่ยวกับจริยธรรมคุณธรรมที่ว่าด้วยหลักความประพฤติของคณิศและอุดมคติตามแนวความเชื่อของศาสนาที่บุคคลนับถือ

สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จึงต้องให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับหลักจริยธรรม คุณธรรมในการควบคุมความประพฤติ สามารถนำความคิด ความเชื่อและความศรัทธาทางศาสนามาเป็นแนวทางให้ผู้เรียนมีอุดมคติในการดำเนินชีวิตและปฏิบัติตามหลักธรรมทางศาสนา เพื่อพัฒนาตนให้เป็นคนดี บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมให้อยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม

การดำเนินชีวิตในสังคมเป็นขอบข่ายสาระหลักที่มีแนวคิดรวบยอดเกี่ยวข้องกับสังคมวิทยา มานุษยวิทยา รัฐศาสตร์ และนิติศาสตร์ โดยศึกษาระบบความสัมพันธ์ของมนุษย์ในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคม มีวัฒนธรรม มีปฏิสัมพันธ์ผู้อื่นเป็นกลุ่ม ศึกษาสถาบันทางสังคมการ จัดระเบียบทางสังคมมุ่งให้เกิดความเข้าใจต่อระบบการเมือง การปกครอง โดยเฉพาะบทบาทและหน้าที่ในฐานะพลเมืองของประเทศในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ศึกษาการจัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดินของไทย และหลักกฎหมายที่สำคัญองค์ประกอบของกระบวนการยุติธรรม ด้วยความคิดรวบยอดเหล่านี้ ทำให้ผู้เรียนสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ

สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จึงต้องให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่ม ชุมชน สังคม ที่มีวัฒนธรรมคล้ายคลึงและแตกต่างกัน มีการขัดเกลาทางสังคมทั้งทางตรงและทางอ้อม ในฐานะเป็นสมาชิกที่อยู่ร่วมกัน อันมีบรรทัดฐานทางสังคม รวมทั้งสามารถวิเคราะห์สภาพสังคม วัฒนธรรม และความเป็นอยู่ระหว่างสังคมไทยกับสังคมอื่นในโลก เพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน

นอกจากนี้ ผู้เรียนสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมจะต้องเรียนรู้ และแสวงหาประสบการณ์ทางด้านระบบการเมือง การปกครองของประเทศต่าง ๆ ในโลก โดยเฉพาะระบบการเมือง การปกครองของประเทศไทยภายใต้รัฐธรรมนูญ ทั้งต้องเรียนรู้และเข้าใจรัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ ระบบการปกครองท้องถิ่น และ

กฎหมายที่สำคัญที่เกี่ยวข้องในชีวิตของคนไทยเพื่อจะได้ปฏิบัติตนพลเมืองดีในวิถีทางประชาธิปไตย และมีส่วนร่วมต่อสังคมอย่างมีเหตุมีผล

สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์

สาระหลักนี้เป็นความคิดรวบยอดที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ สังคมวิทยา และสิ่งแวดล้อมศึกษา ที่มุ่งให้มีความเข้าใจว่ามนุษย์มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมเพื่อตอบสนองความต้องการและความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตอยู่อย่างไร ทั้งนี้ เพราะมนุษย์มีความต้องการและความจำเป็นที่ไม่จำกัดในขณะที่ต้องดำรงชีวิตอยู่ในสังคมท่ามกลางทรัพยากรที่มีอยู่จำกัด

สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จึงต้องให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการผลิต การแจกจ่าย และการบริโภคสินค้าและบริการอย่างมีประสิทธิภาพทั้งในระดับประเทศ และระดับประเทศ ตลอดจนบทบาทของเทคโนโลยีที่มีต่อการตัดสินใจทางเศรษฐกิจ มีความสามารถที่จะฉลาดเลือก ประเมิน คัดพิจารณาผลที่เกิดจากทางเลือก และตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณ

สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์

สาระหลักนี้ เป็นความคิดรวบยอดที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ ปรัชญา มานุษยวิทยา สังคมวิทยา และโบราณคดี ที่มุ่งให้มีความเข้าใจว่าวิวัฒนาการ การดำรงชีวิตของมนุษยชาตินั้น มีการสั่งสมมาตามเวลาอย่างต่อเนื่องและเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย การศึกษาเรื่องราวในอดีต ทำให้เกิดการเรียนรู้ว่า มนุษย์ในอดีตเผชิญปัญหาต่าง ๆ ในขณะดำรงชีวิตอยู่อย่างไร มีวิธีการจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ทั้งที่ประสบความสำเร็จและความผิดพลาดอย่างไร เหตุการณ์และการกระทำในอดีตมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในเวลาต่อมาอย่างไร อันจะเป็นการสร้างประสบการณ์และ ทางเลือกในการดำรงชีวิตแก่คนรุ่นหลังต่อไป

สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จึงต้องให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับความเป็นมาของตนเอง ของสังคม และของประเทศชาติว่ามีวิวัฒนาการมาอย่างต่อเนื่อง และเปลี่ยนแปลงมาสู่ปัจจุบันอย่างไร มีความสามารถในการตีความอธิบายสำคัญของเหตุการณ์ปัญหา และแบบแผนการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เชิงประวัติศาสตร์ของประเทศและสังคมอื่นจากอดีตมาทำความเข้าใจปัจจุบัน และที่เปลี่ยนแปลงในอนาคต

สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์

สาระหลักนี้ เป็นความคิดรวบยอดที่เกี่ยวข้องกับภูมิศาสตร์สิ่งแวดล้อมศึกษา ประวัติศาสตร์มานุษยวิทยา ที่มีจุดมุ่งให้มีความเข้าใจในเรื่องมิติสัมพันธ์ทางภูมิศาสตร์กับสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในโลก ความสัมพันธ์ต่อกันและกัน และต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์

สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จึงต้องให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ และประสบการณ์ในการศึกษาความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมในเชิงมิติสัมพันธ์ ทั้งในส่วนของประเทศไทยกับโลกที่เราอาศัยอยู่ มีความสามารถที่จะอธิบายลักษณะตำแหน่งที่ แบบแผนและกระบวนการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปรากฏการณ์ของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและวัฒนธรรม คិควิเคราะห์และตัดสินใจในปัญหาต่าง ๆ ที่มีผลต่อสังคม คุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและวัฒนธรรม คิควิเคราะห์และตัดสินใจในปัญหาต่าง ๆ ที่มีผลต่อสังคม คุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของชาติและผลกระทบที่มีต่อโลก

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 งานวิจัยในประเทศ

สงกรานต์ จำปานูรี (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัย การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการทำไข่เค็ม กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการทำไข่เค็ม กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และพัฒนาแผนการสอนที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 85/85 ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำไข่เค็ม กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยภาพรวมและเป็นรายด้าน 5 ด้าน คือ ด้าน โครงสร้างเนื้อหาด้านอัตราเวลาเรียน ด้านสภาพแวดล้อม สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และในด้านจุดมุ่งหมายมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และแผนการสอนมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 87.30/87.20 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้

อนุชิต แสนทวีสุข (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาค้นคว้า การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มการงานและอาชีพ เรื่องการประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากกะลามะพร้าว ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มงานและอาชีพ และพัฒนาแผนการสอน ผล

การศึกษาค้นคว้าปรากฏว่าหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มการงานและอาชีพ เรื่องการประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์ จากกะลามะพร้าว ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้รับการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญและชำนาญการมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากและผลการนำไปสอนตามแผนการสอน มีประสิทธิภาพ 88.63/82.25 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่า ก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

กิ่งแก้ว ศรีสวัสดิ์ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนาหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน สาระการเรียนรู้เลือกเพื่อการพึ่งตนเองสำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้ ภูมิปัญญาไทยในจังหวัดอุบลราชธานี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลการพึ่งตนเองโดยใช้ ภูมิปัญญาไทยในจังหวัดอุบลราชธานี และนำข้อมูลมาพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน สาระ การเรียนรู้เลือกเพื่อการพึ่งตนเองสำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้ภูมิปัญญาไทยในจังหวัด อุบลราชธานี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย บุคคลที่พึ่งตนเองโดยใช้ภูมิปัญญาไทยใน จังหวัดอุบลราชธานี 5 สาขา ๆ ละ 5 คน รวมทั้งหมด 25 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวิจิตรพิทยา อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 42 คน เครื่องมือที่ใช้ใน รวบรวมข้อมูลประกอบด้วย แบบสำรวจความต้องการหลักสูตร แบบสำรวจภูมิปัญญา แบบสัมภาษณ์ภูมิปัญญา แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลักสูตรและแผนการสอน ซึ่งแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .90 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าประสิทธิภาพของหลักสูตร และ การทดสอบค่า ผลการวิจัยพบว่า

1. การพึ่งตนเองโดยใช้ภูมิปัญญาไทยในจังหวัดอุบลราชธานี มีภูมิปัญญา กระจายอยู่ในเขตพื้นที่ทุกอำเภอในจังหวัดอุบลราชธานี ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการศึกษามาจัดทำเป็น สาระการเรียนรู้ในการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน สาระการเรียนรู้เลือกเพื่อการพึ่งตนเอง สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยการใชภูมิปัญญาไทยในจังหวัดอุบลราชธานี

2. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน สาระการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง สำหรับ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพ 93.52/93.27 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 80/80

นุชนาฏ ด้วงผึ้ง (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัย การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การนวดไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี โดยมีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การนวดไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุบลราชธานีและศึกษาคุณภาพและประสิทธิภาพของ

หลักสูตรด้วยการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญและการประเมินหลักสูตร (E_1/E_2) ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า

1. หลักสูตรมีส่วนประกอบที่เหมาะสมในการนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในระดับมากและมีค่าดัชนีความสอดคล้องในระดับ 1.0
2. หลักสูตรมีประสิทธิภาพ 83.69/83.92
3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนและหลังการใช้หลักสูตรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
4. นักเรียนมีคะแนนทักษะปฏิบัติโดยเฉลี่ยร้อยละ 90.20 หรือระดับดีมาก ประภาพรรณ คำบุญมี (2545 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ผลิตภัณฑ์อาหารจากกล้วย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ผลิตภัณฑ์อาหารจากกล้วยชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และหาประสิทธิภาพของหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น

ผลการวิจัยพบว่า

1. การประเมินหลักสูตรฉบับร่างก่อนนำหลักสูตรไปทดลองใช้โดยผู้เชี่ยวชาญ ใช้การประเมินแบบ Puissance Measure (P.M.) พบว่า P.M. ของหลักสูตรมีค่าเท่ากับ 10.78 ซึ่งแปลความหมายตามเกณฑ์ประเมินได้ว่า หลักสูตรมีคุณค่าสูง เหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่นกับผู้เรียน และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน
2. หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ผลิตภัณฑ์อาหารจากกล้วย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพ คือ มีค่า $E_1/E_2 = 96/88$ จากค่าประสิทธิภาพนี้ พบว่า ในด้านจุดมุ่งหมายด้านโครงสร้างและเนื้อหา ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านการวัดผลประเมินผลของหลักสูตร มีความเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น แนวทางการจัดการเรียนการสอนเหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน สามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิต

ปริษา เกรือสินธุ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำน้ำตาลมะพร้าว โดยมี วัตถุประสงค์ (1) เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในระดับประถมศึกษา (2) เพื่อนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน และเพื่อประเมินผลการใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำน้ำตาลมะพร้าว

ผลการวิจัยปรากฏว่า

1. ผู้บริหารโรงเรียนผู้ปกครองนักเรียน คณะกรรมการชุมชน คณะกรรมการโรงเรียน และครูในโรงเรียนมีความเห็นสอดคล้องกันว่าควรมีการสอนหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องการทำน้ำตาลมะพร้าว ในโรงเรียนและพร้อมที่จะให้สนับสนุนทรัพยากรทุก ๆ ด้านเกี่ยวกับหลักสูตรที่จัดทำขึ้น

2. ค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ของนักเรียน หลังเรียนและก่อนเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีแนวโน้มว่าหลังเรียน นักเรียนมีคะแนนเจตคติต่ออาชีพการทำน้ำตาลมะพร้าวสูงกว่าการเรียนและ 4. ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครองนักเรียน คณะกรรมการชุมชน คณะกรรมการโรงเรียน และครูในโรงเรียน มีความเห็นสอดคล้องกันเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำน้ำตาลมะพร้าว ว่ามีความเหมาะสม ในด้านการจัดการเรียนการสอนและมีประสิทธิผลที่เป็นระบบ

วิมลลักษณ์ ตีระมาศวนิช (2545 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนา หลักสูตรท้องถิ่นระดับปฐมวัยศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี โดยมีวัตถุประสงค์การพัฒนาหลักสูตร ท้องถิ่นระดับปฐมวัยศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้วิเคราะห์ความต้องการของ ท้องถิ่นประกอบด้วยผู้ที่เกี่ยวข้องกับ โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี ดังต่อไปนี้ คือ ผู้บริหาร โรงเรียน ผู้ปกครองนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ครูผู้สอน ชั้นอนุบาลปีที่ 2 นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ศิษยานุศิษย์ ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับสภาพ ท้องถิ่นและด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถามความต้องการ ของท้องถิ่น หลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้น แบบประเมินหลักสูตรท้องถิ่น แผนการจัดประสบการณ์ แบบประเมินแผนการจัดประสบการณ์ และแบบสังเกตพฤติกรรม ระหว่าง ผลการวิจัยปรากฏว่า หลักสูตรท้องถิ่นระดับปฐมวัยที่พัฒนาขึ้นสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น โดยหลักสูตร ประกอบด้วยเนื้อหา 6 ด้าน ได้แก่ สภาพทางภูมิศาสตร์ ประวัติความเป็นมาและบุคคลสำคัญ ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาชาวบ้าน การประกอบอาชีพ และสถานที่สำคัญ และผลการนำหลักสูตรไปใช้ พบว่า เนื้อหาและกิจกรรมสอดคล้องกับพัฒนาการของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพท้องถิ่นด้านต่าง ๆ อีกทั้ง ส่งเสริมให้เกิดเจตคติที่ดีต่อ ท้องถิ่น

อุดม ปานฮวด (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัย การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทอผ้ามัดหมี่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาศักยภาพและความต้องการของโรงเรียนและ ชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทอผ้ามัดหมี่ (2) พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในระดับ

ประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่อง การทอผ้ามัดหมี่ (3) เพื่อติดตามผลการใช้หลักสูตร โดยเน้นในเรื่องความร่วมมือระหว่างโรงเรียน และชุมชน ในการจัดการเรียนการสอนที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตจริง ใช้การสอนแบบบูรณาการ โดยให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางเพื่อให้นักเรียนมีประสบการณ์การเรียนรู้แบบร่วมมือมีการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้แบบประเมินชิ้นงาน ในแฟ้มผลงานนักเรียน ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า และใช้แบบสอบวิชาทอผ้ามัดหมี่ ซึ่งเป็นแบบเลือกตอบ มีค่าดัชนีความเที่ยง .841 กลุ่มประชากร คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้าน โลกแสมสาร ปีการศึกษา 2546 จำนวน 42 คน

ผลการวิจัยพบว่า

1. โรงเรียนและชุมชนมีศักยภาพและความต้องการที่จะจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทอผ้ามัดหมี่ โดยชุมชนมีความพร้อมและยินดีให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่
2. นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนซึ่งประเมินจากการใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบประเมินชิ้นงานอยู่ในระดับดีมาก
3. ทักษะที่พึงประสงค์ของนักเรียน ได้แก่ ทักษะการนำเสนอผลงาน การทำงานร่วมกับผู้อื่น และการแสวงหาความรู้ พบว่า มีพัฒนาการเพิ่มขึ้นทุกทักษะ
4. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนซึ่งได้แก่ความรับผิดชอบและความกล้าแสดงออก มีพัฒนาการเพิ่มขึ้นทั้งสองคุณลักษณะ
5. เจตคติต่ออาชีพการทอผ้ามัดหมี่ของนักเรียนก่อนการเรียนและหลังเรียนมีค่าเพิ่มสูงขึ้นตามลำดับ โดยมีแนวโน้มว่า หลังเรียนนักเรียนมีคะแนนสูงกว่าก่อนเรียน
6. นักเรียนและชุมชนรู้สึกชอบที่มีการจัดการเรียนการสอน เรื่อง การทอผ้ามัดหมี่

ปราโมทย์ นาสารีย์ (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษอย่างมีวิจารณญาณ โดยใช้นิทานพื้นบ้านอีสาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 วัดดูประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตร หาประสิทธิภาพของหลักสูตร และเปรียบเทียบทักษะการอ่านภาษาอังกฤษอย่างมีวิจารณญาณ ระหว่างนักเรียนที่ได้รับการสอนอ่านโดยใช้หลักสูตรเสริมทักษะการอ่านกับนักเรียนที่ได้รับการสอนอ่านแบบปกติ ผลการศึกษาพบว่า

1. หลักสูตรมีหลักการเพื่อตอบสนองความต้องการของนักเรียนที่เป็นคนอีสาน มีจุดหมายเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านและการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีสาระเป็นนิทานพื้นบ้านอีสาน 12 เรื่อง โดยจัดการเรียนรู้เป็นรายภาค และประเมินผลการเรียนรู้ด้วยการทดสอบ

2. หลักสูตรมีประสิทธิภาพ 89.74/84.55 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ที่กำหนดไว้

3. นักเรียนที่ได้รับการสอนอ่านโดยใช้นิทานพื้นบ้านอีสาน มีทักษะการอ่านภาษาอังกฤษอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนอ่านแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เขavnันท์ ชันธเกษ (2550 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อหาประสิทธิภาพของหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น ตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ 80/80 และเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังของนักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ผลการวิจัยพบว่า

1. หลักสูตรท้องถิ่นมีหลักการตอบสนองความต้องการและความสนใจของนักเรียน และเป็นหลักสูตรที่สอดคล้องกับสภาพความต้องการของท้องถิ่น
2. หลักสูตรท้องถิ่น มีประสิทธิภาพ 83.77/85.25 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ที่กำหนดไว้
3. นักเรียนที่ได้รับการเรียนการสอนตามหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น มีความสอดคล้องกับความสามารถของผู้เรียน ส่งผลให้นักเรียนสามารถเรียนได้ตามหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรมีการดำเนินการ โดยการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีภูมิปัญญาท้องถิ่น มาร่วมจัดกิจกรรมการเรียนการสอน แต่ปัญหาที่พบคือ ขาดหลักสูตรที่มีเฉพาะท้องถิ่น หน่วยงานควรสนับสนุนส่งเสริมให้ความรู้ในการพัฒนาหลักสูตรที่เหมาะสม และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการพัฒนาหลักสูตรยังต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย ดังนั้น เพื่อให้การพัฒนาหลักสูตรได้พัฒนา

ผู้เรียนตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ถึงแม้ว่าแต่ละท้องถิ่นมีสภาพที่แตกต่างกันออกไป ทั้งด้านธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคมและอื่นๆ จึงต้องจำเป็นพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น หลักสูตรท้องถิ่นซึ่งเป็นหัวใจสำคัญที่จะนำพาสาระการเรียนรู้ของท้องถิ่นไปสู่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ชีวิตจริงในท้องถิ่นของผู้เรียนเอง อีกทั้งได้รับประสบการณ์ตรงกับชีวิต สภาพเศรษฐกิจและสังคม สิ่งแวดล้อมที่แท้จริงของผู้เรียนและการเปิดโอกาสให้ผู้ใช้หลักสูตรเองมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรร่วมกัน

4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

Marian (1972 : Abstract) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับทางเลือกของโลกในอนาคต พบว่า มีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดี จะมีประชากรมากขึ้น สังคมจะเปลี่ยนจากเกษตรเป็นอุตสาหกรรม ประชาชนจะได้รับการศึกษามากขึ้น การศึกษาจะเคลื่อนไหวจากการสอนในระบบปิด ไปสู่การสอนในระบบเปิด นักเรียนจะเป็นศูนย์กลางค้นคว้า ศึกษาเอง การสอนจะมีหน้าที่ช่วยส่งเสริมผู้เรียนให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข นักเรียนได้เรียนตามความถนัด ความสนใจ ครูยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ช่วยเหลือแนะนำ นักเรียนจะเรียนรู้จากวิทยากรผู้มีประสบการณ์ การศึกษาเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต กิจกรรมนอกห้องเรียนจะเป็นกิจกรรมที่เชื่อมโยง การศึกษาและการดำรงชีวิตเข้าด้วยกัน หลักสูตรจะมีขอบข่ายกว้างเน้นการเปลี่ยนแปลงในอนาคต ครู นักเรียน จะร่วมกันกำหนดหลักสูตร ความมุ่งหมายของการศึกษา เพื่อพัฒนาบุคคลให้รู้จักตั้งคำถามเพื่อแสวงหาความจริง เรียนเพื่อที่จะรู้วิธีเรียนรู้ตลอดชีวิต

Shorter (1982 : 4692 - A) ได้วิจัยเกี่ยวกับการสร้างชุดการสอนให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เพื่อหาประสบการณ์ด้านวิชาชีพเกษตรกรรม เรื่องการใช้จ่ายของนักเรียนและเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้ชุดการสอนที่เรียนด้วยตนเองกับ การสอนปกติ ผลการวิจัยพบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ระหว่างกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยชุดการสอนกับการสอนปกติ

Dianne(1984 : 33) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนด้วยการบูรณาการหลักสูตรต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เพื่อให้ นักเรียนมีความรู้และเกิดทักษะการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง ครูอาจจัดสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ทาง การเรียนให้เหมาะสมต่อการเรียนรู้ของนักเรียน โดยครูต้องมีความรู้ในสาขานั้น ๆ เป็นอย่างดี ถ้าครูไม่มีความรู้ในสาขานั้น ๆ ต้องเข้าอบรมในสาขานั้น ๆ เสียก่อน โดยงานอาชีพที่ควรจัดสอนในระดับประถมศึกษา ได้แก่ งานพิมพ์ดีด งานก่อสร้าง ช่างเย็บเสื้อผ้า เป็นต้น

Khunji (1990 : Abstract) ทำการวิจัยเรื่อง การมีปฏิสัมพันธ์ของครูในการพัฒนาหลักสูตร : ศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาในชนบทเล็ก ๆ พบว่า ครูที่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมและมีปฏิสัมพันธ์ในการพัฒนาหลักสูตร ฟังพอใจต่อการเปลี่ยนแปลง ให้การสนับสนุนด้วยความเต็มใจ และแข็งขันไม่ขัดขวางการเปลี่ยนแปลง ความสนิทสนมใกล้ชิดระหว่าง ผู้บริหารและครู มีบทบาทต่อการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาอย่างมาก และทำให้การดำเนินการเป็นไปอย่างราบรื่น การปรับปรุงหลักสูตรของโรงเรียนสามารถเกิดขึ้นได้ และประสบผลสำเร็จจากความร่วมมือของครู

Battison (1991 : Abstract) ทำการวิจัยเรื่อง บริบทในการพิจารณากรณีศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยศึกษาการปรับปรุงหลักสูตรท้องถิ่น โรงเรียนประจำท้องถิ่น 3 แห่ง ในรัฐโอไฮโอ เพื่อหาลักษณะของรูปแบบการตัดสินใจ ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนทั้ง 3 แห่ง ที่ทำการศึกษามี ผู้บริหารและครูผู้สอน เป็นคณะกรรมการปรับปรุงหลักสูตร ครูผู้สอนจัดว่าเป็นตัวแทนสำคัญ เพราะต้องเกี่ยวข้องกับการประชุมพิจารณาปรับปรุงหลักสูตร โรงเรียนแต่ละครั้งตามหลักการ ปฏิบัติงานหน่วยงานการศึกษา ส่วนรูปแบบการเป็นผู้นำของผู้บริหาร จะมีอิทธิพลอย่างสูงต่อการอภิปรายในประเด็นต่างๆ เกี่ยวกับนโยบาย การวางแผนการทำงาน ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่สุด ที่จะชี้แนะแนวทางการทำงานของคณะกรรมการประจำท้องถิ่น

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พอสรุปได้ว่า การจัดการศึกษาจะประสบผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่หลักสูตรกำหนดไว้ จำเป็นต้องมีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ที่สอดคล้องกับสภาพสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรมและตรงกับสภาพชีวิตจริงของผู้เรียน มาจัดเป็นหลักสูตรหรือกิจกรรมการเรียนการสอนให้แก่ นักเรียน อันจะส่งผลให้ผู้เรียนมีความรัก ความผูกพันกับท้องถิ่นของตนเองยิ่งขึ้น

5. สมมุติฐานการวิจัย

นักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง แหล่งท่องเที่ยวเมืองพิบูลมังสาหาร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง แหล่งท่องเที่ยวเมืองพิบูลมังสาหาร กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในครั้งนี้ได้ดำเนินการ 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับสร้างหลักสูตร

เป็นขั้นตอนในการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง แหล่งท่องเที่ยวเมืองพิบูลมังสาหาร กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 รวมทั้งสำรวจความคิดเห็นและความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง แหล่งท่องเที่ยวเมืองพิบูลมังสาหาร จากผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน นักเรียนและผู้ปกครอง ในโรงเรียนพิบูลมังสาหาร(วิทยาลัยวิทยากร) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อุบลราชธานี เขต 3 ข้อมูลที่ได้นำมาสังเคราะห์เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับสร้างหลักสูตรต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้

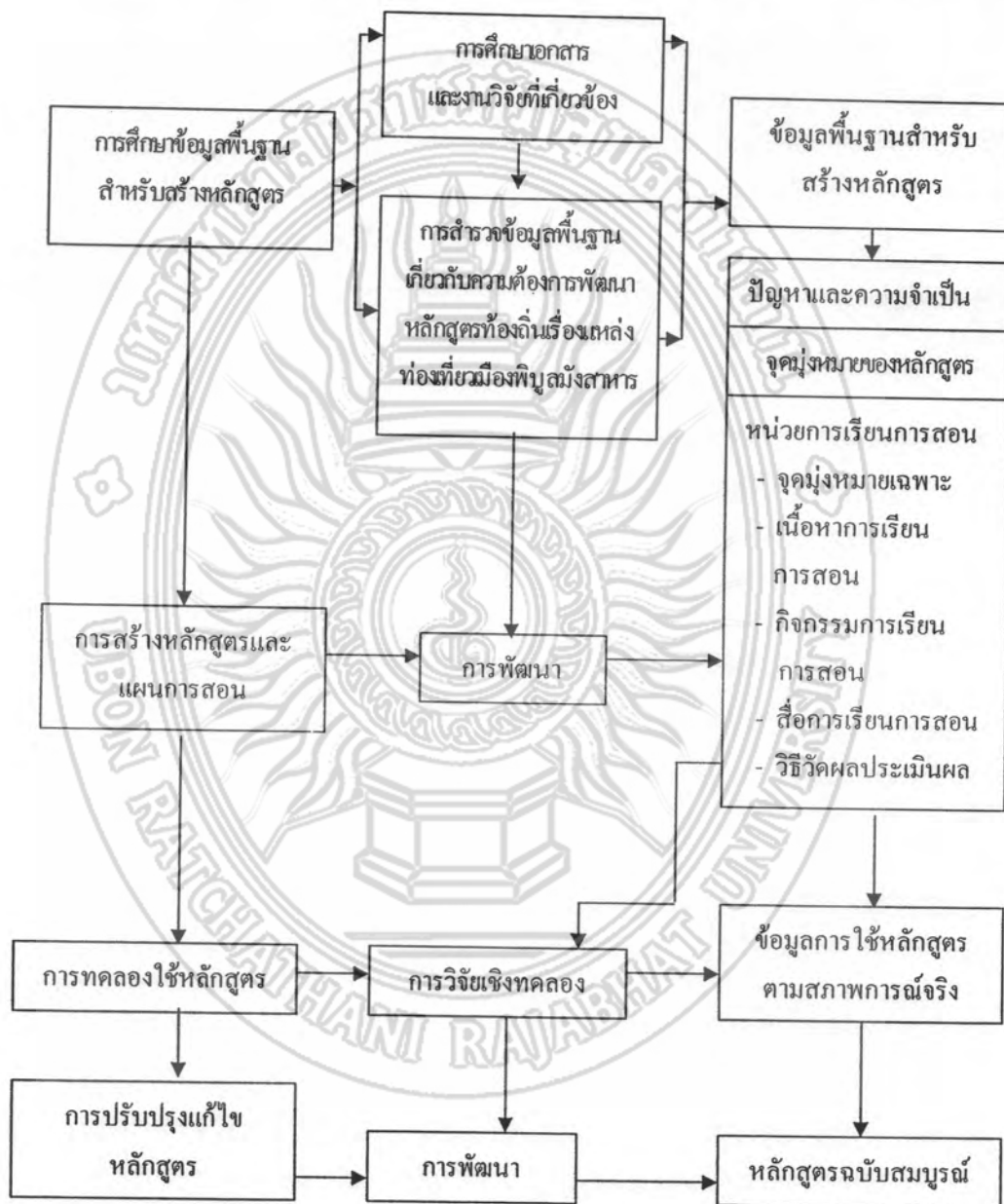
จากผลการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ร่วมกับข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง แหล่งท่องเที่ยวเมืองพิบูลมังสาหาร นำมากำหนดเป็นจุดมุ่งหมายของหลักสูตร แล้วดำเนินการร่างหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ ให้ตอบสนองจุดมุ่งหมายดังกล่าว จากนั้นนำร่างหลักสูตรและแผนการสอนไปให้ผู้เชี่ยวชาญในสาขาการพัฒนาหลักสูตร ตรวจสอบความเหมาะสมและสอดคล้องรวมทั้งให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ หลังจากนั้นปรับปรุงหลักสูตรตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จึงนำไปทดลองใช้ในขั้นตอนต่อไป

ขั้นที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร

ในขั้นนี้เป็นการนำหลักสูตรที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อศึกษาว่าหลักสูตรมีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้หรือไม่หากมีข้อบกพร่องจะได้ทำการปรับปรุงแก้ไขต่อไป

ขั้นที่ 4 การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

ในขั้นตอนนี้เป็นการแก้ไขปรับปรุงหลักสูตรให้สมบูรณ์พร้อมที่จะใช้จริงต่อไป จากขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนดังกล่าว แสดงเป็นแผนภาพได้ดังนี้

ภาพที่ 3.1 การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง แหล่งท่องเที่ยวเมืองพินุลมังสาหาร กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนพินุลมังสาหาร (วิภาคย์วิทยากร) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษอุบลราชธานี เขต 3

การดำเนินงานขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับสร้างหลักสูตร

การดำเนินงานขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาเพื่อจัดเตรียมข้อมูลที่จำเป็นในการสร้างหลักสูตรดังนี้

1. การศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นการศึกษาเพื่อจัดเตรียมข้อมูลด้านเนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง แหล่งท่องเที่ยวเมืองพิบูลมังสาหาร โดยใช้วิธีการศึกษาเอกสารและผลงานวิจัยที่มีผู้ศึกษาไว้ จากนั้นสรุปผลโดยการบรรยายข้อมูล

2. การสำรวจข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับความต้องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง แหล่งท่องเที่ยวเมืองพิบูลมังสาหาร เป็นการศึกษาข้อมูลด้านต่าง ๆ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร เพื่อจัดเตรียมโครงร่างหลักสูตรโดยใช้แบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ชุดคือ

ชุดที่ 1 สำหรับผู้บริหารและครูผู้สอน

ชุดที่ 2 สำหรับนักเรียน

ชุดที่ 3 สำหรับผู้ปกครองนักเรียน

โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 วัตถุประสงค์ของการสำรวจ

2.1.1 เพื่อศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน นักเรียน ผู้ปกครองของนักเรียนในโรงเรียนพิบูลมังสาหาร(วิภาคย์วิทยากร)เกี่ยวกับอาชีพ รายได้ สถานภาพการสมรส

2.1.2 เพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของเมืองพิบูลมังสาหาร และความจำเป็นที่จะให้มีหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง แหล่งท่องเที่ยวเมืองพิบูลมังสาหาร

2.1.3 เพื่อศึกษาความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง แหล่งท่องเที่ยวเมืองพิบูลมังสาหาร เนื้อหาสาระที่ต้องการบรรจุลงในหลักสูตร วิธีการและระยะเวลาในการจัดการเรียนการสอนและความต้องการอื่น ๆ

2.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

2.2.1 ประชากรที่ใช้ในการสำรวจข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร ได้แก่ โรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 1 (พิบูลฤๅชมภู) อำเภอพิบูลมังสาหาร จำนวน 8 โรงเรียน มีผู้ที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จาก 8 โรงเรียน

จำนวน 420 คน ผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จาก 8 โรงเรียน จำนวน 420 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จาก 8 โรงเรียน จำนวน 8 คน ครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จาก 8 โรงเรียน จำนวน 21 คน รวมจำนวนประชากรที่ใช้ในการสำรวจข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับความต้องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น จำนวน 869 คน

2.2.2 ประชากรที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 กลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 1 (พิบูลดงชุมภู) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 จำนวน 420 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

2.2.3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสำรวจข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร ได้แก่ โรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 1 (พิบูลดงชุมภู) อำเภอพิบูลมังสาหาร จำนวน 8 โรงเรียน มีผู้ที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 53 คน ผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 53 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน ครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 12 คน ได้จากการคำนวณโดยใช้สูตรของ Yamane รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสำรวจข้อมูลพื้นฐาน เกี่ยวกับความต้องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น จำนวน 121 คน

2.2.4 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 โรงเรียนพิบูลมังสาหาร(วิภาคย์วิทยากร) กลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 1 (พิบูลดงชุมภู) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ได้จากการสุ่มอย่างง่าย จำนวน 53 คน

ตารางที่ 3.1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง แหล่งท่องเที่ยวเมืองพินุลมังสาหาร

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรแหล่งท่องเที่ยวเมืองพินุลมังสาหาร		
กลุ่มประชากร	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
ผู้บริหาร	8	3
ครูผู้สอน	21	12
นักเรียนชั้น ป. 6	420	53
ผู้ปกครองนักเรียน	420	53
รวม	869	121
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองหลักสูตรแหล่งท่องเที่ยวเมืองพินุลมังสาหาร		
กลุ่มประชากร	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
นักเรียนชั้น ป. 6	420	53

2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.3.1 แบบสำรวจข้อมูลความต้องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องแหล่งท่องเที่ยวเมืองพินุลมังสาหาร เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อสำรวจข้อเท็จจริงต่าง ๆ แบ่งเป็นชุด 3 ชุด โดยชุดที่ 1 สำหรับผู้บริหารและครูผู้สอน ชุดที่ 2 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชุดที่ 3 สำหรับผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แต่ละชุดแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

- 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
- 2) ข้อมูลด้านความเห็นเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวเมืองพินุลมังสาหาร
- 3) ความต้องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง แหล่งท่องเที่ยวเมือง

พินุลมังสาหาร

นำแบบสำรวจไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ ครบถ้วน และนำข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแบบสำรวจร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษาและส่งตรวจสอบอีกครั้ง ผลการพิจารณาเห็นว่าใช้ได้ จึงนำไปทดลองใช้

2.4 วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลโดยประสานงานกับครูในโรงเรียนเป็นผู้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

เนื่องจากการวิจัยขั้นนี้เป็นเพียงการสำรวจข้อมูลพื้นฐานในการนำมาเป็นหลักการและเหตุผลในการพัฒนาหลักสูตรเท่านั้น ดังนั้น การวิเคราะห์ข้อมูลจึงใช้การแจกแจงความถี่ คำนวณค่าร้อยละ เสนอผลการวิเคราะห์แบบบรรยายข้อมูล

การดำเนินงานขั้นตอนที่ 2 การสร้างหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้

การดำเนินงานขั้นนี้เป็นการสร้างหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับข้อมูลพื้นฐานที่ได้จัดเตรียมไว้ในขั้นแรก แบ่งการดำเนินงานออกเป็น 3 ขั้นตอนย่อย คือ การสร้างโครงร่างหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ การประเมินโครงร่างหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ และการปรับปรุงโครงร่างหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. การสร้างโครงร่างหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้

1.1 กำหนดส่วนประกอบของโครงร่างหลักสูตรเป็น 3 ส่วน คือ

1.1.1 ปัญหาและความจำเป็น

1.1.2 จุดมุ่งหมายของหลักสูตร

1.1.3 หน่วยการเรียนการสอน

1.2 ดำเนินการสร้างในแต่ละส่วนประกอบดังนี้

1.2.1 กำหนดปัญหาและความจำเป็น โดยพิจารณาจากข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสำรวจข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับความต้องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง แหล่งท่องเที่ยวเมืองพินุลมังสาหาร เพื่อกำหนดขอบเขตของปัญหาให้ชัดเจนและเป็นแนวทางในการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

1.2.2 กำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โดยพิจารณาให้สอดคล้องกับ ปัญหาและความจำเป็น โดยคาดหวังว่าเมื่อดำเนินการจนจบบรรลุตามเป้าหมายแล้วจะสามารถ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

1.2.3 กำหนดหน่วยการเรียนการสอน โดยพิจารณาให้สอดคล้องกับ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร โดยในแต่ละหน่วยการเรียนการสอนประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ 5 ส่วน ดังนี้

- 1) จุดประสงค์เฉพาะกำหนดขึ้นให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
- 2) เนื้อหาการเรียนการสอน กำหนดขึ้นให้สอดคล้องกับจุดประสงค์เฉพาะ
- 3) กิจกรรมการเรียนการสอน กำหนดขึ้นให้สอดคล้องกับเนื้อหาการเรียน การสอนและจุดประสงค์เฉพาะ จัดประสบการณ์การเรียนการสอนโดยทำเป็น 3 หน่วยการเรียน จำนวน 8 แผนการสอน เวลาเรียนคาบละ 60 นาที สัปดาห์ละ 2 คาบ
- 4) สื่อการเรียนการสอน กำหนดขึ้นให้สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียน การสอน เนื้อหาการเรียนการสอน และจุดประสงค์เฉพาะ
- 5) วิธีประเมินผล กำหนดขึ้นให้สอดคล้องกับจุดประสงค์เฉพาะเพื่อ เป็นแนวทางให้ครูผู้สอนตรวจสอบก่อนว่าการเรียนการสอนแต่ละหน่วยบรรลุตามจุดมุ่งหมาย หรือไม่

จากขั้นตอนการสร้างโครงร่างหลักสูตรดังกล่าวข้างต้น แสดงเป็นแผนภาพได้ดังนี้

ภาพที่ 3.2 การสร้างโครงร่างหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง แหล่งท่องเที่ยวเมืองพิบูลมังสาหาร สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนพิบูลมังสาหาร(วิภาคย์วิทยาการ) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุขราชธานี เขต 3

2. การประเมินโครงร่างหลักสูตร

การประเมินโครงร่างหลักสูตรนี้ เป็นการหาคุณภาพหลักสูตรโดยการประเมินเพื่อศึกษาข้อบกพร่องของหลักสูตรและทำการปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปทดลองใช้ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 สิ่งที่เหมาะสม

2.1.1 ความเหมาะสมของส่วนประกอบของหลักสูตร เป็นการประเมินความเหมาะสมของส่วนประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตรก่อนที่จะนำไปใช้ในสภาพการณ์จริง

2.1.2 ความสอดคล้องของส่วนประกอบของหลักสูตรเป็นการประเมินว่าส่วนประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตรที่สร้างขึ้นมีความสอดคล้องกันเพียงใด

2.2 ผู้ประเมิน

ผู้ประเมิน โครงร่างหลักสูตร ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวเมืองพินุลมังสาหาร จำนวน 5 ท่าน

2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

2.3.1 โครงร่างหลักสูตรเรื่อง แหล่งท่องเที่ยวเมืองพินุลมังสาหาร มีที่ว่างให้ผู้เชี่ยวชาญเขียนหรือเสนอแนะลงในส่วนประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตร

2.3.2 แบบประเมินความเหมาะสมของส่วนประกอบของหลักสูตรเป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ เหมาะสมมากที่สุด เหมาะสมมาก เหมาะสมปานกลาง เหมาะสมน้อย และไม่เหมาะสม ส่วนประกอบที่ประเมินคือ ปัญหาและความจำเป็น จุดมุ่งหมายของหลักสูตร จุดประสงค์เฉพาะ เนื้อหาการเรียนการสอน กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอนและวิธีประเมินผล เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญตัดสินว่า ส่วนประกอบของหลักสูตรแต่ละด้านมีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด

2.3.3 แบบประเมินความสอดคล้องของส่วนประกอบของหลักสูตรเป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ คือ สอดคล้อง ไม่แน่ใจ ไม่สอดคล้อง ส่วนประกอบที่ประเมินคือ ปัญหาและความจำเป็น จุดมุ่งหมายของหลักสูตร จุดประสงค์เฉพาะ เนื้อหาการเรียนการสอน กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอนและวิธีประเมินผลเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญตัดสินว่าองค์ประกอบของหลักสูตรแต่ละด้านสอดคล้องกันในระดับใด

2.4 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลการประเมิน โครงร่างหลักสูตรและแผนการสอนจากผู้เชี่ยวชาญด้วยตนเอง โดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านพิจารณาตัดสินโดยอิสระแล้วผู้วิจัยไปขอคำแนะนำเพิ่มเติมภายหลัง

2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

การประเมิน โครงร่างหลักสูตรและแผนการสอน วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญใน 2 ลักษณะ คือ

2.5.1 ความเหมาะสมของส่วนประกอบของหลักสูตรใช้คะแนนเฉลี่ยรายข้อ จากคะแนนเต็มของแต่ละข้อที่ให้ผู้เชี่ยวชาญตัดสินเป็น 5 ระดับ ใช้สูตรคำนวณ คือ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ 2538 : 73-74)

$$\bar{X} = \frac{\sum fx}{\sum f}$$

เมื่อ \bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย

f แทน ความถี่

$\sum fx$ แทน ผลรวมทั้งหมดของความถี่คูณคะแนน

$\sum f$ แทน ผลรวมทั้งหมดของความถี่ ซึ่งมีค่าเท่ากับจำนวนข้อมูลทั้งหมด (N)

โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ความคิดเห็นเหมาะสมมากที่สุด ให้ 5 คะแนน

ความคิดเห็นเหมาะสมมาก ให้ 4 คะแนน

ความคิดเห็นเหมาะสมปานกลาง ให้ 3 คะแนน

ความคิดเห็นเหมาะสมน้อย ให้ 2 คะแนน

ความคิดเห็นไม่เหมาะสม ให้ 1 คะแนน

5.2 ความสอดคล้องขององค์ประกอบของหลักสูตร ใช้ดัชนีความสอดคล้อง ดังนี้ (สมบูรณ์ ชิตพงษ์ ม.ป.ป. : 2)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ $\sum R$ แทน ผลรวมคะแนนของผู้เชี่ยวชาญ
 N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ความสอดคล้อง	กำหนดคะแนนเป็น	1
ความเห็นไม่แน่นอน	กำหนดคะแนนเป็น	0
ความเห็นไม่สอดคล้อง	กำหนดคะแนนเป็น	-1

2.6 เกณฑ์การประเมิน

การประเมินโครงร่างหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง แหล่งท่องเที่ยวเมืองพิบูลมังสาหาร นี้ใช้ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเป็นเกณฑ์มาตรฐาน มาตรฐานที่กำหนดว่ามีคุณภาพคือความคิดเห็นระดับเหมาะสมมากหรือคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 3.5 ขึ้นไปและค่าดัชนีความสอดคล้องของส่วนประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตรมีคะแนนความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป จึงยอมรับว่าโครงร่างหลักสูตรมีคุณภาพขั้นต้นสามารถนำไปทดลองใช้เพื่อตรวจสอบคุณภาพขั้นต่อไปได้

3. การปรับปรุงโครงร่างหลักสูตร

ผลการประเมินโครงร่างหลักสูตรของผู้เชี่ยวชาญได้นำมาเป็นข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

การดำเนินงานขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร

การดำเนินงานในขั้นตอนนี้เป็นการทดลองใช้หลักสูตรเพื่อตรวจสอบคุณภาพกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเป้าหมายในการใช้หลักสูตรจริง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 วัตถุประสงค์ของการทดลอง

3.1.1 เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของหลักสูตรแหล่งท่องเที่ยวเมืองพิบูลมังสาหาร ซึ่งกำหนดไว้ 80/80

3.1.2 เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังจากทดลองใช้หลักสูตร

3.1.3 เพื่อประเมินทักษะการเรียนรู้เรื่องแหล่งท่องเที่ยวเมืองพิบูลมังสาหาร หลังจากทดลองใช้หลักสูตร ซึ่งกำหนดไว้ว่านักเรียนต้องมีคะแนนทักษะตั้งแต่ร้อยละ 80 หรือระดับดีมากขึ้นไป

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

3.2.1 ประชากรที่ใช้ในการสำรวจข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร ได้แก่ โรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 1 (พิบูลดุกชุมภู) อำเภอพิบูลมังสาหาร จำนวน 8 โรงเรียน มีผู้ที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จาก 8 โรงเรียน จำนวน 420 คน ผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จาก 8 โรงเรียน จำนวน 420 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จาก 8 โรงเรียน จำนวน 8 คน ครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จาก 8 โรงเรียน จำนวน 21 คน รวมจำนวนประชากรที่ใช้ในการสำรวจข้อมูลพื้นฐาน เกี่ยวกับความต้องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น จำนวน 869 คน

3.2.2 ประชากรที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่แก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 กลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 1 (พิบูลดุกชุมภู) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 8 โรงเรียน จำนวน 420 คน

กลุ่มตัวอย่างใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

3.2.3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสำรวจข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร ได้แก่ โรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 1 (พิบูลดุกชุมภู) อำเภอพิบูลมังสาหาร จำนวน 8 โรงเรียน มีผู้ที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 53 คน ผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 53 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน ครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 12 คน รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสำรวจข้อมูลพื้นฐาน เกี่ยวกับความต้องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น จำนวน 121 คน

3.2.4 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่แก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 กลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 1 (พิบูลดุกชุมภู) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 จากการสุ่มอย่างง่าย จำนวน 53 คน

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

3.3.1 เอกสารหลักสูตร ใช้เป็นคู่มือสำหรับครูผู้สอน ประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ดังนี้

- 1) แผนการสอน

2) ใบความรู้

3) แบบฝึกหัด/แบบประเมินทักษะปฏิบัติ

3.3.2 สื่อประกอบการเรียนการสอน ได้แก่ รูปภาพ สถานที่จริง วิทยากร ภายนอก

3.3.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สำหรับทดสอบก่อนและ หลังการทดลองใช้หลักสูตรเป็นแบบทดสอบชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 1 ฉบับ 40 ข้อ ผู้วิจัยได้สร้างแบบทดสอบตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1) ศึกษาวัตถุประสงค์และเนื้อหาของวิชา แล้วสร้างตารางวิเคราะห์ เนื้อหาเพื่อเป็นกรอบในการสร้างข้อสอบ

2) สร้างแบบทดสอบแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อให้ สอดคล้องกับจุดประสงค์และเนื้อหาของหลักสูตรในแต่ละหน่วย

3) นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นตรวจแก้ไขโดยผู้เชี่ยวชาญ 4 ท่าน

4) นำแบบทดสอบไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาลพิบูลย์มิ่งสาหาร 2 จำนวน 100 คน โดยใช้เวลาดสอบทั้งหมด 1 ชั่วโมง 30 นาที การตรวจให้คะแนนมีหลักเกณฑ์คือ ให้คะแนนข้อที่ตอบถูกข้อละ 1 คะแนน นำผลมาวิเคราะห์ ค่าดัชนีความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนก คัดเลือกข้อสอบที่มีค่าดัชนีความยากง่ายตั้งแต่ .25 – .78 และค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .22 – .80 ขึ้นไปจำนวน 40 ข้อ

5) นำข้อสอบจำนวน 40 ข้อที่คัดเลือกไว้ไปทดลองใช้กับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาล 1 บ้านโพธิ์กลาง จำนวน 50 คน โดยใช้เวลาดสอบ ทั้งหมด 1 ชั่วโมง เพื่อนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรของ Kuder - Richardson 20 เท่ากับ .89 แล้วนำผลการวิเคราะห์มาพิจารณาแบบทดสอบเพิ่มเติมจากการตรวจแก้ไขของ ผู้เชี่ยวชาญอีกครั้งหนึ่งก่อนนำแบบทดสอบไปใช้สำหรับทดสอบก่อนและหลังการทดลองใช้ หลักสูตรต่อไป

3.3.4 แบบประเมินทักษะปฏิบัติ ผู้วิจัยสร้างแบบประเมินทักษะปฏิบัติใน เรื่องของการแนะนำ อธิบาย ความเป็นมา ความสำคัญ คุณค่า การอนุรักษ์ การสร้างความ ตระหนัก และเห็นความสำคัญของการส่งเสริมการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเมืองพิบูลย์มิ่งสาหาร โดยดำเนินการสร้างแบบทดสอบดังนี้

1) กำหนดจุดประสงค์ เพื่อกำกับดูแลการประเมินทักษะแหล่งท่องเที่ยวเมืองพินุลมังสาหาร เพื่อดูความก้าวหน้าของผู้เรียน นำผลที่ได้มาปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น

2) กำหนดรายการประเมินตามขั้นตอนคือ ชั้นรับรู้ ชั้นเตรียมพร้อมที่จะปฏิบัติการเรียนรู้ ชั้นปฏิบัติการเรียนรู้หรือแนวทางที่กำหนดให้ โดยมีพฤติกรรมที่ต้องการวัดอย่างชัดเจน

3) ร่างแบบประเมินทักษะปฏิบัตินำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแล้วนำผลมาปรับปรุงตามคำแนะนำร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษา

4) ฝึกให้คะแนนร่วมกับผู้เชี่ยวชาญ เพื่อหาค่าความสอดคล้องของคะแนนการตรวจให้คะแนนมีหลักเกณฑ์คือให้คะแนนข้อที่ตอบคำถามหรือปฏิบัติถูกต้องหรือครบตามเกณฑ์ที่กำหนดให้ 3 คะแนน ปฏิบัติได้ใกล้เคียงให้ 2 คะแนน ปฏิบัติไม่ถูกต้องให้ 1 คะแนน

5) นำแบบประเมินทักษะปฏิบัติไปใช้ แล้วบันทึกคะแนนทุกจุดประสงค์การเรียนรู้ที่เป็นภาคปฏิบัติ

6) ตรวจสอบและประเมินผล กำหนดคะแนนให้เป็นค่าร้อยละดังนี้

คะแนนร้อยละ 80 – 100 หมายถึงระดับผลการเรียนดีมาก

คะแนนร้อยละ 70 – 79 หมายถึงระดับผลการเรียนดี

คะแนนร้อยละ 60 – 69 หมายถึงระดับผลการเรียนปานกลาง

คะแนนร้อยละ 50 – 59 หมายถึงระดับผลการเรียนผ่านเกณฑ์

ขั้นต่ำที่กำหนดให้

คะแนนร้อยละ 0 – 49 หมายถึงระดับผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำ

3.4 การดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรแหล่งท่องเที่ยวเมืองพินุลมังสาหาร ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

3.4.1 ขั้นตอนการทดลองใช้หลักสูตร

1) การทดลองขั้นรายบุคคล

ผู้วิจัยนำหลักสูตรที่สร้างขึ้นไปทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาล 1 บ้านโพธิ์กลาง จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 3 คน โดยชี้แจงเกี่ยวกับ

โครงสร้างของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร วิธีการจัดการเรียนการสอน การประเมินผล ผู้วิจัยดำเนินการสอนตามหลักสูตรโดยเลือกสอนในหน่วยการสอนที่กำหนดไว้ ข้อมูลที่ได้จากการทดลองในขั้นตอนนี้จะนำไปปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปทดลองในขั้นกลุ่มย่อยต่อไป

2) การทดลองขั้นกลุ่มย่อย

หลังจากปรับปรุงข้อบกพร่องของหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้แล้วได้นำหลักสูตรไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านสร้างแก้ว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 จำนวน 10 คน โดยผู้วิจัยได้ชี้แจงเกี่ยวกับโครงสร้างของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร วิธีการจัดการเรียนการสอน การประเมินผล ผู้วิจัยดำเนินการสอนตามหลักสูตรโดยเลือกสอนในแผนที่กำหนดไว้ หลังจากนั้นนักเรียนทำแบบฝึกหัดหลังเรียนและประเมินทักษะปฏิบัติหลังการเรียนการสอน ข้อมูลที่ได้จากการทดลองในขั้นตอนนี้จะนำไปปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปทดลองในขั้นภาคสนามต่อไป

3) การทดลองขั้นภาคสนาม

หลังจากปรับปรุงข้อบกพร่องของหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้แล้วได้นำหลักสูตรไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านสร้างแก้ว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 จำนวน 50 คน โดยผู้วิจัยได้ชี้แจงเกี่ยวกับโครงสร้างของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร วิธีการจัดการเรียนการสอน การประเมินผล ผู้วิจัยดำเนินการสอนตามหลักสูตรโดยเลือกสอนในแผนที่กำหนดไว้ หลังจากนั้นนักเรียนทำแบบฝึกหัดหลังเรียนและประเมินทักษะปฏิบัติหลังการเรียนการสอน ข้อมูลที่ได้จากการทดลองในขั้นตอนนี้จะนำไปปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปทดลองในขั้นภาคสนามต่อไป

3) การทดลองขั้นกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้ทำการทดลองภาคสนามกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนพิบูลมังสาหาร(วิภาคย์วิทยาคร) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 จำนวน 53 คน โดยผู้วิจัยได้ชี้แจงเกี่ยวกับโครงสร้างของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร วิธีการจัดการเรียนการสอน การประเมินผล จากนั้นให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน ผู้วิจัยมีบทบาทในการดำเนินการจัดการเรียนการสอน นำเข้าสู่บทเรียนนำการอภิปราย จัดกิจกรรมสาธิตและอำนวยความสะดวกแก่นักเรียน นักเรียนได้รับความรู้และประสบการณ์จากใบความรู้ กิจกรรมการเรียนการสอน การแบ่งกลุ่มอภิปราย การสาธิต การฝึกปฏิบัติและกิจกรรมอื่น ๆ ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ทำแบบฝึกหัดทุกแผนการจัดการเรียนรู้ นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน

รวบรวมข้อมูลและนำผลไปวิเคราะห์เพื่อหาค่าประสิทธิภาพของหลักสูตร หาค่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยการเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร โดยการทดสอบค่า $t - test$ ระยะเวลาในการจัดการเรียนการสอน ใช้เวลา 16 คาบ/ภาคเรียน ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม กล่าวคือ 2 คาบ/สัปดาห์ จำนวน 8 สัปดาห์

ตารางที่ 3.2 กำหนดการเรียนการสอนตามหลักสูตร

สัปดาห์ที่	เรื่อง	จำนวนคาบ
1	ประวัติและคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวเมืองพินุลมิงสาหาร	2
2	แก่งสะพือ	2
3	อนุสาวรีย์พระบรมราชูปถัมภ์(จูมมณี)	2
4	ศาลเจ้าพ่อพละงุม	2
5	สวนสาธารณะภูหล่น	2
6	สวนสาธารณะหาดทรายแก้ว	2
7	วัดภูเขาแก้ว	2
8	วัดสระแก้ว	2
	รวม	16

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการทดลองขั้นนี้ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรว่า มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดหรือไม่ ซึ่งมาตรฐานที่กำหนดคือ

3.5.1 หลักสูตรมีประสิทธิภาพในระดับ 80/80

3.5.2 นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ดังนั้น ในการทดลองภาคสนามผู้วิจัยจึงรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับคะแนนทดสอบก่อนและหลังการทดลองใช้หลักสูตร คะแนนแบบฝึกหัด และคะแนนทักษะปฏิบัติระหว่างการทดลองใช้หลักสูตร

3.6.3 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบความมีนัยสำคัญแห่งความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนนทดสอบก่อนและหลังการทดลองใช้หลักสูตร (t-test) โดยใช้สูตร t - Dependent (ล้วน สายศ และอังคณา สายศ 2538 : 104)

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N \sum D^2 - (\sum D)^2}{N-1}}}$$

เมื่อ D แทน ความแตกต่างของคะแนนแต่ละคู่
N แทน จำนวนคู่

การดำเนินงานขั้นตอนที่ 4 การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

หลังจากนำหลักสูตรไปทดลองใช้แล้ว ผู้วิจัยได้นำผลการทดลองมาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรให้เป็นหลักสูตรฉบับสมบูรณ์ต่อไป

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องแหล่งท่องเที่ยวเมืองพินุลมังสาหาร กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยขอนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการสร้างหลักสูตร
2. ผลการสร้างหลักสูตรและการประเมินหลักสูตร
3. ผลการทดลองใช้หลักสูตรและผลการหาประสิทธิภาพของหลักสูตร
4. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการใช้หลักสูตรท้องถิ่น

ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการสร้างหลักสูตร

จากแบบสำรวจความต้องการที่ส่งไปเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่มคือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 53 คน ผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 53 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน ครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 12 คน รวมจำนวน 121 คน ปรากฏว่าได้รับแบบสำรวจกลับคือมา 121 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานสำหรับการสร้างและพัฒนาหลักสูตรดังนี้

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสำรวจความต้องการพัฒนาหลักสูตร

ลำดับที่	รายการ	จำนวนผู้ให้ข้อมูล			
		ชาย	หญิง	รวม	ร้อยละ
1	เพศ				
	ชาย	52	-	52	42.97
	หญิง	-	69	69	57.03
2	อายุ				
	10 - 20 ปี	23	30	53	43.80
	21 - 30 ปี	5	6	11	9.09
	31 - 40 ปี	15	19	34	28.10
	40 ปีขึ้นไป	9	14	23	19.01
3	สถานภาพ	3	-	3	2.48
	3.1 ผู้บริหาร				
	3.2 ครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	6	6	12	9.92
	3.2.1 ตำแหน่ง				
	ครู ค.ศ.1	-	2	2	1.67
	ครู ค.ศ. 2	2	4	6	50.00
	ครู ค.ศ. 3	2	2	4	3.33
	3.1 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	23	30	53	43.80
	3.3 ผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	20	33	53	43.80
	3.3.1 ความรู้				
	ต่ำกว่าระดับปริญญาตรี	6	15	21	39.62
	ระดับปริญญาตรี	13	16	29	54.72
	สูงกว่าระดับปริญญาตรี	1	2	3	5.57
	3.2.2 อาชีพ				
	ค้าขาย	13	16	29	54.72
	รับราชการ	3	10	13	24.53
	เกษตรกร	4	7	11	20.75
	อื่นๆ	-	-	-	-

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ผู้ตอบแบบสำรวจส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีค่าร้อยละ 57.03 และมีอายุ 10-20 ปี มีค่าร้อยละ 43.80 ผู้บริหาร มีค่าร้อยละ 2.48 และครูผู้สอน มีค่าร้อยละ 9.92 ของจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ครูผู้สอนส่วนใหญ่เป็นครู คศ. 2 มีค่าร้อยละ 50.00 มีนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีค่าร้อยละ 43.80 ของจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด และผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีค่าร้อยละ 43.80 ของจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีความรู้ระดับปริญญาตรีมีค่าร้อยละ 54.72 และมีอาชีพค้าขาย มีค่าร้อยละ 54.72 ของจำนวนผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวน ร้อยละ และลำดับความต้องการการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

ลำดับที่	รายการ	จำนวนผู้เลือก	ร้อยละ	ลำดับที่ต้องการ
1.	แหล่งท่องเที่ยวเมืองพินุลมังสาหาร	69	57.03	1
2.	ประวัติศาสตร์เมืองพินุลมังสาหาร	18	14.87	2
3.	ธรรมชาติเมืองพินุลมังสาหาร	9	7.44	5
4.	โบราณสถานต่างๆ เมืองพินุลมังสาหาร	15	12.40	3
5.	โบราณวัตถุต่างๆ เมืองพินุลมังสาหาร	10	8.26	4
สรุปภาพรวม		121	100.00	

จากตารางที่ 4.2 พบว่า รายการความต้องการการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น จำนวน 5 รายการ ได้รับเลือกจากผู้ตอบแบบสำรวจจำนวน 121 คน ซึ่งได้จัดลำดับความต้องการ โดยเรียงลำดับตามจำนวนและร้อยละของผู้เลือกรายการแต่ละรายการจากมากไปหาน้อย สรุปได้ว่ารายการที่มีผู้เลือกมากที่สุดได้รับคัดเลือกในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องแหล่งท่องเที่ยวเมืองพินุลมังสาหาร

ผลการสร้างหลักสูตรและการประเมินหลักสูตร

การประเมินโครงร่างการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนี้ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ก) เป็นผู้ประเมินใน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านความเหมาะสม และด้านความสอดคล้องขององค์ประกอบของหลักสูตรท้องถิ่น และแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เกณฑ์สำหรับพิจารณาผลการประเมิน ดังนี้

1. ความเหมาะสมขององค์ประกอบของหลักสูตรท้องถิ่น และแผนการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยใช้คะแนนที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยเป็นรายข้อหรือแต่ละรายการประเมิน ค่าเฉลี่ยที่ได้มากกว่า 3.5 จากคะแนนเต็ม 5.00 ถือว่า หลักสูตรท้องถิ่นมีองค์ประกอบที่เหมาะสม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00	แปลความว่า	มีความเหมาะสมมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50	แปลความว่า	มีความเหมาะสมมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50	แปลความว่า	มีความเหมาะสมปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50	แปลความว่า	มีความเหมาะสมน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50	แปลความว่า	มีความเหมาะสมน้อยที่สุด

2. ความสอดคล้องขององค์ประกอบของหลักสูตร ผู้วิจัยใช้คะแนนที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ถ้าค่า IOC มากกว่า .50 ขึ้นไป ถือว่า องค์ประกอบของหลักสูตรท้องถิ่น และแผนการจัดการเรียนรู้ มีความสอดคล้องกันดี

ตารางที่ 4.3 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนคำตอบแบบประเมิน ความเหมาะสมขององค์ประกอบของหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ โดยผู้เชี่ยวชาญ

ลำดับที่	รายการ	\bar{X}	S	ระดับความเหมาะสม
1.	หลักสูตรท้องถิ่น ความสำคัญและความจำเป็นในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น	4.80	.40	มากที่สุด
2.	วิสัยทัศน์	4.80	.40	มากที่สุด
3.	คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน	4.80	.40	มากที่สุด
4.	หลักการ	4.80	.40	มากที่สุด
5.	จุดมุ่งหมาย	5.00	.00	มากที่สุด
6.	โครงสร้าง	5.00	.00	มากที่สุด
7.	การจัดการเรียนรู้	5.00	.00	มากที่สุด
8.	การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้	4.80	.40	มากที่สุด
9.	การวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นและสาระการเรียนรู้ช่วงชั้น	5.00	.00	มากที่สุด
10.	แผนการจัดการเรียนรู้ สาระสำคัญ	4.80	.40	มากที่สุด
11.	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	5.00	.00	มากที่สุด
12.	สาระการเรียนรู้	4.80	.40	มากที่สุด
13.	กิจกรรมการเรียนรู้	4.80	.40	มากที่สุด
14.	สื่อและอุปกรณ์	5.00	.00	มากที่สุด
15.	การวัดและประเมินผล	4.80	.40	มากที่สุด
16.	กิจกรรมเสนอแนะ	5.00	.00	มากที่สุด
	สรุป	4.90	.18	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.3 พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนคำตอบแบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบของหลักสูตร ค่าเฉลี่ยของคะแนนคำตอบในภาพรวมทุกรายการมีค่าเท่ากับ 4.91 แปลความหมายอยู่ในระดับมาก แสดงว่า องค์ประกอบของหลักสูตรมีความเหมาะสมระดับมาก ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์กำหนดไว้ คือ 3.50 ดังนั้น โครงร่างหลักสูตรท้องถิ่นและแผนการจัดการเรียนรู้มีคุณภาพขั้นต้น สามารถนำไปทดลองใช้ได้

ตารางที่ 4.4 แสดงค่าดัชนีความสอดคล้องของการสร้างหลักสูตรและการประเมินหลักสูตร โดยผู้เชี่ยวชาญ

ที่	รายการประเมิน	ค่าดัชนีความสอดคล้อง
1.	ความสำคัญและความจำเป็นในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น	1
2.	วิสัยทัศน์	1
3.	คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน	1
4.	หลักการ	1
5.	จุดมุ่งหมาย	1
6.	โครงสร้าง	1
7.	การจัดการเรียนรู้	1
8.	การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้	1
9.	ความสอดคล้องแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่องมารู้จักเมืองพิบูลมังสาหารของเรากันเถอะ	1
10.	ความสอดคล้องแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่องแก่งสะพือ	1
11.	ความสอดคล้องแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่องหาดทรายแก้ว	1
12.	ความสอดคล้องแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่องสวนสาธารณะภู่หล่น	1
13.	ความสอดคล้องแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 เรื่องอนุสาวรีย์พระบำรุงราษฎร์ (จุมมนี)	1

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ที่	รายการประเมิน	ค่าดัชนีความสอดคล้อง
14.	ความสอดคล้องแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 เรื่องศาลเจ้าพ่อพลวง	1
15.	ความสอดคล้องแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7 เรื่องวัดภูเขาแก้ว	1
16.	ความสอดคล้องแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8 เรื่องวัดสระแก้ว	1
สรุปภาพรวม		1

จากตารางที่ 4.4 พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้องของการสร้างหลักสูตรและการประเมินหลักสูตรทุกรายการมีค่าเท่ากับ 1.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ .50 ซึ่งแสดงว่าการสร้างหลักสูตรและการประเมินหลักสูตร มีความสอดคล้องกันดี และมีคุณภาพในเบื้องต้น สามารถนำไปทดลองใช้ได้

ผลการทดลองใช้หลักสูตรและผลการหาประสิทธิภาพของหลักสูตร

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรที่สร้างขึ้น โดยนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ปรากฏดังนี้

ผลการหาประสิทธิภาพของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องแหล่งท่องเที่ยวเมืองพิบูลมังสาหาร กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งการหาประสิทธิภาพของหลักสูตรที่สร้างขึ้นตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.5 แสดงการเปรียบเทียบคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนการทดลองใช้หลักสูตร ระหว่างการทดลองใช้หลักสูตร และหลังการทดลองใช้หลักสูตร

คะแนน	n	คะแนนเต็ม	\bar{X}	S	เฉลี่ยร้อยละ
คะแนนทดสอบระหว่าง การทดลองใช้หลักสูตร	53	80	68.81	1.84	86.01
คะแนนทดสอบ หลังการทดลองใช้หลักสูตร	53	40	34.06	2.03	85.14

จากตารางที่ 4.5 พบว่า หลักสูตรที่นำไปทดลองใช้กับนักเรียนได้คะแนนทดสอบระหว่างเรียนเฉลี่ย 68.81 คะแนน จากคะแนนเต็ม 80 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 86.01 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ ร้อยละ 80 และได้คะแนนจากการทำแบบทดสอบหลังการทดลองใช้หลักสูตรเฉลี่ย 34.06 จากคะแนนเต็ม 40 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 85.14 แสดงว่า หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง แหล่งท่องเที่ยวเมืองพิบูลมังสาหาร กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 86.01/85.14 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ คือ 80/80

ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการใช้หลักสูตรท้องถิ่น

ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง แหล่งท่องเที่ยวเมืองพิบูลมังสาหาร กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.6 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องแหล่งท่องเที่ยวเมืองพินุลมังสาหาร
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

การใช้หลักสูตรท้องถิ่น	คะแนนเต็ม	\bar{X}	S	t
ก่อนการใช้หลักสูตร	40	21.19	1.88	49.79**
หลังการใช้หลักสูตร	40	34.06	2.03	

** p < .01

จากตารางที่ 4.6 พบว่า ก่อนการใช้หลักสูตร นักเรียนมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 21.19 และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.88 หลังการใช้หลักสูตรนักเรียนมีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ 34.06 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.03 เมื่อคำนวณการทดสอบค่า t หลังการทดลองผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่องแหล่งท่องเที่ยวเมืองพินุลมังสาหาร กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (t = 49.79)

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง แหล่งท่องเที่ยวเมืองพินุลมังสาหาร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพ ตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ 80/80 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลัง ของนักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง แหล่งท่องเที่ยวเมืองพินุลมังสาหาร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ประชากรที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่กำลังศึกษาอยู่ใน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 กลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 1 (พินุลกุดชมภู) สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 จำนวน 420 คน และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 โรงเรียนพินุลมังสาหาร(วิภาคย์วิทยากร) กลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 1 (พินุลกุดชมภู) สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ได้จากการสุ่มอย่างง่าย จำนวน 53 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบสอบถามสำรวจความต้องการ เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่น หลักสูตรท้องถิ่น แผนการจัดการเรียนรู้ และแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง แหล่งท่องเที่ยว เมืองพินุลมังสาหาร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แบบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ ซึ่งมี ค่าความยากง่าย (P) อยู่ระหว่าง .25 - .78 ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง .22 - .80 และมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .89

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การหาประสิทธิภาพของหลักสูตรท้องถิ่น และการทดสอบค่า t

สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. หลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง แหล่งท่องเที่ยวเมืองพิบูลมังสาหาร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 86.05/85.11 แสดงว่า หลักสูตรท้องถิ่นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80
2. คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการสอน โดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง แหล่งท่องเที่ยวเมืองพิบูลมังสาหาร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สูงกว่าคะแนนก่อนใช้หลักสูตรท้องถิ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง แหล่งท่องเที่ยวเมืองพิบูลมังสาหาร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. ผลจากการวิจัยพบว่า หลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง แหล่งท่องเที่ยวเมืองพิบูลมังสาหาร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 86.01/85.11 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ 80/80 ทั้งนี้อาจเนื่องจากว่าหลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้นได้ผ่านกระบวนการพัฒนาตามขั้นตอนของการวิจัย และผ่านกระบวนการกลั่นกรองจากคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน และได้ทดลองใช้กับนักเรียน 2 ครั้ง ทั้งการทดลองขั้นรายบุคคล ทดลองกับกลุ่มย่อยและนำมาแก้ไขปรับปรุงให้ดีที่สุดก่อนนำไปทดลองใช้ภาคสนาม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สงกรานต์ จำปาบุรี (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัย การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำไข่เค็ม กลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยมีจุดมุ่งหมายพัฒนาแผนการสอนที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 85/85 ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการทำไข่เค็ม กลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยภาพรวม แผนการสอนมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 87.30/87.20 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กิ่งแก้ว ศรีสวัสดิ์ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัย เพื่อพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน สาระการเรียนรู้เลือกเพื่อการพึ่งตนเองสำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้ภูมิปัญญาไทยในจังหวัดอุบลราชธานี กลุ่มตัวอย่างในการทดลองใช้

หลักสูตรและ แผนการสอน คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวิจิตรวาทิทยา อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 42 คน ที่เรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2544 ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน สาระการเรียนรู้เลือกเพื่อการพึ่งตนเอง สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มี ประสิทธิภาพ 93.52/93.27 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 สอดคล้องกับผลการวิจัยของ นุชนาฏ ด้วงผึ้ง (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัย การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การนวดไทย สำหรับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัย พบว่า หลักสูตรมีประสิทธิภาพ 83.69/83.92 และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประภาพรรม คำบุญมี (2545 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องผลิตภัณฑ์อาหารจากกล้วย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มตัวอย่างในการทดลองใช้หลักสูตร คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านบึงขวยห้วยยาง กลุ่มโรงเรียนหนองนงทา สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเขมราฐ ปีการศึกษา 2544 จำนวน 30 คน ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรท้องถิ่น เรื่องผลิตภัณฑ์อาหารจากกล้วย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพ คือ มีค่า $E_1/E_2 = 96/88$ ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ เขาวินันท์ ขันเกษ (2550 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนา หลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง เขียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่าหลักสูตรท้องถิ่น มีประสิทธิภาพ 83.77/85.25 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ที่กำหนดไว้

2. ผลการวิจัยพบว่า คะแนนนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ได้รับการสอนด้วย หลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง แหล่งท่องเที่ยว เมืองพิบูลมังสาหาร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01 ทั้งนี้เนื่องจาก หลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง แหล่งท่องเที่ยวเมืองพิบูลมังสาหาร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นหลักสูตรที่มีความสอดคล้อง กับความสนใจ พัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนและสอดคล้องกับสภาพความต้องการของท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับ อมรา เล็กเริงสินธุ์ (2540 : 147) ที่ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับลักษณะของหลักสูตร ท้องถิ่นที่ดีว่า ควรมีลักษณะมีเนื้อหาสาระสอดคล้องและสัมพันธ์กับสภาพชีวิต เศรษฐกิจและสังคม ของผู้เรียนในแต่ละท้องถิ่น มีเนื้อหาสาระที่ส่งเสริมความสนใจ เอาใจใส่ต่อการอนุรักษ์ไว้ซึ่งมรดก ทางวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีของ ท้องถิ่น ทั้งเนื้อหาในหลักสูตรท้องถิ่น มีความ เชื่อถือได้ มีความสอดคล้องกับสภาพเป็นจริงในสังคมและความต้องการของท้องถิ่น เหมาะสมกับ วุฒิภาวะและความต้องการของผู้เรียน มีการจัดเนื้อหาตามลำดับจากเนื้อหาที่ง่ายไปสู่เนื้อหาที่ยาก

จากสิ่งที่ใกล้ตัวไปสู่สิ่งไกลตัวผู้เรียน มีการสร้างแรงจูงใจโดยการแจ้งผลการประเมินการทดสอบก่อนและหลังการเรียนจบแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ โดยแจ้งผลคะแนนของแต่ละกลุ่มรวมทั้งการให้รางวัลกับกลุ่มที่ได้คะแนนสูง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ นุชนาฎ ค้วงผึ้ง (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัย การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการนวดไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนและหลังการใช้หลักสูตรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อนุชิต แสนทวีสุข (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาค้นคว้า การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มแรงงานและอาชีพ เรื่องการประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากกะลามะพร้าว ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยมีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มงานและอาชีพ และพัฒนาแผนการสอน ผลการศึกษาค้นคว้าปรากฏว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยขอเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับสถานศึกษาและหน่วยงานนำไปใช้
 - 1.1 โรงเรียนควรจัดทำสาระการเรียนรู้เกี่ยวกับท้องถิ่น เพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มาตรา 27 ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์วรรคหนึ่ง ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคมภูมิปัญญาท้องถิ่นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชนสังคม และประเทศชาติ
 - 1.2 โรงเรียนควรจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อเพิ่มพูนความรู้ทักษะเฉพาะด้าน โดยให้ผู้เรียนได้ใช้เป็นอาชีพ ทหารายได้ระหว่างเรียน ช่วยเหลือครอบครัว เป็นแนวทางในการประกอบอาชีพ และสอดคล้องกับความถนัด ความต้องการของผู้เรียนอย่างแท้จริง
2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ควรวิจัยและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ตลอดจนการออกแบบการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมที่หลากหลาย ให้ผู้เรียนพัฒนาได้ทั้งด้านความรู้ และทักษะการทำงานเพื่อเป็นพื้นฐานแนวทางในการประกอบอาชีพ

2.2 การศึกษาวิจัยในบริบทของท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของแต่ละ
โรงเรียนให้สอดคล้องกับการทำงาน

บรรณานุกรม

- กนกพร แสงสว่าง. การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการทำงานร่วมกันในรายวิชา ส 305 โลกของเรา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่สอนโดยการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคกิจกรรมเกี่ยวกับการสอนตามปกติ. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2540.
- กมล สดุดประเสริฐ. “การสร้างและประเมินผลวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมของหลักสูตร,” วารสารวิจัยการศึกษา. 4, 1 (มกราคม-เมษายน 2517) : 32 – 39.
- กาญจนา कुमारภัย. หลักสูตรและการพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ 2. นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์, 2535.
- กิ่งแก้ว ศรีสวัสดิ์. การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาระดับพื้นฐาน สาระการเรียนรู้เลือกเพื่อการพึ่งตนเอง สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้ภูมิปัญญาไทยจังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี, 2545.
- คณะกรรมการการประถมศึกษาศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. การพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2534.
- _____. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ.2545. กรุงเทพฯ : สยามสปอร์ต วินคิเคท, 2548.
- จิราภรณ์ ศรีสุถุการ. ปัญหาและความต้องการในการจัดเนื้อหาหลักสูตรประถมศึกษา กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ แขนงงานเลือกของจังหวัดลำพูน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530.
- จิระพันธ์ พูลพัฒน์. การศึกษาหลักสูตรประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2532.
- ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. “แนวคิดและวิธีการพัฒนาหลักสูตรอย่างมีระบบ,” สารพัฒนาหลักสูตร. 13, 116 (มกราคม – มีนาคม 2537) : 25 – 29.
- _____. การพัฒนาหลักสูตร : หลักการและแนวการปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : อติเนเพรส, 2539.
- ฉลองชัย สุรวัดนบุญ. การคัดเลือกใช้สื่อการสอน. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2538.

ชัยวงศ์ พรหมวงศ์. นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษากับการสอนระดับอนุบาล. กรุงเทพฯ :

ไทยวัฒนาพานิช, 2527.

_____ และคนอื่นๆ. เอกสารชุดการสอน สื่อการสอนระดับประถมศึกษา เล่มที่ 1, 2.

พิมพ์ครั้งที่ 14. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2538.

ชาชีวัฒน์ ศรีแก้ว. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 พ.ศ.2545-2549. กรุงเทพฯ :

พ.ศ.พัฒนา, 2545.

เขาวนนท์ ชันชเกษ. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสนา และ

วัฒนธรรม เรื่อง เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.

วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 2550.

ไชยยศ เรื่องสุวรรณ. เทคโนโลยีการศึกษาทฤษฎีและการวิจัย. กรุงเทพฯ : โอเคียนสโตร์, 2533.

จิตติพร ทองสุข. การพัฒนาชุดการสอน กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต สำหรับนักเรียน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2541.

ณัฐวัฒน์ ทองเกลียว. การสร้างหนังสือและแบบฝึกทักษะประกอบการเรียนภาษาไทยแบบ

มุ่งประสบการณ์ภาษา เรื่อง เทียนงานแห่งเทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม,

2545.

ถวัลย์ มาศจรัส. นวัตกรรมการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. กรุงเทพฯ :

21 เซ็นจูรี่, 2546.

ทิสนา เขมมณี และสร้อยสน สกลรักษ์. แบบแผนและเครื่องมือการวิจัย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.

ธำรง บัวศรี. ทฤษฎีหลักสูตร : การออกแบบและพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์

คุรุสภาลาดพร้าว, 2532.

_____ ทฤษฎีหลักสูตร : การออกแบบและพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ธนรัช, 2542.

ธิดารัตน์ ดวงสินธุ์. แนวคิดเชิงปรัชญาที่ปรากฏในประเพณีแห่งเทียนพรรษาของประชาชน

อำเภอเมือง อุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่,

2546.

นุชนาฏ ค้วงผึ้ง. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การนวดไทยสำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี, 2545.

บุญชม ศรีสะอาด. "การประเมินผลสื่อการสอน," วารสาร คพศ.สพข. 4 (สิงหาคม 2533) : 23 -
29.

_____. การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2543.

_____. การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2545.

_____. การพัฒนาการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ชมรมเด็ก, 2541.

_____. พัฒนาหลักสูตรและการสอน. มหาสารคาม : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, 2528.

ประภาพรรม คำบุญมี. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ผลิตภัณฑ์อาหารจากกล้วย
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี,
2545.

ปราณี เดกิงพล. คำบรรยายเรื่อง Ed 313. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ม.ป.ป.

ปราโมทย์ นาสารีย์. การพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษอย่างมีวิจารณญาณ
โดยใช้นิทานพื้นบ้านอีสาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี, 2548.

ปริญญา ทองสอน. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสำหรับรายวิชา ว411 วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม
ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 : กรณีศึกษาจังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์
ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2546.

ปรีชา เครือสินธุ์. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำน้ำตาลมะพร้าว. วิทยานิพนธ์
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2545.

ปานรวี ขงขุทรวิชัย. คู่มือการเขียนแผนการสอน และแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อขอเลื่อนตำแหน่ง
อาจารย์ 3. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : 21 เซ็นจูรี่, 2546.

พะนอน แก้วกำเนิด. หลักการของหลักสูตรประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ.
2533. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2533.

พิชัย เสงี่ยมจิตต์. หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร. อุบลราชธานี : วิทยาลัยครูอุบลราชธานี,
2529.

บุษนา อุทโธ. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพ เรื่อง การสานกระดืบข้าว
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม,
2541.

บุษพงษ์ กัวยวรรณ์. เทคนิคและวิธีการสอน. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี, 2541.

_____. พื้นฐานการวิจัย. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2543.

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : นามมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์,
2546.

รุจิรี ภู่อาระ. การพัฒนาหลักสูตร : ตามแนวปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ : บู้ค พอยท์, 2545.

แรมสมร อยู่สถาพร. การสร้างและการใช้หลักสูตรประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : ภาควิชาประถมศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.

ถ้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ :
ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ, 2538.

ถาวรณ สกุลกรุณาอารีย์. เอกสารชุดพัฒนาตนเอง การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระ
การเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม. นครสวรรค์ : ริมปิง, ม.ป.ป.

วาโร เพ็งสวัสดิ์. การวิจัยในชั้นเรียน. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2545.

วิชัย ราษฎร์ศิริ. หลักสูตรและแบบเรียนมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2526.

วิชัย วงษ์ใหญ่. กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการสอนภาคปฏิบัติ. กรุงเทพฯ :
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527.

_____. การพัฒนาหลักสูตรแบบครบวงจร. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.

_____. พัฒนาหลักสูตรและการสอนมิติใหม่. กรุงเทพฯ : ธเนศวร, 2535.

_____. พัฒนาหลักสูตรและการสอน-มิติใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2525.

วิชาการ, กรม. “หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น” สรุปผลการประชุม เรื่องภูมิปัญญา
ท้องถิ่นกับหลักสูตรที่พึงประสงค์วันที่ 28-29 กันยายน 2538. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
คุรุสภาลาดพร้าว, 2539.

_____. การจัดสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2546.

_____. การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2534.

วิชาการ, กรม. การศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพและการมีงานทำ. กรุงเทพฯ :

ม.ป.ท., 2533.

_____ . คู่มือการพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์

คุรุสภาลาดพร้าว, 2536

_____ . หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์

คุรุสภาลาดพร้าว, 2545.

_____ . หลักสูตรใหม่. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2521.

วิมลลักษณ์ ตีระมาศวณิช. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นระดับปฐมวัยศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี.

วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2545.

ศึกษานิเทศก์, กระทรวง. คู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและ

วัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.), 2545.

สงกรานต์ จำปาบุรี. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการทำไข่เค็ม กลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพ

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม,

2544.

สังข์ อุทรานันท์. พื้นฐานและหลักการพัฒนาคู่มือหลักสูตร. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : มิตรสยาม,

2532.

สนอง สิริกุลวัฒนา และสุวิชัย สิริกุลวัฒนา, พ.ศ.๒. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2545-2549.

กรุงเทพฯ : พัฒนาหลักสูตร, ม.ป.ป.

สมนึก กัททิชณี. การประเมินผลการสร้างแบบทดสอบ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กอสินธุ์ : ประสานการพิมพ์,

2537.

สันต์ ธรรมบำรุง. หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร. กรุงเทพฯ : การศาสนา, 2527.

_____ . หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร. กรุงเทพฯ : เกรียงศักดิ์, 2525.

สำลี ทองธิว. หลักและแนวปฏิบัติในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร :

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545

สุโขทัยธรรมาธิราช, มหาลัย. เอกสารการสอนชุดวิชาการจัดการโรงเรียนมัธยมศึกษา. นนทบุรี :

โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2536.

สุชาติ วงศ์สุวรรณ. หลักสูตร...กับท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : ศูนย์พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ, 2538.

- สุนีย์ ภูพันธ์. แนวคิดพื้นฐานการสร้างและการพัฒนาหลักสูตรยุคปฏิรูปการศึกษาไทย. กรุงเทพฯ :
เชียงใหม่โรงพิมพ์แสงศิลป์, 2546.
- สุมิตร คุณานุกร. หลักสูตรและการสอน. กรุงเทพฯ : ชวนพิมพ์, 2518.
- _____. หลักสูตรและการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.
- สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. 19 วิธีจัดการเรียนรู้ : เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะ. กรุงเทพฯ :
การพิมพ์, 2547.
- อชิพร ศรียมก. เอกสารการสอน ชุดวิชาสื่อการสอนระดับมัธยมศึกษา หน่วยที่ 8-15.
พิมพ์ครั้งที่ 8. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2537.
- อนุชิต แสันทวีสุข. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มงานและอาชีพ เรื่อง การประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์
จากกะดามะพร้าว ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2544.
- อนุศักดิ์ เกตุศิริ. หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร. อุบลราชธานี : วิทยาลัยครูอุบลราชธานี,
2531.
- _____. หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร. อุบลราชธานี : สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี, 2542.
- อมรา เล็กเริงสินธุ์. หลักสูตรและการจัดการมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ : ฝ่ายเอกสารและตำรา
สถาบันราชภัฏสวนดุสิต, 2540.
- อรพรรณ พรสีมา. เอกสารประกอบการเรียนการสอนวิชาเทคโนโลยี 437 บทเรียนด้วยตนเอง.
พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางเขน, 2530.
- อุดม เขยทิวังศ์. หลักสูตรท้องถิ่น : ยุทธศาสตร์การปฏิรูปการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : บรรณกิจ,
2545.
- อุดม ปานฮวด. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทอผ้ามัดหมี่. วิทยานิพนธ์
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2546.
- Battison, Sara Bennett. **The Context of Deliberation Case Studies in Local Curriculum
Development.** PHD. Education, Curriculum and Instruction. The Ohio University,
1991.

- Beauchamp, George A. **Curriculum Theory**. 4 th ed. Boston : Peacock Publisher, 1981.
- _____. **Curriculum Theory**. Willamette Illinois : The KAGG Press, 1968.
- Dianne, Michael. "Career Education for Elementary Grade," **Dissertation Abstracts International**. 44, 3(Maech 1984) : 33.
- Good, C.V. **Dictionary of Education**. 3 rd ed. New York : McGraw – Hill, 1973.
- Khunji, Farida Mohammad Seleh. **Teachers Participation in Curriculum Development : A Study of Education Change in a Small County (Bahrain) Research**. PhD. Education, Curriculum and Instruction. United Kingdom : University of Reading, 1990.
- Lewis, Ann. **Primary Special Needs and the National Curriculum**. London : Routledge, 1995.
- Marian, Micheal and Worren L. Ziegler. **The Potential of Education Future**. California: Madswort Publishing, 1972.
- Posner, George J. **Course Design : A Guide to Curriculum Development for Teachers**. New York : Longman, 1997.
- Shorter, G.S. "Effects of Supervisor Occupational Experience Involvement," **Dissertation Abstracts International**. 42,11(September 1982) : 4692 – A.
- Taba, Hilda. **Curriculum Development : Theory and Practice**. New York : Harcourt Brace and World, 1962.
- Tyler, Ralph. **Basic Principles of Curriculum and Instruction**. Chicago : The University of Chicago Press, 1949.

ภาคผนวก

ภาควิชาการศึกษานิติเวชศาสตร์
ภาคผนวก ก
รายนามผู้เชี่ยวชาญ

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

1. นายชาญยุทธ หาญชนะ ผู้อำนวยการ โรงเรียนพินุลมั่งสาหาร (วิภคย์วิทยากร)
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 3
2. นายบุญสนอง พลมาตย์ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 3
3. นายพิพิธ เสริมศรี รองผู้อำนวยการ โรงเรียนพินุลมั่งสาหาร (วิภคย์วิทยากร)
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 3
4. นางจรรยา ภาเรือง ครูเชี่ยวชาญ โรงเรียนพินุลมั่งสาหาร (วิภคย์วิทยากร)
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 3
5. นายสุป็น สมสาร ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนพินุลมั่งสาหาร (วิภคย์วิทยากร)
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 3

ภาคผนวก ข
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ค่าความยากง่าย (P) ค่าอำนาจจำแนก (r)
และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ข้อที่	ค่า P	ค่า r	ข้อที่	ค่า P	ค่า r
1	.28	.67	21	.78	.26
2	.32	.41	22	.65	.26
3	.46	.26	23	.41	.30
4	.45	.30	24	.34	.80
5	.25	.22	25	.78	.30
6	.30	.37	26	.28	.33
7	.61	.33	27	.30	.44
8	.32	.26	28	.34	.30
9	.43	.33	29	.28	.26
10	.41	.30	30	.45	.22
11	.30	.44	31	.30	.44
12	.43	.33	32	.46	.48
13	.30	.26	33	.25	.41
14	.30	.22	34	.63	.52
15	.28	.56	35	.39	.56
16	.39	.33	36	.33	.37
17	.56	.22	37	.65	.41
18	.41	.52	38	.46	.48
19	.47	.33	39	.25	.26
20	.30	.30	40	.38	.37

$$P = .25 - .78, r = .22 - .80$$

$$\text{ค่าความเชื่อมั่น } r_{tt} = .89$$

ผลการทดลองหาประสิทธิภาพ แบบหนึ่งต่อหนึ่ง (1:1)

ผู้เรียนคนที่	คะแนนการทดสอบ		
	ก่อนเรียน (40 คะแนน)	ระหว่างเรียน (80 คะแนน)	หลังเรียน (40 คะแนน)
1	24	65	31
2	21	58	28
3	18	54	25
รวม	63	177	84
ร้อยละ	52.50	73.75	70.00

ผลการทดลองหาประสิทธิภาพ แบบกลุ่มย่อย

ผู้เรียนคนที่	คะแนนการทดสอบ		
	ก่อนเรียน (40 คะแนน)	ระหว่างเรียน (80 คะแนน)	หลังเรียน (40 คะแนน)
1	25	70	33
2	23	68	32
3	22	66	33
4	19	64	31
5	21	63	30
6	20	61	32
7	19	58	30
8	21	60	30
9	20	58	29
10	18	58	28
รวม	208	626	308
ร้อยละ	52.00	78.25	77.00

แสดงค่าคะแนน ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าร้อยละของคะแนนการทำแบบทดสอบ
ก่อนเรียน-หลังเรียน ระหว่างเรียน

นักเรียนคนที่	คะแนนทดสอบ ก่อนเรียน (40 คะแนน)	คะแนนทดสอบ ระหว่างเรียน (80 คะแนน)	คะแนนทดสอบ หลังเรียน (40 คะแนน)
1	23	71	37
2	22	68	35
3	19	70	32
4	20	71	36
5	21	70	34
6	20	71	35
7	20	68	33
8	20	72	32
9	21	69	33
10	20	70	34
11	20	68	32
12	21	68	37
13	20	69	32
14	22	66	36
15	20	67	33
16	19	67	32
17	20	66	34
18	21	67	33
19	23	65	34
20	19	66	33

แสดงค่าคะแนน ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าร้อยละของคะแนนการทำแบบทดสอบ
ก่อนเรียน-หลังเรียน ระหว่างเรียน (ต่อ)

นักเรียนคนที่	คะแนนทดสอบ ก่อนเรียน (40 คะแนน)	คะแนนทดสอบ ระหว่างเรียน (80 คะแนน)	คะแนนทดสอบ หลังเรียน (40 คะแนน)
21	24	65	36
22	20	71	33
23	25	66	35
24	20	67	30
25	18	66	31
26	24	70	32
27	23	70	34
28	22	70	33
29	20	71	30
30	20	70	32
31	25	70	37
32	28	69	36
33	20	71	35
34	23	72	36
35	22	71	36
36	21	68	35
37	24	71	37
38	21	67	35
39	20	70	35
40	20	66	30

แสดงค่าคะแนน ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าร้อยละของคะแนนการทำแบบทดสอบ
ก่อนเรียน-หลังเรียน ระหว่างเรียน (ต่อ)

นักเรียนคนที่	คะแนนทดสอบ ก่อนเรียน (40 คะแนน)	คะแนนทดสอบ ระหว่างเรียน (80 คะแนน)	คะแนนทดสอบ หลังเรียน (40 คะแนน)
41	21	69	31
42	20	69	32
43	21	70	34
44	18	68	33
45	22	69	35
46	20	69	32
47	22	68	37
48	20	68	35
49	22	70	37
50	21	69	36
51	20	70	36
52	22	68	35
53	23	70	37
รวม	1123	3647	1805
เฉลี่ย	21.19	68.81	34.06
ร้อยละ	52.97	86.01	85.14
S	1.88	1.84	2.03

ประสิทธิภาพ $E_1/E_2 = 86.01/85.14$

แสดงคะแนนการทำแบบทดสอบย่อย

คนที่	คะแนนแบบทดสอบหลังเรียน								รวม
	1 (10)	2 (10)	3 (10)	4 (10)	5 (10)	6 (10)	7 (10)	8 (10)	
1	9	8	9	9	9	9	9	9	71
2	7	9	9	8	9	9	9	8	68
3	9	9	8	9	9	9	8	9	70
4	9	9	9	8	9	9	9	9	71
5	9	7	9	9	9	9	9	9	70
6	8	9	9	9	9	9	9	9	71
7	9	9	8	8	9	8	9	8	68
8	9	9	9	9	9	9	9	9	72
9	9	9	8	8	9	8	10	8	69
10	9	8	9	9	8	9	9	9	70
11	8	8	8	8	9	9	9	9	68
12	9	9	9	8	9	8	8	8	68
13	8	8	8	9	9	9	9	9	69
14	8	8	8	8	8	8	9	9	66
15	8	8	8	8	8	9	9	9	67
16	8	8	8	9	8	8	9	9	67
17	8	8	8	8	8	8	9	9	66
18	8	8	8	8	8	9	9	9	67
19	8	8	8	8	8	8	9	8	65
20	8	8	8	8	8	8	9	9	66

แสดงคะแนนการทำแบบทดสอบย่อย (ต่อ)

คนที่	คะแนนแบบทดสอบหลังเรียน								รวม
	1 (10)	2 (10)	3 (10)	4 (10)	5 (10)	6 (10)	7 (10)	8 (10)	
41	9	9	9	8	8	8	10	8	69
42	8	8	8	9	9	9	9	9	69
43	8	9	8	9	10	8	9	9	70
44	8	8	8	9	8	10	8	9	68
45	8	9	8	9	9	9	9	8	69
46	8	8	9	10	9	8	8	9	69
47	8	9	9	9	9	8	8	8	68
48	8	8	9	8	9	9	9	8	68
49	9	9	8	8	8	9	9	10	70
50	8	8	8	9	9	9	9	9	69
51	8	9	9	9	8	9	9	9	70
52	8	8	8	9	8	9	8	10	68
53	9	9	9	8	9	9	9	8	70
รวม	446	449	451	454	456	459	465	467	3647
เฉลี่ย	8.42	8.47	8.51	8.57	8.60	8.66	8.77	8.81	68.81
ร้อยละ	84.15	84.72	85.09	85.66	86.04	86.60	87.74	88.11	86.01
S	.57	.54	.50	.54	.53	.55	.51	.62	1.84

ภาคผนวก ค
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

สืบค้นได้ที่

บัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

หรือ

นางเกษมศรี สมสาร

บ้านเลขที่ 219 หมู่ 9 ตำบลโพธิ์ไทร

อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี 34110

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-ชื่อสกุล นางเกษมศรี สมสาร
วันเดือนปีเกิด 21 ธันวาคม 2502
สถานที่เกิด อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี 34110
สถานที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 219 หมู่ 9 ตำบลโพธิ์ไทร
อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี 34110
ตำแหน่งหน้าที่การงานในปัจจุบัน ครูวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ
สถานที่ทำงานปัจจุบัน โรงเรียนพิบูลมังสาหาร (วิภาคย์วิทยากร)
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 3
ประวัติการศึกษา พ.ศ.2517 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนพิบูลมังสาหาร
อำเภอพิบูลมังสาหารจังหวัดอุบลราชธานี
พ.ศ.2520 ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปก.ศ.)
วิทยาลัยครูอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี
พ.ศ.2529 ประกาศนียบัตรพิเศษมัธยม (พ.ม.)
พ.ศ.2549 ศึกษาศาสตรบัณฑิต (ศษ.บ.)
เอกประถมศึกษา
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
พ.ศ.2553 คุรุศาสตรมหาบัณฑิต (ค.ม.)
สาขาวิชาการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี